

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav pedagogiky a sociálních studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Petr Misař

Integrace cizinců v České republice

Olomouc 2016

**Vedoucí práce: Mgr. Dagmar Pitnerová,
Ph.D.**

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a použil výhradně jen uvedenou literaturu.

V Olomouci dne 18. 4. 2016

.....

Bc. Petr Misař

Poděkování

Děkuji Mgr. Dagmar Pitnerové, Ph.D., za odborné vedení diplomové práce, konstruktivní a podnětné rady.

***„Lidská kultura je výsledkem a souhrnem všech kultur národních, výsledkem jejich
spolužití a harmonie.“***

Luis Aragon

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Petr Misař
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Integrace cizinců v České republice
Název v angličtině:	Integration of foreigners in the Czech republic
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá integrací cizinců v České republice. Popisuje význam státních orgánů, činnost, prostředky, správního řízení. Uvádí typologii jednotlivých zařízení. Zaměřuje se na postavení participujících objektů a jejich funkce. Pojednává o úloze mezinárodních listin a organizací v oblasti azylové otázky. Představuje vybrané národnostní menšiny z pohledu historického, kulturního, kdy se zabývá jejich integrací v rámci majoritní společnosti.

Klíčová slova:	Cizinec, uprchlík, integrace, azyl, migrace, uprchlická zařízení, národnostní menšina, azylová politika, mezinárodní organizace
Anotace v angličtině:	The diploma thesis deals with the integration of foreigners in the Czech Republic. Describes the importance of state bodies, activities, resources, administrative proceedings. Presents a typology of the devices. It focuses on the status of participating objects and their functions. Discusses the role of international instruments and organizations in the field of asylum. Presents selected minority in terms of historical, cultural, when it deals with their integration in the majority.
Klíčová slova v angličtině:	The stranger, a refugee, integration, asylum, migration, refugee facilities, ethnic minority, asylum policy, international organizations
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Úkoly MV ČR v oblasti vstupu a pobytu cizinců na území ČR a mezinárodní ochrany Příloha č. 2: Legislativa související s činností MV ČR Příloha č. 3: Poučení pro žadatele o udělení mezinárodní ochrany
Rozsah práce:	110 stran
Jazyk práce:	český

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 VYMEZENÍ ODBORNÉ TERMINOLOGIE	10
2 AZYLOVÁ A MIGRAČNÍ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY	14
2.1 ORGÁNY STÁTNÍ SPRÁVY	14
2.2 SUZ, CIC, PROCES SPRÁVNÍHO ŘÍZENÍ.....	26
2.3 PARTICIPUJÍCÍ OBJEKTY	40
3 MIGRAČNÍ A AZYLOVÁ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE.....	51
3.1 EVROPSKÁ LEGISLATIVA.....	51
3.2 MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE	57
4 VYBRANÉ NÁRODNOSTNÍ MENŠINY	69
4.1 OBČANÉ UKRAJINY	69
4.2 OBČANÉ VIETNAMU	79
4.3 OBČANÉ RUSKÉ FEDERACE.....	92
ZÁVĚR	101
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	103
SEZNAM PŘÍLOH.....	110

ÚVOD

Téma diplomové práce jsem si vybral v návaznosti na současné dění situace ve světě, kdy mne postavení cizince ve společnosti v právním kontextu České republiky a v návaznosti na mezinárodní vztahy zaujalo svou aktuálností a potřebou uchopit jednotlivé souvztažnosti postavení cizince a procesu integrace v rámci majoritní společnosti.

Hlavním cílem diplomové práce je popsat systém integraci cizinců v České republice, prostřednictvím **dílčích cílů**:

- Analyzovat systém azylové a migrační politiky v provázanosti státních institucí a participujících subjektů.
- Charakterizovat význam mezinárodních organizací a legislativního ukotvení.
- Seznámit se specifiky integrace ukrajinské, vietnamské a ruské národnostní menšiny.

Diplomová práce je koncipována teoretickou formou, členěna je do čtyř navazujících kapitol. V první kapitole jsou vysvětleny základní pojmy a definice, které úzce souvisí se zvoleným tématem a jsou užívány v textu. Druhá kapitola je věnována systému azylové a migrační politiky České republiky, představíme koncept integrace cizinců, vymezíme orgány státní správy, jejich působnost a postavení v azylové politice, kdy se zaměříme na stěžejní orgán Ministerstva vnitra ČR Odbor azylové a migrační politiky, popíšeme jím zřízovanou Správu uprchlických zařízení s typologií jednotlivých zařízení, nabídku služeb a preventivních nástrojů. Nastíníme specifikum správního řízení, působností příslušných orgánů a jednotlivé možnosti pobytu. Představíme participující objekty, které se podílejí na utváření azylové a migrační politiky, definujeme postavení a pravomoci Veřejného ochránce práv, seznámíme s nabídkou sociálních služeb nestátních organizací. Charakterizujeme význam výzkumných pracovišť a zájmových sdružení. Ve třetí kapitole se budeme zabývat migrační a azylovou politikou Evropského společenství, kdy se zaměříme na ukotvení integrace cizince v mezinárodním právu s tím, že představíme stěžejní dokumenty, které ovlivnily legislativu Evropské unie v této problematice. Popíšeme důležité mezinárodní organizace, jejich význam a činnosti, které vykonávají, kdy poukážeme na zastoupení v České republice a představíme systém pomoci. Čtvrtá kapitola se zaměřuje na nejpočetnější národnostní menšiny v České republice, které jsou tvořeny občany Ukrajiny, Vietnamu a Ruské federace v historickém kontextu jejich příchodu do České republiky, uvedeme důvody a specifika

migrace, zaměříme se na kulturní zvyklosti, náboženství a současný způsob integrace v rámci majoritní společnosti.

Při tvorbě diplomové práce jsem vycházel z legislativního rámce zákona č. 325/1999, Sb. o azylu a zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, z aktuálních informací, které poskytuje Ministerstvo vnitra ČR, v kapitole národnostních menšin jsem se opíral o vědecké poznatky odborníků Dušana DRBOHLAVA, který se zabývá problematikou i prostřednictvím výzkumného zkoumání jednotlivých specifik, vlivů, důvodů migrace, typologií a integrací, dále Zdeňka UHERKA. Ukrajinskou a ruskou národnostní menšinu popisují Karel SLÁDEK, Eva PAVLÍKOVÁ, Yana LEONTIYEVA, otázkami vietnamských obyvatel mimo zmíněných autorů zpracovávají Stanislav BROUČEK, David KUČERA, Andrea PLAČKOVÁ. V oblasti mezinárodních právních listin a organizací jsem zdrojové informace čerpal přímo z jednotlivých dokumentů v souvztažnosti s organizacemi a aktuálním zněním prostřednictvím internetových zdrojů.

1 VYMEZENÍ ODBORNÉ TERMINOLOGIE

Integrace

Integrace v rámci sociálního začleňování cizinců je chápána jako složitý proces, na kterém se podílí spousta faktorů v rámci jednotlivých dimenzí vzájemných vztahů mezi jednotlivci a společnostmi, který se dělí do oblastí *strukturální, kulturní, interaktivní a identifikační*. Ve strukturální oblasti se vyznačuje integrace právy a povinnostmi v rámci institucionálního fungování v dané zemi, kulturní složka vypovídá o znalostech zvyků a obyčejů společnosti, kdy dochází k přijetí nových skutečností s návazností na původní kulturní zvyky jedince. V této oblasti je podstatné vzájemné respektování a ctění. Interaktivní stránka integrace zobrazuje vztahové sociální vztahové rámce jednotlivce s majoritní společností a jeho přijetím. Identifikace v rámci integrace nastává ve chvíli, kdy se cizinec ztotožní s majoritní skupinou.¹ Vláda České republiky v rámci Koncepce integrace cizinců klade důraz na obousměrný proces integrace, který spočívá ze strany cizinců v přizpůsobení se stanoveným pravidlům a podmínkám dané země v návaznosti na vytváření podmínek ze strany majoritní společnosti v oblasti hospodářské, společenské, sociální i kulturní. Integrace je komplexním procesem.²

Migrace

Migrace je definována jako změna sídliště z jednoho kraje do druhého, většinou se týká rodin nebo určitých skupin obyvatelstva.³ Migrace je chápáno jako proces, v rámci místa, rozeznáváme migraci *vnitrozemní*, která probíhá v rámci jednoho státu a *zahraniční*, kdy jedinec odchází do jiné země. V rámci časového úseku rozlišujeme migraci na *krátkodobou* a *dlouhodobou*, dle důvodů, které vedly, k přesunu rozlišujeme migraci *ekonomickou, politickou, sociální, ideologickou, vzdělávací a turistickou*. Ukazatelem pohybu rozlišuje migrace na dva pojmy: *emigrace*, kdy dochází odchodu ze země a *imigraci*, která naopak směřuje do určité lokality. Z hlediska svobodné volny rozlišujeme migraci *dobrovolnou a*

¹ RÁKOCZYOVÁ, Miroslava a Hana, POŘÍZKOVÁ, *Sociální integrace přistěhovalců – teoretická východiska výzkumu. IN Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Vyd.1. Praha: SLON, 2009,s.25.

² KLVÁČOVÁ, Petra. *Biografie a identity cizinců usilujících o integraci do české společnosti*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2012, s. 20.

³ KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. Vyd. 2. roz. Praha: SPN – PEDAGOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ, a.s., 2005, s. 465.

nucenou, v otázce právního specifika se vyskytuje pojem chtěné neboli *legální* migrace a *nelegální*, protizákonné či nedovolené.⁴

Uprchlík

Definice pojmu je zakotvena v Úmluvě o právech uprchlíka, která je známá jako Ženevská konvence z roku 1951, kdy uprchlík je označena osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních, z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám, z důvodu zastávání politických názorů, kdy je tato osoba neschopna přijmout nebo vzhledem ke zmíněným obavám, které souvisejí se zmíněnými skutečnostmi, odmítá přijmout ochranu ze strany své vlasti. Stejně postavení se vztahuje na osobu bez státní příslušnosti, která se nachází mimo zemi svého dosavadního pobytu z důvodu výše zmíněných, kdy se díky těmto nechce nebo nemůže již vrátit zpět. Specifickým postavením je tzv. *uprchlík de facto*, neboli běžенец, který byl nucen opustit svou zemi z důvodu válečných nepokojů nebo přírodních katastrof, kdy se předpokládá, že se navrátí do své země, jakmile pominou důvody, které je přiměly k odchodu. Termínem *vnitřně přemístěné osoby* rozumíme osoby, kteří jsou uprchlíky, ale pohyb se omezuje v rámci jejich státu.

Národnostní menšina

V zákonu č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, je národnostní menšina definována jako: *společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu a za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.*⁵ Podstatné odlišení národnostní menšiny od etnika vyplývá z občanství České republiky. Postavení souvisí s určitou formou ochrany vymezující se vůči majoritní společnosti, které je zaneseno a zohledněno i v mezinárodních dokumentech, kdy ochrana vyplývá z práva na ochranu před násilnou i nenásilnou diskriminací, právo na seberealizaci a rozvoj

⁴ TOMEŠ, Igor. *Obory sociální politiky*. Vyd.1. Praha: Portál, 2011, s.316-317.

⁵ ČESKO. Zákon č. 273/2001 Sb., ze dne 10. července 2001, o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

vlastní identity ve smyslu sounáležitosti ke kultuře, etniku a národnosti, taktéž právo na plnou integrace naznačuje, že je nutné upřesnění a zdůraznění významu identity jednotlivce.⁶

Schengenský prostor je vymezován spoluprací států, které podepsaly v roce 1985 Schengenskou dohodu a v roce 1990 Schengenskou prováděcí úmluvu, v současnosti je tvořen 26 státy, z toho je 22 států EU, dále Norsko, Island, Švýcarsko a Lichtenštejnsko. Princip spočívá ve skutečnosti, že na společných vnitřních hranicích mezi státy dohody nejsou vykonávány hraniční kontroly. Vzhledem ke skutečnosti, že Švýcarsko není součástí celní unie EU, jsou na jeho hranicích vykonávány kontroly zboží. V rámci schengenského prostoru byl nastaven systém opatření, které vzhledem k volnému pohybu osob mají za úkol bránit růstu kriminality, nelegální migrace. Pravidla se týkají ochrany vnějších hranic států schengenského prostoru, která je spojena s kontrolou osob, jsou stanoveny podmínky pro vstup a pobyt občanů třetích zemí, byla vytvořena síť v rámci policejních orgánů a justice, v rámci bezpečnosti jsou sdíleny údaje o osobách za účelem zvýšení bezpečnosti, a je kladen důraz na ochranu předávaných a sdílených údajů osobní povahy.⁷ Tzv. Schengenské *acquis* je zahrnuto zvláštním protokolem v rámci právního ustanovení Evropského společenství k Amsterdamské smlouvě.⁸

Etnikum je historicky vzniklá skupina lidí, kteří mají společný původ, sdílejí jazyk a kulturní zvyklosti, identifikace vzniká narozením.⁹

Předsudek je názor, který si osoba utvoří dříve, než o tom sama přemýšlí, zažije, vytváříme si předpojaté i negativní pohledy, které ovlivňují usuzování o člověku nebo skupině. Předsudky můžeme dělit na rigidní – neměnné, konstantní, emotivně zabarvené a neodrážející realitu.¹⁰

⁶ ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice. My a oni v multikulturní společnosti 21. Století*. Vyd.1. Praha: Portál, 2001, s. 32-33.

⁷ Schengenský prostor. In [online]. [cit. 2016-3-1], <http://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-informace-o-schengenske-spolupraci.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

⁸ JANKŮ, Martina a Linda, JANKŮ. *Právo EU po Lisabonské smlouvě*. Vyd.2. Ostrava: KEY Publishing, s.r.o., 2015, s.31.

⁹ HARTL, Pavel a Helena, HARTLOVÁ, *Psychologický slovník*. Vyd.1. Praha : Portál, 2004, s.145.

¹⁰ MORGENSTERNOVÁ, Monika a Lenka, ŠULOVÁ a kol. *Interkulturní psychologie. Rozvoj interkulturní senzitivity*. Praha: Karolinum, 2007, s.71-72.

Stereotypy definujeme jako ustálené názorovou představu a postoje, které vycházejí ze zkušeností, zvyků, v souvislosti s cizinci jsou provázány s určitým pohledem na kulturu etnika, rasy, kdy z určité situace, vyvozujeme a zevšeobecňujeme daný rys na všechny ostatní jedince, pocházející ze stejného prostředí, kultury. Mnohdy nese negativní podtext a souvisí se ztíženou integrací do majoritní společnosti.¹¹

Diskriminace je označení chování člověka vůči jedinci nebo skupině, které v důsledku rozlišování a kategorizování vede k neuznávání rovného postavení, a s tím související od-
pírání nebo omezování práv a svobod. Diskriminaci lze dělit na pozitivní, negativní, přímou a nepřímou. V rámci postavení cizinců můžeme rozlišovat diskriminaci z důvodů pohlaví, rasy, etnického původu, náboženského vyznání, politických názorů nebo způsobů vlastního způsobu smýšlení, ale také vůči věku či sexuální orientaci.¹²

Pronásledování je termín, který se setkává s obtížnou jednotnou definicí, avšak v otázce cizinců je zmiňován s ohledem na povahu a intenzitu konkrétního chování vůči jedinci, přiměřenost je klasifikována s ohledem na závažnost újmy, která je člověku způsobena a projevuje se v oblasti lidsko-právní. V azylovém acquis přijala Rada Evropy názor, že pokud je chování považováno za pronásledování musí být dostatečně závažné a opakující se chování, které je prováděno z důvodu rasy, náboženství, národnosti, politického přesvědčení či příslušnosti ke společenské skupině, kdy dochází k poškození základních lidských práv a žadateli o azyl brání k návratu do vlastní země.¹³

Acquis communautaire je francouzský termín pro právní řád Evropské unie, který je tvořen víceúrovňovou strukturou, která je tvořena primárními zdroji – zakládací smlouvy a prameny právy, dále sekundárním, které zahrnuje právní akty orgánů EU, součástí jsou i mezinárodní smlouvy, které byly uzavřeny EU se státy a mezinárodními organizacemi.¹⁴

¹¹ TOLLAROVÁ, Blanka, MARIE, HRADEČNÁ, ŠPIRKOVÁ, Andrea a kol. *Jsme lidé jedné země. Program prevence xenofobie a rasismu*. Vyd.1. Praha: Portál, 2013, s.53.

¹² ŠTEFKO, Martina a Kristina, KOLDINSKÁ. *Sociální práva cizinců*. Vyd.1. Praha: H.C. Beck,2013.s.25.

¹³ KOSAŘ, David. *Nestátní subjekty v definici uprchlíka*. Brno: Masarykova Univerzita, 2013, s.8-10.

¹⁴ JANKŮ, Martina a Linda, JANKŮ. *Právo EU po Lisabonské smlouvě*. Vyd.2. Ostrava: KEY Publishing,s.r.o., 2015,s.89.

Kategorie cizinců pobývajících v současnosti České republice můžeme rozlišovat do čtyř skupin:¹⁵

1. *Občané EU (včetně občanů Norska, Švýcarska, Islandu a Lichtenštejnska) a jejich rodinní příslušníci – registrovaní bez povolení k přechodnému či trvalému pobytu, s povolením k přechodnému nebo trvalému pobytu*
2. *Občané třetích zemí (cizinci mimo občanů Evropského společenství a Evropského hospodářského prostoru a občanů Švýcarska) – pobývající s vízem nebo bez víza v rámci krátkodobého pobytu, dále s vízovým povolením přesahující dobu 90-ti dnů, a také s povolením k dlouhodobému nebo trvalému pobytu*
3. *Cizinci se statusem mezinárodní ochrany*
4. *Registrovaní žadatelé o mezinárodní ochranu*

¹⁵ DRBOHLAV, Dušan a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku. Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* Vyd.1. Praha: SLON, s. 32-33.

2 MIGRAČNÍ A AZYLOVÁ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY

Azylová a migrační politika České republiky spočívá v komplexu legislativního uspořádání v součinnosti orgánů státní správy, samosprávy, nestátních neziskových organizací, organizací cizinců, a mnoha dalších subjektů, které reagují na aktuální problematiku cizinců na území České republiky v provázanosti na mezinárodní problematiku migrace a ukotvení v rámci mezinárodní ochrany vycházející ze základních lidských práv a svobod.

2.1 ORGÁNY STÁTNÍ SPRÁVY

Koncepce integrace cizinců

*Koncepce integrace cizinců byla přijata usnesením vlády ČR ze dne 11. prosince 2000 č. 1266. Vycházela ze Zásad koncepce integrace cizinců na území ČR přijatých usnesením vlády ČR ze dne 7. července 1999 č. 689, z vnitrostátní právní úpravy postavení cizinců v jednotlivých oblastech integrace cizinců a z mezinárodních dokumentů v dané oblasti. Aktualizovaná Koncepce integrace cizinců byla přijata usnesením vlády ČR ze dne 8. února 2006 č. 126. Usnesením vlády ČR ze dne 23. července 2008 č. 979 byla koordinační role při realizaci Koncepce integrace cizinců na území ČR převedena z Ministerstva práce a sociálních věcí na Ministerstvo vnitra.*¹⁶ Koncepce integrace cizinců (dále jen Koncepce) vychází ze vzájemné spolupráce Vlády, jednotlivých resortů ministerstev České republiky (MV, MPSV, MŠMT, MZD, MK a dalších) společně se sektorem veřejným a soukromým. V rámci Koncepce byla stanovena základní cílová skupina v rámci integrace cizinců v ČR, kterou představují občané třetích zemí, pobývající legálně na území ČR. Třetí země jsou vymezené státy, které nejsou součástí Evropského unie (EU), dále tito lidé nevyužívají mezinárodní ochrany ani o ni nežádají. Existují charakteristická specifika krizových situací, kdy je možné, aby se Koncepce vztahovala i na obyvatele EU. Specifická vymezení integrace azylantů je vymezena v rámci **Státního integračního programu**, který se zaměřuje na začlenění cizince do majoritní společnosti ve dvou fázích. První fáze bude probíhat v integračních azylových zařízeních MV, poté bude pokračovat v jednotlivých obcích. Vláda v lednu 2016 schválila usnesením vlády č. 26 ze dne 18. ledna 2016 *Aktualizovanou*

¹⁶ Koncepce integrace cizinců. In [online]. [cit. 2016-3-1]
<http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

Koncepci integrace cizinců – Ve vzájemném respektu a Postup při realizaci Koncepce integrace cizinců v roce 2016 (KIC), kde jsou aktualizované priority integrace cizinců, s doplněním současného stavu situace. V popředí zájmu stojí následující skutečnosti, které vycházejí z analýzy zpracovaných dat¹⁷:

- Rozšíření cílené skupiny, na kterou se vztahují integrační opatření. Primární skupinou i nadále zůstávají cizinci třetích zemí, dále budou působit specifická integrační opatření ve vztahu k cizincům v předmigračním období v zemích původu. Zvýšená pozornost bude věnována cizincům ve zranitelném postavení – děti cizinců a mládež, ženy cizinky a rodiny cizinců. V neposlední řadě se cílovou skupinou integrační politiky stává majoritní společnost, neboť integrace je chápána jako oboustranný proces.
- Bude vytvořena nová informační kampaň, která bude aktivně působit v rámci komunikační strategie. Ve vztahu majoritní společnosti vůči cizincům je nutné reagovat na negativní mnohdy až xenofobní projevy, které souvisejí s migrací a aktuální situací ve světě. Je nutné dbát na dodržování právního rámce, jako posilovat veřejnou diskusi na téma integrace, ve spolupráci s různými organizacemi, budovat u široké veřejnosti formou otevřené diskuze povědomí o situaci, objasňovat zkreslené informace a budovat vzájemné pozitivní vztahy.
- Adaptačně – integrační kurzy budou i nadále rozvíjet svou působnost. Otázka dobrovolnosti integrace cizinců, která by v budoucnosti měla představovat i formu povinnosti, ve smyslu využívání integračních opatření. Jestliže cizinec miní setrvávat na území ČR, bylo by vhodné, aby s tímto statutem souvisela nejenom práva, ale i povinnosti, například v otázce znalosti českého jazyka. Kurzy socio – kulturní orientace ve společnosti budou i nadále součástí nabídky vzdělání pro cizince s dlouhodobým trvalým pobytem.
- Posílení integrace cizinců na regionální a komunální úrovni, je chápáno jako základ pro pozitivní soužití ve společnosti. Vystala otázka financování Center na podporu

¹⁷ Aktualizovaná koncepce cizinců, ze dne 28.12.2015,
file:///C:/Users/PC/Desktop/integrace/aktualizovana_KIC_a_Postup-Usneseni_Vlady_CR_c_26-2016.pdf

integrace cizinců do budoucnosti, v návaznosti na regionální integrační politiku, kdy je nutné posílit propagaci Center a zajistit jejich trvalou udržitelnost.

- Zvýšení informovanosti a orientace cizinců ve společnosti, omezení funkce zprostředkovatelů. Zprostředkovatelé neboli klienti, působí zejména v komunitách cizinců, kdy vyřizují záležitosti za cizince, mnohdy za úplatu a nelegální formou. Z tohoto důvodu je nutné posílení právního povědomí cizince, jeho soběstačnost, možné zakotvení v legislativě o povinnosti absolvování adaptačního – integračního kurzu pro cizince, který je v současnosti postaven na dobrovolnosti. V budoucnosti je nutné posílení služeb asistentů cizinců, podpora a důraz v oblasti vzdělání asistentů a tlumočnicků. Vytvoření uceleného informačního systému pro cizince.
- V otázce znalosti českého jazyka, jako nezbytného prvku integrace, se předpokládá zvýšení znalosti češtiny na úroveň A2 u cizinců žádajících o trvalý pobyt. Dále je nutná realizace *Koncepce systémové a komplexní podpory žáků/cizinců a žáků s odlišným mateřským jazykem* v návaznosti na systém financování výuky dětí/cizinců na školách – mateřských, základních a středních.

Rada vlády pro národnostní menšiny

Rada vlády pro národnostní menšiny (Rada) je poradním a iniciativním orgánem Vlády ČR, který se zabývá otázkou národnostních menšin a jejich rodinných příslušníků, je zřízena ve smyslu §6 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšiny a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Hlavním úkolem Rady je dohled nad dodržováním Ústavy České republiky, Listiny základních práv a svobod, mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách, kterými je zavázána Česká republika v rámci mezinárodních vztahů. Rada je definována zákonem, nařízením vlády, statutem a usnesením vlády.

Činnost rady je specifikována následujícími body dle příslušného zákona:¹⁸

- a) sleduje vnitrostátní plnění mezinárodních závazků České republiky z hlediska práv příslušníků národnostních menšin, zejména závazků plynoucích z Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin a dalších mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána,*
- b) zajišťuje přípravu opatření vlády, která se týkají práv příslušníků národnostních menšin v České republice,*
- c) vyjadřuje se k návrhům zákonů, k návrhům nařízení vlády a k opatřením, týkajícím se práv příslušníků národnostních menšin, před jejich předložením vládě,*
- d) připravuje pro vládu nebo pro ministerstva či jiné správní úřady doporučení k zajištění potřeb příslušníků národnostních menšin, zejména v oblasti školství, kultury a médií, používání mateřského jazyka, společenského a kulturního života,*
- e) připravuje pro vládu souhrnné zprávy o situaci národnostních menšin na území České republiky, a to každoročně do 31. května za období předcházejícího kalendářního roku,*
- f) spolupracuje s orgány územních samosprávných celků při praktickém zabezpečování národnostní politiky státu,*
- g) navrhuje rozdělování finančních prostředků vynakládaných ze státního rozpočtu na podporu aktivit příslušníků národnostních menšin.*

Rada spolupracuje s následujícími subjekty: ¹⁹

- a) ministry prostřednictvím předsedy Rady navrhuje výši finančních prostředků na každý rozpočtový rok v návrhu státního rozpočtu, jako samostatné položky Dotace na aktivity národnostních menšin, a to zejména v rozpočtových kapitolách Ministerstva kultury, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva práce a sociálních věcí,*
- b) Ministerstvem zahraničních věcí zajišťuje zpracování stanovisek o plnění*

¹⁸ ČESKO. Zákon č. 273/2001 Sb., ze dne 10. července 2001, o právech příslušníků národnostních menšiny a o změně některých zákonů, *ve znění pozdějších předpisů*

¹⁹ Usnesení Vlády České republiky ze dne 10. července 2001, o zřízení Rady vlády pro národnostní menšiny, IN. https://racek.odok.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/usn/2001-1034

mezinárodních závazků České republiky z hlediska práv příslušníků národnostních menšin,

c) ústředními orgány státní správy, jinými správními úřady, orgány územních samosprávních celků a nevládními neziskovými organizacemi se podílí na praktickém zabezpečování politiky státu vůči příslušníkům národnostních menšin,

d) ústředními orgány státní správy prostřednictvím předsedy Rady v součinnosti s ministry resortů, které poskytují dotace ze státního rozpočtu, předkládá vládě v souladu s odst. 2 písm. e) do 31. května každoročně souhrnnou zprávu o postavení národnostních menšin na území České republiky, včetně informace o poskytnutí dotací ze státního rozpočtu na aktivity národnostních menšin za období předcházejícího kalendářního roku; v této souvislosti představitelé organizačních složek státu poskytnou Radě v dostatečném časovém předstihu veškeré informace o poskytnutí finančních prostředků ze státního rozpočtu formou dotace na podporu aktivit národnostních menšin v příslušném kalendářním roce; tím nejsou dotčena ustanovení zvláštních právních předpisů (Zákon č. 101/2002 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů; zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších předpisů - zákon o elektronickém podpisu; zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů),

e) příslušnými ústředními orgány státní správy navrhuje pro následující rozpočtový rok vyhlášení výběrových dotačních řízení (tematického zaměření konkursů a stanovení termínu jejich vyhlášení) na projekty aktivit národnostních menšin,

f) příslušnými ústředními orgány státní správy se podílí na koordinaci výběrových dotačních řízení na projekty aktivit národnostních menšin.

Rada má celkem 30 členů, kteří jsou jmenováni usnesením vlády ČR, v čele stojí jmenovaný člen vlády, dva místopředsedové jsou vybráni z veřejné správy a národnostních menšin.

Členové Rady jsou tvořeni: ²⁰

- zástupci jednotlivých ministerstev na úrovni náměstka ministra (Ministerstva financí, Ministerstva Kultury, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva vnitra, Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva zahraničních věcí)
- zástupce Kanceláře prezidenta
- zástupce kanceláře Veřejného ochránce práv
- zástupce zmocněnce vlády pro lidská práva
- zástupce Asociace krajů ČR, svazu měst a obcí ČR
- zástupce odborné veřejnosti
- zástupci jednotlivých národnostních menšin, kterých je celkem 14 a jsou zastoupeni jedním až dvěma zástupci – bulharské, chorvatské, maďarské, německé, polské, romské, rusínské, ruské, řecké, slovenské, srbské, ukrajinské a vietnamské

Rada zřizuje ze svých členů stálé výbory - *Výbor Rady pro dotační politiku* a *Výbor Rady pro spolupráci s orgány samospráv*, dále zřizuje dle potřeby dočasné pracovní skupiny, kdy aktuálně působí pracovní skupina Rady pro rozhlasové národnostně menšinové vysílání a pracovní skupina Rady pro televizní národnostně menšinové vysílání.²¹

Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky (OZAMP)

Ministerstvo vnitra ČR (MVČR) je ústředním orgánem výkonu státní správy v záležitostech vnitřních věcí, jehož působnost je vymezena §12 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky. Důležitými složkami MVČR, v otázce migrační a azylové politiky, je Odbor azylové a migrační politiky (OZAMP) – který zřizuje Správu uprchlických zařízení Ministerstva vnitra České Republiky (SUZ MV ČR). MV je také nadřízeným orgánem **Policie České republiky** – Ředitelství služby

²⁰ Rada vlády pro národnostní menšiny. In [online].[cit. 2016-3-1], <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/historie-a-soucasnost-rady-15074/>

²¹ Výbory Rady vlády pro národnostní menšiny. In [online].[cit. 2016-3-1], <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/vybory-rady/vybory-rady-vlady-pro-narodnostni-mensiny-15931/>

cizinecké policie, v rámci výkonu státní správy. Ředitelství se podílí zejména na ochraně vnějších hranic České republiky v následujících oblastech:²²

- *zabezpečuje plnění závazků vyplývajících z mezinárodních smluv*
- *provádí pobytovou kontrolu*
- *řídí a kontroluje činnost odborů cizinecké a jejich dislokovaná pracoviště*
- *provozuje zařízení pro zajištění cizinců*
- *provádí eskontní činnost v souvislosti s vyhošťováním cizinců nebo v souvislosti s průvozem cizinců přes území*
- *provádí úkony v souvislosti se zajištěním za účelem správního vyhoštění, zjišťování totožnosti cizince nebo plnění závazku vyplývajícího z mezinárodní smlouvy*
- *rozhoduje ve správním řízení jako odvolací orgán*
- *rozhoduje o označení osoby za nežádoucí*
- *provozuje informační systémy v rozsahu své působnosti*
- *zabezpečuje cestovní a přepravní doklady a uděluje výjezdní vízum pro cizince vyhošťovaného z území*
- *rozhoduje o udělení víza nebo povolení vstupu na území v případech žádostí o odstranění tvrdosti správního vyhoštění*

Útvar cizinecké policie byl zřízen nařízením Ministerstva vnitra č. 67/ 2008, kterým se zřizují útvary Policie České republiky s celostátní působností, kdy nadále zůstává příslušná pro tyto činnosti:²³

- *ohlašování místa pobytu na území po příjezdu České republiky (taktéž následnou změnu místa pobytu, pokud jde o pobyt na základě dlouhodobého víza)*
- *prodloužení pobytu na území na krátkodobé vízum*
- *vydání potvrzení o krátkodobém pobytu a bez ohledu na druh pobytu potvrzení o oprávněnosti pobytu na území vyžadovaného matričním úřadem před uzavřením manželství*
- *ověřování pozvání*

²² PČR, Cizinecká policie, In [online]. [cit. 2016-2-16], <http://www.policie.cz/clanek/o-nas-831034.aspx>

²³ PČR, Informace pro pobyt cizinců, In [online]. [cit. 2016-2-16], <http://www.policie.cz/clanek/informace-pro-pobyt-cizincu.aspx>

- *kontrola legálnosti pobytu na území*

OZAMP v rámci MV řeší problematiku mezinárodní migrace a ochrany v oblasti legislativního ukotvení, vytváří koncepce, zpracovává analýzy a realizuje jednotlivé opatření v souladu se *Zásadami politiky vlády v oblasti migrace cizinců*, které jsou přílohou usnesení vlády ČR č. 55 ze dne 13. Ledna 2003.

Zásady migrační strategie České republiky zobrazují ucelený postoj České republiky k integraci cizinců v kontextu mezinárodní ochrany, možností volného pohybu v schengenského prostoru, v návaznosti na spolupráci Evropských zemí.

Česká republika:²⁴

- 1) *dostojí povinnosti zajistit občanům v rámci své migrační politiky klidné soužití s cizinci a díky účinné integraci zabrání vzniku negativních sociálních jevů*
- 2) *zajistí bezpečnost svých občanů a efektivní vynucování práva v oblasti nelegální migrace, návratové politiky a organizovaného zločinu spojeného s převaděčstvím a obchodováním s lidmi*
- 3) *dostojí svým závazkům v oblasti azylu a zajistí flexibilní kapacity svého systému*
- 4) *posílí aktivity s cílem pomoci uprchlíkům v zahraničí a s tím související prevencí dalším migračních toků, včetně podpory rozvoje zemí při zvládnání migračních krizí*
- 5) *bude prosazovat udržení výhod volného pohybu osob v rámci Evropské unie a v schengenském prostoru*
- 6) *podpoří legální migraci, která je pro stát a jeho občany přínosná tak, aby Česká republika mohla pružně reagovat na potřeby svého pracovního trhu i reflektovat dlouhodobé potřeby státu*
- 7) *dostojí mezinárodním a evropským závazkům v oblasti migrace a aktivně se zapojí do celoevropských debat a hledání společných řešení*

MV ČR v rámci problematiky vstupu a pobytu cizinců na území České republiky v kontextu mezinárodní ochrany stanovilo zásadní úkoly²⁵, které souvisejí s celkovou koncepcí migrační a azylové politiky. Legislativa MV ČR vychází z obecně platných norem: Listiny

²⁴ *Strategie migrační politiky České republiky*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2015, s. 2.

²⁵ Příloha č. 1: Úkoly MV ČR v oblasti vstupu a pobytu cizinců na území České republiky

základních práv a svobod, Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, Úmluvě o právech dítěte, Ženevské úmluvě, zákona č. 500/2004, Sb., správní řád, *ve znění pozdějších předpisů*, zákona č. 150/2002, Sb. Soudní řád, *ve znění pozdějších předpisů*. Dále vychází z právních norem upravující podmínky vstupu a pobytu cizinců na území ČR.²⁶

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (MPSV)

Cílem integrace cizinců do majoritní společnosti, je také jedno z poslání MPSV, neboť provádí tzv. integrační mainstreaming, kdy promítá integraci v rámci veškerého politického počínání napříč spektrem v takové míře, aby byla komplexně pokryta všechna spektra života cizince při příchodu do ČR. MPSV je orgánem státní správy pro pracovní – právní vztahy, bezpečnost, zaměstnanost, mzdy, stará se o důchodové, nemocenské a úrazové pojištění, zastřešuje otázky sociálního aspektu života – sociální péči, péči o rodinu a děti. MPSV definuje sociální zabezpečení cizinců v rámci ČR, kdy specifikuje jednotlivé podmínky v rámci legislativy v otázce dávek státní sociální podpory, dávek osobám se zdravotním postižením, pomoci v hmotné nouzi, upravuje nárok na důchod, zpracovává problematiku nemocenského pojištění. V oblasti zaměstnanosti a práce MPSV vymezuje pomocí právních předpisů v oblasti zahraniční zaměstnanosti, vstup cizince na území, principy zaměstnání, postupy v pracovních právních vztazích, vymezuje zaměstnávání občanů EU/EHP a Švýcarska, uprchlíků, vede jejich evidenci, spravuje systém zaměstnaneckým a modrých karet a mnoho dalších. MPSV spolupracuje s dalšími orgány státní správy, kdy projednávají legislativní změny sociálních příslušných zákonů, poskytuje finanční podporu v oblasti integrace cizinců, kdy využívá dualitu zdrojů – prostředky ze státního rozpočtu na sociální služby s finanční pomocí z Evropského sociálního fondu (ESF), kdy implementuje strukturální pomoc Operačního programu. MPSV zajišťuje spolupráci s mezinárodními organizacemi, koordinuje v návaznosti na prováděcí práva Evropské unie realizaci v oblasti volného pohybu osob, systému sociálního zabezpečení v kontextu aktivní migrační politiky. V otázce imigrační politiky v Koncepci integrace cizinců se ČR vytvářením podmínek pro snadnější začlenění občanů třetích zemí snaží zmírnit dopady demografického stárnutí obyvatel a souvisejícími potížemi na pracovním trhu, kdy chybí pracovní síly.

²⁶ Příloha č. 2: Legislativa související s činností MV ČR

MPSV představuje ústřední orgán státní správy, jemuž jsou organizačně podřízeny *státní úřad inspekce práce, Úřady práce – Generální ředitelství ÚP ČR, Česká správa sociálního zabezpečení a Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí*, dále zřizuje příspěvkové organizace *Institut výchovy bezpečnosti práce, Institut technické inspekce, Výzkumného ústavu bezpečnosti práce a Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí*.²⁷ **Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí** vznikl ustanovením zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně – právní ochraně dětí, *ve znění pozdějších předpisů*, je ústředním orgánem v otázce výživného v otázce mezinárodního kontextu, mezinárodních únosů dětí, poskytuje pomoc při zajištění kontaktu mezi rodiči a dětmi, působí v otázce mezinárodního osvojení, zajišťuje návrat dítěte do rodné vlasti v případě, že se do ČR dostane bez doprovodu bez dospělé zodpovědné osoby.²⁸ MPSV je důležitým prvkem integračního procesu v České republice, neboť poskytuje pomoc v sociální dimenzi cizince.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) je ústředním orgánem státní správy pro předškolní a školská zařízení, základní školy, střední školy, vysoké školy, zabývá se otázkou speciálního vzdělávání, institucionální výchovy, realizuje prevenci sociálně patologických jevů. V otázce cizinců a azylantů se MŠMT zaměřuje na jejich integraci v rámci vzdělávacího programu, zodpovídá za vzdělání v jazyku dané národnostní menšiny, zajišťuje multikulturní výchovy. MŠMT také vyvíjí výzkumné aktivity a podílí se na mezinárodní úrovni spolupráce mezi státy. V přímé působnosti MŠMT působí *Národní institut pro další vzdělávání*, který v rámci krajských poboček zajišťuje podporu pro pedagogy, kteří se podílejí na vzdělávání dětí – cizinců.²⁹

Ministerstvo kultury (MK) je ústředním orgánem pro oblast umění, kulturně výchovnou činnost, v otázkách, týkající se církve, náboženských společností, vydáváním tisku a neperiodického tisku, rozhlasového i televizního vysílání, autorských práv a registrací, kdy se působnost promítá v rámci cizinecké problematiky zejména v oblasti náboženských a vydávání periodik, neboť touto formou se etnické minority realizují v České republice nejen

²⁷ TOMEŠ, Igor a kol., *Sociální správa. Úvod do teorie a praxe*. Vyd.2. Praha: Portál, 2002, s. 90-95.

²⁸ Úřad pro mezinárodní ochranu dětí. In [online]. [cit. 2016-3-1] <http://www.umpod.cz/urad/>

²⁹ Národní institut dalšího vzdělávání. In [online]. [cit. 2016-3-21], <http://cizinci.nidv.cz/>

v rámci své komunity, ale také osvěty vůči majoritní společnosti. Pořádání kulturních akcí, výstav a přednášek, kdy představují specifika své země pomocí tradic.

Ministerstvo zdravotnictví je orgánem státní správy pro oblast zdravotnictví, vědecké a výzkumné činnosti, zpravuje zdravotnická zařízení v přímé působnosti orgánu, zabývá se otázkou návykových látek, zdravotního pojištění, diagnostiky, využívání léčebných přírodních prostředků aj. Zpravuje informační portál pro cizince, kde specifikují veřejné zdravotní pojištění, práva a povinnosti, druhy zdravotní péče, zabývá se mezinárodními smlouvami a dohodami, které upravují tuto oblast, specifikuje uznávání kvalifikací lékařských a nelékařských profesí pro příslušníky tzv. třetích zemí. Informuje o povinnosti očkování pro osoby pobývající na území České republiky, souvztažnost s přijetím dítěte do jeslí nebo předškolních zařízení. Poskytuje legislativní vymezení kompletního poskytování zdravotnických služeb.³⁰

Ministerstvo zahraničních věcí (MV) je ústředním orgánem České republiky, kdy zabezpečuje vztahy ČR vůči ostatním státům, zabývá se otázkou rozvojové spolupráce a humanitární činnosti, zpravuje bezpečnostní politiku státu, podílí se na dodržování lidských práv, působí v rámci mezinárodních organizací, aktivně se podílí v oblasti integrace cizinců a spolupracuje na vytváření pozitivních vazeb a vztahu mezi ČR a ostatními státy, kdy působí v rámci diplomatického jednání.³¹

Vzhledem ke skutečnosti, že integrace cizinců je komplexním jevem, spolupracují ministerstva České republiky, jako zastřešující státní správní celky, v souvztažnosti s kraji a obcemi, neboť působení na lokální úrovni a podávání zpětných souvztažností z jednotlivých regionů, je nezastupitelnou součástí v rámci budování konceptu migrační politiky státu.

³⁰ Informace pro cizince. In [online].[cit. 2016-3-28], <http://www.mzcr.cz/Cizinci/>

³¹ Zahraniční vztahy. In [online].[cit. 2016-3-28], http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/index.html

2.2 SUZ, CIC, PROCES SPRÁVNÍHO ŘÍZENÍ

Správa uprchlických zařízení (SUZ) je specifickou organizační jednotkou ministerstva vnitra, která je podřízena náměstkovi ministerstva vnitra pro veřejný pořádek a ochranu. SUZ byla založena roku 1996 formou rozpočtové organizace MV ČR, za účelem oddělení výkonu státní správy v rámci azylové politiky, jenž zahrnuje správní řízení o udělení azylu. Definováním se SUZ vymezila vůči zabezpečování služeb, které se zaměřují na žadatele usilující o udělení mezinárodní ochrany.³² SUZ vychází ze zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, *ve znění pozdějších předpisů* a zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, *ve znění pozdějších předpisů* (zákon azylu).

Zákon o azylu upravuje:³³

- a) *Podmínky vstupu a pobytu cizince, který projeví úmysl požádat Českou republiku o mezinárodní ochranu formou azylu nebo doplňkové ochrany na území České republiky (dále jen území), a pobyt azylanta nebo osoby požívající doplňkové ochrany na území*
- b) *Řízení o udělení mezinárodní ochrany formou azylu nebo doplňkové ochrany a řízení o odnětí o azylu nebo doplňkové ochrany*
- c) *Působnost Ministerstva vnitra (dále jen „ministerstvo“), Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Policie České republiky (dále jen „policie“) v této oblasti státní správy*
- d) *Státní integrační program*
- e) *Azylová zařízení*

Azylová zařízení jsou zákonem o azylu v § 79 rozčleněna na přijímací středisko, pobytové středisko a integrační azylové středisko. SUZ mimo výše zmiňovaných spravuje také Zařízení pro zajištění cizinců. Účelem všech azylových zařízení je primárně zajistit hromadné ubytování žadatelů o mezinárodní ochranu a azyl, kdy prostřednictvím centrálního systému ubytovacích služeb organizačními složkami MV, je zajištěno zachování lidských práv

³² SUZ, In [online].[cit. 2015-11-28], <http://www.suz.cz/o-nas/o-nas/>

³³ ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, část první, hlava I, §1

s ohledem na specifické náboženské, etnické a kulturní odlišnosti. Doba ubytování žadatelů o mezinárodní ochranu a azyl je poskytována v období, kdy probíhá řízení o udělení mezinárodní ochrany a po dobu soudního řízení, je-li podána žaloba proti rozhodnutí. Žadatel v azylových zařízeních musí dodržovat ubytovací řád, hygienické předpisy, na kterých se sám podílí v souladu se standardy ubytovacího řádu, plnit příkazy a pokyny příslušných orgánů – policie a ministerstva, dbát na správné užívání majetku zařízení - nepoškozovat majetek zařízení ani majetek ostatních osob v zařízení obývajících.³⁴

Interní protikorupční program SUZ je formou boje proti korupci, kdy jsou vypracovány specifické postupy, vycházející z následujících zásad, které zajišťují omezení těchto aktivit. Základním kamenem je transparentnost v rámci výkonu veřejné správy, týkající se procesů a činností, které souvisejí se správou veřejných prostředků ve svěřené působnosti. Byl sestaven seznam, který identifikuje rizika korupce, s následným vymezením protikorupčních mechanismů s vymezením v oblasti osobní odpovědnosti, technik oznamovacího procesu, a v neposlední řadě se souvisejícími právními následky. Opatření jsou realizována prostřednictvím všech zaměstnanců SUZ MV v rámci veškerých pracovních zařazení.³⁵ Sociální služby poskytované v rámci SUZ vycházejí ze zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, *ve znění pozdějších předpisů*. Kdy sociální pracovníci splňují kvalifikaci, jsou proto schopni adekvátní pomoci u klientů, kteří se ocitají v nepříznivých životních situacích s ohledem na sociokulturní kontext dané osoby. Sociální služby jsou poskytovány v oblasti informační, poradenské, zprostředkovatelské, diagnostické a mnohdy i krizové intervence. Hlavními cíly je podpora rozvíjení adaptace klienta s ohledem na situace a prostředí, efektivní zprostředkování příslušných služeb a možných zdrojů, a zachování humánního přístupu vzhledem ke klientovi a efektivitě pomoci.³⁶ S ohledem na všechna přijatá pomocná opatření může u osob v zařízeních vzniknout tzv. *táborový syndrom*, který souvisí se změnou ve způsobu života člověka v zařízení, může se projevit pasivitou, apatií, ale i psychosomatickými potížemi a typy agrese.³⁷ V návaznosti na sociální činnost

³⁴ ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, část první, hlava XI, §79

³⁵ SUZ. Protikorupční program. In [online]. [cit. 2016-4-2], <http://www.suz.cz/uvod/dokumenty/ruzne/>

³⁶ SUZ. Sociální práce. In [online]. [cit. 2016-4-2], <http://www.suz.cz/aktivita/socialni-prace/>

³⁷ MATOUŠEK, Oldřich, Jana, KOLÁČKOVÁ a Pavla, KODYMOVÁ. *Sociální práce v praxi. Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd.1 .Praha: Portál, 2005, s. 339.

působí v rámci zařízení psychologická pomoc, je realizován Státní integrační program, při zařízeních jsou budována dětská centra, sociální šatníky, SUZ dbá na bezpečí ubytovaných klientů, kdy specifika služeb vycházejí ze Směrnice Rady 2003/9/EC. V rámci ubytování je klientům umožněno individuální způsob přípravy jídla, kdy činnost v rámci vaření ponechává u klientů možnost zachování konkrétních zvyků a potřeb jednotlivých osob.³⁸ SUZ v souladu s §54 zákona o azylu realizuje dobrovolnou repatriaci, která spočívá ve skutečnosti, že se cizinec, může z vlastní vůle rozhodnout k návratu do své rodné země.³⁹

TYPY ZAŘÍZENÍ

Přijímací středisko

Přijímací středisko *slouží k ubytování žadatele o mezinárodní azyl bezprostředně po jeho příchodu na území České republiky až do doby ukončení základních vstupních procedur.* Vstupní procedury se skládají z provedení identifikace, která zahrnuje pořízení daktyloskopických otisku a obrazového záznam za účelem ověření totožnosti. Sejmutí otisků je v pravomoci policie ČR, obrazový záznam spadá do kompetencí pracovníka MV. Ke zdravotní prohlídce žadatele se přistupuje v situacích, kdy se jedná o ochranu veřejného zdraví. Následuje vydání průkazu žadatele o udělení mezinárodní ochrany do tří dnů od podání žádosti, který je veřejnou listinou, kterou se osoba prokazuje, doba platnosti se stanovuje nejméně na dobu 60 dnů. Postupy k prodloužení platnosti průkazu jsou vymezeny zákonem. Následuje řízení o udělení mezinárodní ochrany ve smyslu mezinárodních smluv, zmíněné úkony provádí MV tzv. „bez zbytečného odkladu“, kdy tento proces trvá zhruba tři týdny. Probíhá vstupní pohovor a sociální šetření situace žadatele, kdy jsou zohledněny důvody osoby.⁴⁰ Přijímací střediska provozuje MV, díky specifickému režimu, kdy osoba ubytovaná v tomto druhu zařízení musí dodržovat pravidla, která zahrnují zákaz výroby, vnášení a přechovávání alkoholu i jiných návykových látek, které by mohly ohrozit bezpečnost nebo zdraví osob ve středisku pobývajících. Osoba nesmí v rámci zařízení přecho-

³⁸ SUZ. Aktivita. In [online].[cit. 2016-4-2], <http://www.suz.cz/aktivita/>

³⁹ KOSAŘ, Pavel, Pavel, MOLEK, Věra, HONUSKOVÁ, Miroslav, JURMAN A Hana LUPAČOVÁ, *Zákon o azylu. Komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluver ČR, a.s., 2010, s. 415.

⁴⁰ KOSAŘ, Pavel, Pavel, MOLEK, Věra, HONUSKOVÁ, Miroslav, JURMAN A Hana LUPAČOVÁ, *Zákon o azylu. Komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluver ČR, a.s., 2010, s. 475-479.

vávat elektronické komunikační zařízení, které může pracovník MV osobě odebrat a uložit do úschovy po dobu, než nabude právní moc rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany nebo do jeho odchodu do pobytového střediska, nebo na adresu hlášené pobyty mimo azylové zařízení.⁴¹ Specifickým typem přijímacího střediska, je „*letištní přijímací středisko*“, kde jsou stanovena specifická pravidla vyplývající ze zákona o azylu, kdy dle §46 žadatel o udělení mezinárodní ochrany nesmí opustit přijímací středisko na mezinárodním letišti ani po skončení úkonů, dále v §72 a §73, kdy žadatel podal žádost v tranzitním prostoru mezinárodního letiště a nebyl mu povolen vstup na území, z důvodu, kdy u této osoby nebyla prokazatelně zjištěna totožnost. Také u jedince, který používá k prokázání totožnosti padělané doklady a doklady se změněnými údaji, dále u osoby, u které se vyskytují oprávněné domněnky, že by mohl představovat nebezpečí pro bezpečnost státu, veřejného zdraví a pořádku.⁴² Přijímací zařízení nelze volně opustit do provedení identifikace, lékařského vyšetření a doby vydání průkazu žadatele o udělení mezinárodní ochrany, porušení jednotlivých povinností v rámci přijímacího střediska je dle zákona hodnoceno jako přestupek. V rámci přijímacích středisek má cizinec právo:⁴³

- a) *na bezplatné zajištění základního hygienického standardu*
- b) *na zajištění stravy odpovídající zásadám správné výživy a zdravotnickému stavu cizince třikrát denně, v případě dětí do 18 ti let pětkrát denně*
- c) *na lůžko a skříňku na uložení osobních věcí*
- d) *přijímat návštěvy*
- e) *přijímat balíčky a peníze*
- f) *přijímat a na svůj náklad odesílat písemná sdělení*
- g) *na nepřetržitý osmihodinový čas ke spánku*

V přijímacích zařízeních jsou žadatelům k dispozici sociální a psychologické služby, lékařskou péčí, volnočasové aktivity.

⁴¹ ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, část první, hlava XI, §81

⁴² ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, část první, hlava X, §72-§73

⁴³ ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, část první, hlava XI, §81

Přijímací střediska v ČR

Tranzitní prostor na mezinárodním letišti Praha – Ruzyně

Obec Zastávka u Brna (Jihomoravský kraj)

Pobytové středisko

Pobytové středisko dle zákona o azylu *slouží k ubytování žadatele o mezinárodní ochranu po přesunu z přijímacího střediska až do doby nabytí právní moci rozhodnutí o jeho žádosti o udělení mezinárodní ochrany*. Pobytová střediska jsou zřizována MV nebo právníky osobami v rozsahu, který je stanoven ministerstvem, kdy jsou tato prováděna za úplatu. Osoby jsou do pobytového zařízení přesunuty neprodleně po vykonání vstupních úkonů státních orgánů. Práva a povinnosti jsou stejná jako u přijímacích středisek, kdy hlavní rozdíl spočívá v principu svobody žadatele o mezinárodní ochranu opouštět pobytové středisko dle stanovených podmínek dle zákona o azylu.⁴⁴ Žadatel může středisko opouštět až po dobu 10-ti dnů, kdy je možnost získání povolení udělené MV na dobu delší, jestliže doba strávená mimo zařízení nezpůsobí v rámci azylového řízení bránění postupu. Povolení tohoto typu není právně vymahatelné, avšak je vydáváno vzhledem k zohlednění práv a svobod každého jedince a pomoci při obtížné životní situaci. Žadatel je povinen splnit oznamovací povinnost o době, kdy bude pobývat mimo zařízení, která přesahuje 24 hod ale je kratší než 3 dny, může takto provést těsně před odchodem. V situaci, kdy je doba opuštění pobytového střediska přesahující 3 dny, musí žadatel písemnou formou tuto skutečnost ohlásit nejméně 24 hodin před plánovaným odchodem. Žadatel, který se rozhodne strávit čas mimo zařízení, je informován, že nastane-li situace, kdy se vrátí dříve, než původně ohlásil, ocitá se v situaci, že pobytové středisko nemusí mít ubytování ve standardních podmínkách z důvodu ubytovací kapacity, bude mu poskytnuta náhradní forma ubytování, žadatel je povinen výše zmíněné akceptovat.⁴⁵ Ve výjimečných situacích může MV

⁴⁴ ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, část první, hlava XI, §79

⁴⁵ KOSAŘ, Pavel, MOLEK, Věra, HONUSKOVÁ, Miroslav, JURMAN A Hana LUPAČOVÁ, *Zákon o azylu. Komentář*. Vyd.1. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 488-489.

v azylovém zařízení poskytnout stravu a ubytování osobám, odlišným od azylantů, žadatelů o mezinárodní ochranu a cizinců, kteří učinili prohlášení o mezinárodní ochraně.

Specifická kategorie osob ubytovaných v azylovém zařízení dle § 79 odstavce 5 zákona o azylu:⁴⁶

- a) *nezletilému rodinnému příslušníkovi, u něhož bylo řízení o udělení mezinárodní ochrany ukončeno, pokud jeho zákonný zástupce je žadatelem o udělení mezinárodní ochrany, nejdéle však do ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany*
- b) *zákonnému zástupci, u něhož bylo řízení o udělení mezinárodní ochrany ukončeno, pokud nezletilý rodinný příslušník je žadatelem o udělení mezinárodní ochrany, nejdéle však do ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany*
- c) *státnímu občanovi České republiky, jenž je zákonným zástupcem žadatele o udělení mezinárodní ochrany*
- d) *státnímu občanovi České republiky, jehož zákonným zástupcem je žadatel o udělení mezinárodní ochrany*

Pobyťová zařízení v ČR:

Kostelec nad Orlicí (Královéhradecký kraj)

Havířov (Moravskoslezský kraj)

Integrační azylové středisko

Integrační azylové středisko (IAS) má specifickou charakteristiku, kdy *slouží k přechodnému ubytování azylantů, osob požívajících doplňkové ochrany, jde-li o rodiče nebo rodinu s nezletilými či zletilými zdravotně postiženými dětmi nebo o cizince s vážným zdravotním postižením.*⁴⁷ IAS je koncipováno pro osoby, kterým již byla mezinárodní ochrana přiznaná, vstoupily do Státního integračního programu, kdy v souvislosti s výše uvedenými skutečnostmi požádali o dočasné ubytování. Zřizovatel stejně jako u pobyto-

⁴⁶ ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, část první, hlava XI, §79

⁴⁷ ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, část první, hlava XI, §79

vých zařízení, může být MV nebo právnická osoba, která koná v rozsahu uděleném ministerstvem, rozdílem je stanovení maximální doby, která je stanovena na 18 měsíců, ubytování je poskytována za úhradu. Hlavním smyslem IAS je pomoci osobám při osvojení českého jazyka, které usnadnění následné začlenění do majoritní společnosti, a získání samostatného bydlení a zajištění zaměstnání. V souvislosti s pracovním zařazením právy a povinnostmi, má osoba s přiznanou mezinárodní ochranou stejné podmínky jako občan ČR.⁴⁸

Integrační azylová střediska v ČR:

Jaroměř (Královéhradecký kraj)

Předlice (Ústecký kraj)

Brno - Židenice (Jihomoravský kraj)

Česká lípa (Středočeský kraj)

Zařízení pro zajištění cizinců

Zařízení pro zajištění cizinců (ZZC) jsou specifická zařízení k zajištění cizinců, kterým bylo vydáno rozhodnutí pracovníky cizinecké policie v rámci správního řízení, o vyhoštění a o zajištění. Je určeno i osobám, které mají být předány do jiných členských států EU. Klienty ZZC jsou osoby, které vstoupily na území ČR, nebo zde pobývají nelegálně, působí v rozporu s legislativou ČR. Jedná se o zařízení, kdy osoby v nich pobývající jsou omezeny v osobní svobodě, vnější zabezpečení poskytuje policie ČR, v rámci vnitřních prostor komplexu jsou smluvně zajištěny bezpečností agentury. Hlavní princip spočívá v zajištění stravy a poskytnutí ubytování, v rámci CCZ jsou poskytovány nejen základní služby stravovacího režimu, zdravotnického personálu a sociální pomoci a poradenství, ale také kulturní a sportovní trávení volného času – kulturní místnost s technickým zařízením, sportovní hřiště, možnost duchovního způsobu života i zprostředkování představitelů jednotli-

⁴⁸ Základní informace, In. [online].[cit. 2015-11-30], <http://www.suz.cz/prehled/prehled/>

vých vyznání, dále jsou klientům poskytováni již při vstupním pohovoru k dispozici tlumočníci. V rámci denního režimu je nutné dodržovat noční klid.⁴⁹

Základní informace při zajišťování rodin s nezletilými dětmi v ZZC:⁵⁰

- *Skutečnost, že je cizinec, který porušuje právní předpisy ČR, doprovázen nezletilým dítětem, nemůže vést k tomu, aby policie postupovala jinak, než v případě zajišťování cizince, který cestuje sám. Toto jednání by vedlo k diskriminaci cizinců, které nezletilé děti nedoprovázejí. Nicméně každý případ je posuzován individuálně. **Dle platné právní úpravy lze rodiny s dětmi, resp. dospělé osoby doprovázené nezletilci zajistit za účelem realizace správního vyhoštění maximálně na dobu 90 dnů (oproti standardní době 180 dnů), tento postup je plně dodržován.***
- *Při zajištění cizinců s dětmi je vždy zjišťováno, zda je dotyčný schopen zajistit péči o dítě jiným způsobem, tedy mimo zařízení pro zajištění cizinců. Pokud toho schopen není, jsou děti ubytovány spolu s doprovázející dospělou osobou či celou rodinou.*
- *O situaci rodin s dětmi v současné době vedeme intenzivní jednání s Ministerstvem práce a sociálních věcí.*
- *Kromě uvolnění kapacit v Bělé Jezové je cílem Ministerstva vnitra v nejbližší době podmínky pro rodiny s dětmi zlepšit. Do této chvíle nebylo možno situaci rodin s nezletilými dětmi řešit právě z kapacitních důvodů.*

Zařízení pro zajištění cizinců v ČR⁵¹

Bělá pod Bezdězem (Středočeský kraj) – kapacita 246 míst – obsazeno 25

Vyšní Lhoty (Moravskoslezský kraj) - kapacita 544 míst – obsazeno 22

Drahonice (Ústecký kraj) - kapacita 240 míst – obsazeno 47

⁴⁹ Základní informace, In.[online].[cit. 2015-11-30], <http://www.suz.cz/prehled/prehled/>

⁵⁰ Aktuální situace v ZZC. In. [online].[cit. 2015-12-30], <http://www.mvcr.cz/clanek/aktualni-situace-v-zarizenich-pro-zajisteni-cizincu.aspx>

⁵¹ Kapacita obsazenosti uvedena k datu 2.4.2016

CENTRA NA PODPORU INTEGRACE CIZINCŮ

Centra na podporu integrace cizinců (CPIC) byla zřízena 1. července 2009 SUZ prostřednictvím financování z Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí (EIF). První centra byla otevřena v Moravskoslezském, Pardubickém, Plzeňském a Zlínském kraji, v roce 2010 v kraji Karlovarském, Libereckém, Jihočeském a Olomouckém, posledním centrem se stalo CPIC v roce 2013 v kraji Vysočina. V období od 1.7.2015 do 30.6.2016 je činnost těchto center financována v rámci projektu „Provoz center na podporu integrace cizinců X“ pomocí Azylového a migračního fondu. Centra v Ústeckém, Jihomoravském a Královéhradeckém kraji a v hlavním městě Praze jsou financována odlišnými organizacemi, vycházejí však s podobného principu pomoci. Koncept CPIC navazuje na Koncept integrace cizinců vytvořený MV. Cílová skupina je zaměřena na státní příslušníky třetích zemí s dlouhodobým nebo trvalým pobytem a osoby, kterým byla udělena mezinárodní ochrana, a také na majoritní společnost, u které v rámci pravidelných setkání regionálních platforem, působí v rámci osvětových a kulturních akcí. Služby poskytované klientům z cizích zemí se dělí:⁵²

- *Sociální poradenství* – realizují jej sociální pracovníci jednotlivých center ve dvou rovinách, odborného sociálního poradenství, na které navazuje terénní služby, spojení aktuální problematiky daného kraje společně s poradenstvím v oblastech sociální sféry, poskytuje ucelenou pomoc
- *Právní poradenství* – je prováděno smluvními partnery center
- *Kurzy českého jazyka* – poskytují základní a intenzivní formu, kdy končí dosažením úrovně jazyka A2 Evropského referenčního rámce jazyků
- *Tlumočnické služby* – v této oblasti jsou nejvíce využívány služby vietnamštiny, mongolštiny, ukrajinštiny a ruštiny, kdy reflektují počty daných etnik
- *Sociokulturní kurzy* – cizincům přibližují specifika české majoritní společnosti, seznamují se zvyky, ale také s principy sociálního, vzdělávacího a zdravotnického systému ČR

⁵² CPIC. Informace o projektu. In. [online]. [cit. 2015-2-4], <http://www.integracnicentra.cz/Onas/InformaceOProjektu.aspx>

- *Provoz internetového pracoviště a pracovišť* – centra CPIC jsou vybavena PC technikou a nabízejí cizojazyčné knihy
- *Komunitní pracovníci* – pracují v centrech od roku 2013, specializují se v rámci daných komunit v kraji na aktuální potřeby, podílejí se mimo jiné na kulturních akcích, asistenčních službách a propagaci sociokulturních kurzů

Služby center jsou bezplatné, aby se osoba mohla stát jejich klientem, je nutné se před poskytnutím služeb prokázat dokladem opravňujícím ji k pobytu v ČR opatřeným fotografií, aby bylo snadnější identifikování daných potřeb a ujasnění specifických potřeb.

SPRÁVNÍ ŘÍZENÍ O UDĚLENÍ MEZINÁRODNÍ OCHRANY

Správní řízení o udělení mezinárodní ochrany je plně v kompetenci MV ČR, *ministerstvo je příslušné k řízení o odnětí azylu, k řízení o povolení vstupu na území osobám, které učinily prohlášení o mezinárodní ochraně, k řízení o povinnosti setrvat v přijímacím středisku a k řízení o prodloužení doplňkové ochrany*. MV ČR dále rozhoduje o příslušnosti k určení státu Evropské unie, který je příslušný, aby posuzoval danou žádost o udělení mezinárodní ochrany.⁵³ Ministerstvo při ustanovení příslušnosti k členskému státu EU postupuje dle dokumentů nařízení Rady (ES) č. 343/2003, kde jsou stanovena kritéria postupu a nařízením Komise (ES) č. 1560/2003, které stanovují prováděcí pravidla Dublinu II.

Prohlášení o úmyslu požádat o mezinárodní ochranu je prvním krokem cizince, kdy se rozumí projevení vůle cizince, neboť má vážné důvody k setrvání v ČR, kterými je pronásledování nebo hrozící vážná újma, aby vyhledal tento druh ochrany. Prohlášení lze učinit ústně nebo písemně, kdy je nutné, aby skutečnosti, kterými se cítí ohrožen, popsal a zkonkrétnil. Na osobu, která provede prohlášení, se vztahuje nárok na poskytnutí sociálních a zdravotních služeb ve stejném rozsahu jako jsou poskytovány u žadatele o mezinárodní ochranu. Cizinec může prohlášení učinit na policii ČR, kdy místy pro prohlášení jsou: hraniční přechod, přijímací středisko, oblastní ředitelství služby cizinecké policie, kdy se na tato zmíněná dostavuje o své vlastní vůli, dále také v zařízení pro zajištění cizinců, kdy je

⁵³ ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, část první, hlava III, §8

z této skupiny vyloučena osoba, jež je v zařízení zajištění umístěna z důvodu předání nebo průvozu dle mezinárodní smlouvy a právní legislativy EU. Kromě policie ČR, může cizinec provést prohlášení na Odboru azylové a migrační politiky MV ČR v případě, že je hospitalizován ve zdravotnickém zařízení, dále také pokud je ve výkonu vazby nebo trestu odnětí svobody.⁵⁴ Cizinec pobývajícím v zařízení pro zajištění cizinců, je policií ČR informován o možnosti podání prohlášení o mezinárodní ochraně, kdy právo na prohlášení zaniká uplynutím 7 dne ode dne, kdy byl seznámen s touto skutečností. Veškeré informace jsou prováděny v jazyku, kterému cizinec rozumí, o těchto úkonem je sepsán záznam, vydá se osvědčení, ve kterém je stanovena doba platnosti, která vychází z uvedených skutečností, kdy však základní povinnosti, pokud nejsou stanoveny jiné podmínky a okolnosti, je dostavení se cizince do přijímacího střediska do 24hodin od prohlášení o mezinárodní ochraně. V situaci, kdy cizinec provede prohlášení v přijímacím středisku, udělí této osobě policie ČR vstupní vízum, kde je stanovena doba platnosti i s ohledem na dostupnost např. zajištění tlumočnicka, vízum je platné do dne podání žádosti o mezinárodní ochranu. Policie ČR následně převezme cizince, který učinil prohlášení do příslušného azylového zařízení, kdy doprava a náklady s tímto spojené jsou hrazeny ministerstvem.⁵⁵

Zahájení řízení se zahajuje podáním žádostí o udělení mezinárodní ochrany podáním žádosti na příslušném tiskopise⁵⁶, kdy jsou údaje vyplňovány pracovníkem ministerstva, je přítomný tlumočnick a žadatel, který může mít i zástupce. Žádost je vyhotovena v českém jazyce, obsahuje 35 číslovaných otázek, které komplexně vypovídají o situaci žadatele. Zmíníme nejdůležitější body, v otázkách č.1 až č.3 se týkají totožnosti žadatele, 4. otázka se týká státní příslušnosti žadatele, informace je podstatná pro případné použití Dublinského řízení, v otázce č.12 je uveden pobyt a místa v ČR, podstatná je otázka č. 20. která uvádí důvod, proč osoba opustila svou vlast, kde se od tohoto okamžiku zdržoval, otázka č.14 se zabývá náboženského vyznání a č. 15 uvádí politickou příslušnost, otázka č. 23 žádá o uvedení důvodů, proč žádá o udělení mezinárodní ochrany. Poslední otázka č. 35 se uvádí

⁵⁴ KOSAŘ, Pavel, MOLEK, Věra, HONUSKOVÁ, Miroslav, JURMAN A HANA LUPAČOVÁ, *Zákon o azylu. Komentář*. Vyd.1. Praha: Wolters Kluver ČR, a.s., 2010, s. 45-48.

⁵⁵ ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, část první, hlava II, §3-§4

⁵⁶ Příloha č. 3: Poučení pro žadatele o udělení mezinárodní ochrany

na samostatném listě, kdy jsou uváděny důvody, kvůli kterým žádá o udělení mezinárodní ochrany, a okolnosti, které potvrzují důvody k podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Podpisem žadatel stvrzuje, že byl poučen o svých právech a povinnostech.⁵⁷ Žádost je nepřipustná, jestliže byla podána občanem EU, který nesplňuje podmínky stanovené s právním ukotvením Evropského společenství, je-li k udělení mezinárodní ochrany příslušný jiný stát EU, bylo již takové osobě uděleno postavení uprchlíka jiným státem EE dle mezinárodního právního systému. Mezi další důvody patří skutečnost, že cizinec mohl využít postavení azylanta v první zemi, kde pobýval před vstupem na území, a také je-li opakovaně podávána žádost o udělení mezinárodní ochrany, kdy nebyly uvedeny nové podstatné skutečnosti, které nebyly v předchozím pravomocně ukončeném řízení zkoumány.⁵⁸

Důvody udělení azylu jsou uvedeny v §12 zákona o azylu, kdy cizinci je udělen azyl, pokud jsou zjištěny následující skutečnosti, že osoba je pronásledována z důvodu, že uplatňovala politické práva a svobody, nebo má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu své rasy, pohlaví, náboženství, příslušnosti k určité sociální skupině, ale také proto, že cizinec zastává politické názory ve státě, jehož občanství má, dále je osobou bez státního občanství v rámci státu, kde měl uvedeno poslední trvalé bydliště. *Azyl za účelem sloučení rodiny* je poskytnutý rodinnému příslušníkovi azylanta, který je manžel nebo partner azylanta, svobodné dítě azylanta, rodič azylanta nebo zletilá osoba, která odpovídá za nezletilou osobu bez doprovodu či sourozenec azylanta mladší 18 ti let, u kterých nebyl zjištěn důvod pro udělení ochrany dle §12. *Humanitární azyl* se uděluje z důvodu zvláštního zřetele, kdy je vymezený jako specifická forma mezinárodní ochrany, o humanitární azyl nelze žádat, uděluje se pouze na základě správního orgánu. Důvody hodné zřetele mohou být např. těžká nemoc, zdravotní postižení, skutečnost, že osoba pochází z místa, kde přetrvává humanitární katastrofa. *Doplňková ochrana* se udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, kdy však v rámci správního řízení o udělení mezinárodní ochrany byly zjištěny skutečnosti, které by v rámci navrácení cizince zpět státu hrozily – uložení nebo vykonání trestu smrti, mučení nebo nelidské zacházení, vážné ohrožení života a lidské dů-

⁵⁸ KOSAŘ, Pavel, Pavel, MOLEK, Věra, HONUSKOVÁ, Miroslav, JURMAN A Hana LUPAČOVÁ, *Zákon o azylu. Komentář*. Vyd.1. Praha: Wolters Kluver ČR, a.s., 2010, s. 66-70.

stojnosti, zároveň však také v případě, kdy by vycestování cizince mělo být v rozporu s mezinárodními závazky, který je Česká republika zavázána. Doplnková ochrana může být udělena i za účelem sloučení rodiny.⁵⁹

Důvody vylučující udělení mezinárodní ochrany:⁶⁰

- a) *Cizinec se dopustil trestného činu proti míru, válečného trestu nebo trestného činu proti lidskosti ve smyslu mezinárodních dokumentů, kde jsou specifikované*
- b) *Cizinec se dopustil před podáním žádosti vážného nepolitického činu mimo území*
- c) *Cizinec se dopustil činů, které jsou v rozporu se zásadami a cíli Organizace spojených národů*
- d) *Cizinec podněcuje ke spáchání výše zmíněných činů*
- e) *Cizinec je poživitelem ochrany nebo podpory od jiných orgánů a organizací Organizace spojených národů než Úřadu vysokého komisaře*
- f) *Cizinec je uznán příslušnými úřady země, kde má trvalé bydliště, a byla mu přiznána práva a povinnosti daného státu*

Zamítnutí žádosti o udělení mezinárodní ochrany jako nedůvodné se vyskytuje v případě, kdy žadatel uvádí pouze ekonomické důvody, jestliže cizinec poskytl nesprávné nebo padělané údaje o své totožnosti nebo státním občanství, také v případě, kdy údaje odmítá uvést, dále uvádí skutečnosti nepravdivé. Mezinárodní ochrana se neuděluje také v případě, kdy cizinec uvedl důvod, že chce uniknout před všeobecnou nouzí, dále, jestliže bylo prokázáno, že přichází ze státu, který je Českou republikou považovanou za třetí bezpečnou zemi, a prokáže se, že skutečnost není pravdivá. Zamítnutí žádosti, která je považována za zjevně nedůvodnou bude vydáno do 30 ti dnů ode dne zahájení řízení o udělení mezinárodní ochrany.⁶¹ Účastníkem řízení je žadatel o udělení mezinárodní ochrany nebo azylant, se kterým bylo zahájeno řízení o odnětí azylu, osoba požívající doplňkovou ochrany, osoba s níže bylo zahájeno prodloužení nebo odnětí doplňkové ochrany. Účastník řízení má prá-

⁵⁹ ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, část první, hlava II, §12-§14

⁶⁰ ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, část první, hlava II, §15

⁶¹ ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, část první, hlava II, §16

vo na právní pomoc, má právo jednat v mateřském jazyce nebo v jazyce, ve kterém je schopen porozumět informacím. Ministerstvo na své náklady v tomto řízení poskytuje služby tlumočnicka, ale účastník, má nárok zvolit si svého tlumočnicka, kterého si však v tomto případě hradí vlastními náklady. Zjišťování skutečností je prováděno pohovorem, který vede příslušný pracovník ministerstva, veškeré údaje jsou zaznamenány do protokolu, kdy nastane-li skutečnost, že se osoba nedostaví na předvolání k pohovoru, je pořízen záznam.⁶²

Zastavení řízení o udělení mezinárodní ochrany nastává v těchto případech:⁶³

- a) *Žadatel o udělení mezinárodní ochrany vzal žádost o udělení mezinárodní ochrany zpět*
- b) *Odpadl důvod řízení zahájeného z podnětu ministerstva*
- c) *Účastník řízení zemřel v jeho průběhu*
- d) *Žadatel se nedostavil k pohovoru a neuvedl závažný důvod*
- e) *Žadatel neposkytuje nezbytné informace v rámci zjišťování podkladů před vydáním rozhodnutí, kdy na základě informací podaných nelze rozhodnout*
- f) *Žadatel neodstranil ve stanovené lhůtě vadu v podání*
- g) *Žadateli bylo v rámci řízení uděleno státní občanství*
- h) *Žadatel v průběhu řízení neoprávněně vstoupil na území jiného státu, nebo se o tento vstup pokusil*
- i) *Žádost je nepřípustná*

Rozhodnutí je vydáno do 90 ti dnů od zahájení řízení, jestliže se vyskytli skutečnosti, kdy nelze tuto lhůtu dodržet, může ministerstvo tuto lhůtu prodloužit, účastník řízení je o všem informován. Jestliže soud rozhoduje o přípustnosti vydání nebo předání žadatele o udělení mezinárodní ochrany neevropského zatýkacího rozkazu, činí tak ve lhůtě do 60 ti dnů ode dne zahájení. Mezinárodní ochrana se uděluje formou azylu nebo doplňkové ochrany. Zamítné-li ministerstvo žádost o udělení mezinárodní ochrany, odůvodní své rozhodnutí ve

⁶² ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, část první, hlava II, §20-23

⁶³ ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, hlava II, §25

vztahu k oběma formám. Rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení účastníku řízení. Proti rozhodnutí lze podat žalobu, kdy o ní rozhoduje místně příslušný krajský soud. Proti rozhodnutí krajského soudu, které potvrdilo zamítnutí žádosti lze následně podat kasační stížnost u Nejvyššího správního soudu v Brně. V případě kasační stížnosti je nutné zastupování právním zástupcem. Rozhodnutí Nejvyššího soudu jestliže je pozitivní, kdy je zrušeno soudní rozhodnutí a pokračuje se ve správním řízení o udělení mezinárodně právní ochrany, v případě potvrzení rozhodnutí krajského soudu, následuje repatriace z České republiky.⁶⁴

2.3 PARTICIPUJÍCÍ OBJEKTY

Společně se s orgány státní správy, samosprávy se podílejí na komplexnosti integrace cizinců na území České republiky také nestátní neziskové organizace, vědecká pracoviště, zájmová sdružení, vědecká pracoviště a institut veřejného ochránce práv.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV

Status veřejného ochránce (ochránce) práv je ukotven v zákoně č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, *ve znění pozdějších předpisů*, je volen Poslaneckou sněmovnou na funkční období 6ti let. Ochráncem může být zvolena osoba, která splňuje podmínky pro zvolení do senátu ČR, sídlem kanceláře ochránce je Brno, osoba může tuto funkci vykonávat maximálně dvě po sobě jdoucí funkční období. Ochránce působí k ochraně osob před jednáním úřadů a institucí stanovených zákonem v případě, že postupují v rozporu s právem, kdy dochází, že tyto jednají v rozporu s principy demokratického právního státu a dobré správy. Ochránce působí i v případě, kdy instituce vykazují nečinnost. Institut ochránce působí a prosazuje svou činnost v takové míře, aby byla zachována základní lidská práva a svobody každého člověka.⁶⁵ Ochránce působí jako veřejný činitel.

⁶⁴ Řízení o udělení mezinárodní ochrany. In [online].[cit. 2016-3-1], http://www.migrace.com/docs/letak-a3-cz-final_1328179760.pdf

⁶⁵ ČESKO. Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, *ve znění pozdějších předpisů*, ze dne 8. prosince 1999, část první, Hlava 1, §1

Ochránce je oprávněn zabývat se stížnostmi, které směřují proti činnosti:⁶⁶

- ministerstev a jiných správních úřadů s působností pro celé území České republiky a správních úřadů jim podléhajících,
- orgánů územní samosprávy (tj. obce a kraje), ale pouze při výkonu státní správy, nikoli tam kde rozhodují ve vlastní působnosti (samospráva)
- České národní banky, pokud působí jako správní úřad,
- Rady pro rozhlasové a televizní vysílání,
- Policie České republiky s výjimkou vyšetřování, kdy působí v trestním řízení
- Armády České republiky a Hradní stráž,
- Vězeňské služby České republiky,
- zařízení, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova a ochranné léčení,
- zdravotních pojišťoven,
- orgánů soudu a státního zastupitelství při výkonu státní správy (zejména otázka průtahů v řízení, nečinnosti soudů a nevhodného chování soudců), nikoliv proti samotnému rozhodnutí soudu nebo státního zástupce.

Ochránce ve své působnosti provádí systematické kontroly na místech, kde se nacházejí osoby, které mohou být omezené na své svobodě veřejnou mocí, nebo se ocitly v situaci v souvztažnosti na poskytované péči. Ochránce dbá, aby tito lidé nebyly, vystaveni negativním projevům, jako jsou nelidské zacházení, mučení, ponižujícímu zacházení nebo nepřipustnému trestání. Místa, kde působí ochránce, jsou zařízení, ve kterých je vykonávána vazba, nebo trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova, ochranné léčení a zabezpečovací detence, policejní cely, v zařízeních sociálně právní ochrany, zařízeních sociálních služeb, zdravotnických zařízeních. V oblasti, která se dotýká otázky cizinců, navštěvuje ochránce azylová zařízení, a s tím související zařízení pro zajištění cizinců. *Ochránce provádí sledování zajištění cizinců a výkonu správního vyhoštění, předání nebo průvozu zajiš-*

⁶⁶ Působnost veřejného ochránce práv, In [online].[cit. 2016-2-1], <http://www.ochrance.cz/pusobnost-verejneho-ochrance-prav/>

*těných cizinců a trestu vyhoštění cizinců, kteří byli vzati do vyhošťovací vazby nebo kteří vykonávají trest odnětí svobody (dále jen „sledování vyhoštění“).*⁶⁷

V oblasti otázky vyhoštění cizinců působí ochránce v návaznosti na směrnici Evropského parlamentu a Rady provádí ochránce od 1. ledna 2011, která osahuje postupy při zajištění cizince a působí v rámci správního řízení vyhoštění cizince, jeho předání a průvoz přes území České republiky. Směrnice ukládá členským zemím v rámci systému nuceného navracení těchto osob, zajištění dohledu, který dbá na dodržování práv cizinců. V souvislosti s touto směrnicí informuje policie ČR v dostatečném časovém rámci ochránce, o každém výkonu správního vyhoštění, průvozu nebo předání cizince, kdy poskytuje součinnost pověřeným pracovníkům Kanceláře veřejného ochránce, kdy tito jsou seznámeni s jednotlivými dokumenty – kopie rozhodnutí, která se týkají zajištění, prodloužení zajištění nebo přerušení zajištění, dále rozhodnutí o umístění dané osoby. Pracovníci, kteří jsou pověřeni ochráncem, poté sledují zacházení s cizinci v průběhu celé doby, kdy setrvávají na území ČR. V rámci kompetence ochránce je důsledně dbáno na respektování práv, dodržování mezinárodních závazků České republiky vůči mezinárodním smlouvám, posilování ochrany osob, které jsou definovány jako zvláště zranitelné – nezletilí bez doprovodu dospělé osoby, zdravotně postižení, oběti sexuálního násilí, oběti mučení a dalšího nelidského jednání, také žadatelé o udělení mezinárodní ochrany. Pracovníci dohlíží nad dodržování standardů, související se způsobem zacházení v rámci celého řízení. Veškerá opatření mají působit preventivní formou, a předcházet tak porušování základních práv a svobod.⁶⁸

Ochránce je povinen zachovávat o skutečnost, o kterých se dozvěděl při výkonu své funkce, kdy tato povinnost přetrvává i po ukončení funkčního období, dále zjistí-li pochybení úřadů a institucí může požadovat, aby byla zjednána náprava, ale není v jeho kompetencích nahrazování orgánů státní správy, nemůže měnit ani rušit jejich rozhodnutí, pouze podává podnět k přezkoumání a nápravě nežádoucích skutečností. Ochránce je oprávněn podávat návrh na zahájení řízení ve věcech soudců a státních zástupců, v případě, že se dopustily

⁶⁷ ČESKO. Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 8. prosince 1999, část první, Hlava 1, §1

⁶⁸ Sledování vyhošťování cizinců. In [online].[cit. 2016-3-1], <http://www.ochrance.cz/sledovani-vyhosteni-cizincu/>

porušení povinností, které souvisejí s výkonem jejich funkce, zároveň má právo se účastnit tohoto jednání. Ochránce nemá právo vstupovat do soukromoprávních záležitostí s výjimkou oblasti diskriminace.⁶⁹ Ochránce působí v oblasti prosazování práva, které je postaveno na rovném zacházení se všemi osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, pohlaví, náboženské vyznání a víry, světový názor nebo zdravotní postižení. Působení ochránce spočívá v následujících činnostech:⁷⁰

- a) *poskytuje metodickou pomoc obětem diskriminace při podávání návrhů na zahájení řízení z důvodů diskriminace*
- b) *provádí výzkum*
- c) *zveřejňuje zprávy a vydává doporučení k otázkám souvisejícím s diskriminací*
- d) *zajišťuje výměnu dostupných informací s příslušnými evropskými subjekty*

Ochránce dále ve své působnosti zpracovává čtvrtletí zprávy, které poskytuje poslanecké sněmovně, zabývá se osvětovou činností prostřednictvím pořádání konferencí, seminářů a diskuzí u kulatého stolu, provádí publikační činnost v rámci svého působení, kterou provádí formou sborníků, zpravuje elektronický zpravodaj, podává reference o mezinárodních vztazích a udává statistické údaje o činnosti.⁷¹

NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE

V současné době působí mnoho nestátních neziskových organizací, které působí v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky, nastíníme základní poslání vybraných organizací s ohledem na jejich specifickou úlohu.

Český červený kříž (ČČK) je humanitární společností, status vychází ze zákona a působí na celém území České republiky, je součástí Mezinárodního červeného kříže, kdy poslání je definováno zákonem č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži. Poslání ČČK vychází ze Stanov ČČK, působí v souladu

⁶⁹ Působnost veřejného ochránce práv, In [online].[cit. 2016-2-1], <http://www.ochrance.cz/pusobnost-verejneho-ochrance-prav/>

⁷⁰ ČESKO. Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 8. prosince 1999, část druhá, §21b

⁷¹ Veřejný ochránce práv. In [online].[cit. 2016-1-12], <http://www.ochrance.cz/>

s Ženevskými úmluvami, základními principy je humanita, nestrannost, neutralita, nezávislost, dobrovolná služba, jednota a světovost. ČČK poskytuje zdravotnické, humanitární, sociální a jiné služby. Posláním ČČK je *předcházet a zmírňovat utrpení, chránit zdraví, život a úctu k lidské bytosti, podporovat vzájemné porozumění, přátelství a mír mezi národy bez rozdílů národnostních, rasových, náboženských, třídních a politických a usilovat o naplňování základních principů hnutí Červeného kříže*.⁷²

Český helsinský výbor (ČHV) byl založen roku 1988 pod názvem Československý helsinský výbor, kdy vznik souvisel s přijetím tehdejší Všeobecné deklarace lidských práv, kterou Československá republika přijala. ČHV je součástí Mezinárodní helsinské federace, která má sídlo ve Vídni, působí v oblasti: dodržování lidských práv ČR, boj proti rasismu a nesnášenlivosti, vězeňství a trestní justice, sociální a právní poradenství, výchova k lidským právům. V rámci uplatňování přirozených lidských práv se ČHV zaměřuje na činnost poradenskou, projektovou, dále monitorovací a analytickou, publikační a osvětovou. Spolupracují v rámci zaměření na cizince s Kanceláří ochránce veřejných práv, se Sdružením pro integraci a migraci, Radou pro lidská práva – Výborem proti mučení a Výborem pro práva dítěte, Ligou lidských práv a mnoha dalšími.⁷³

Člověk v tísni, o.p.s. provozuje informační a mediální program, který působí v rámci vzdělávacího programu *Varianty člověk v tísni, s.r.o.*, věnuje se otázkám migrace a života cizinců v České republice. Hlavním cílem programu je informování veřejnosti v otázkách související s migrací, prostřednictvím informačních typů. Snaží se prostřednictvím informovanosti české veřejnosti a odborníků, kteří pracují s migranty, přiblížit specifické rysy daného etnika, objasnit zažitě stereotypy v kontextu pravdivosti informací na základě kulturních, sociálních a historických podkladů, bojovat s předsudky. Provádí školení migrantů, zástupců neziskových organizací i novinářů, v rámci veřejné činnosti pořádají pravidelná setkání diskusní skupiny *Fóra migrantů*, a provozují také blog *Fóra migrantů*, provádějí monitoring českého tisku v otázce migrace.⁷⁴

⁷² Stanovy ČČK, hlava I. §6

⁷³ ČHV, In [online]. [cit. 2016-15-12], <http://www.helcom.cz/cs/o-nas/>

⁷⁴ Migrace, In [online]. [cit. 2016-4-20], <https://www.clovekv tisni.cz/cs/migrace>

Evropská kontaktní skupina je organizace, která se zaměřuje vzdělávání dospělých, in-spiraci našli ve vzdělávacích modelech Západní Evropy. Cílovou skupinu tvoří migranti a migrantky na území ČR, zástupci veřejné správy a odborníci pracující v oblasti migrace. Kurzy jsou koncipované pro skupiny nově příchozích, ale i dlouhodobě žijících osoby. Hlavním principem je propojení obsahové a jazykové výuky v návaznosti na aktuální potřeby ve vzdělávacím procesu, zvýšení efektivity při zapojení do společenského systému, kdy je zohledněn kulturní význam, také rozdílnosti potřeb v rámci genderového přístupu. Kurzy jsou nabízené v těchto oblastech: *Praktická čeština pro začátečníky, orientace na pracovním trhu, socio-kulturní znalosti a dovednosti, život v ČR a osobní rozvoj*. V rámci kurzu češtiny, jsou jednotlivá setkání zaměřená na praktické situace v životě, kdy se migranti naučí základní slovní zásobu a fráze, které přinesou lepší zvládnutí v komunikaci s majoritním obyvatelstvem. Kurz socio-kulturních znalostí seznámí účastníky s historií České republiky, nabídne informace o zvycích, kultuře a způsobu komunikace a vzťahových vzorců chování. V rámci kurzu orientace na pracovním trhu jsou obeznámeni se základními principy, možnostmi a příležitostmi, které mohou využít při hledání nového zaměstnání. Život v ČR migranty a migrantky uvede do obrazu v rámci vzdělávacího systému, přiblíží podrobnosti v rámci systému sociálního zabezpečení, zdravotnického systému a možnosti lékařské péče. Evropská kontaktní skupina je také realizátorem specifických kurzů pro Centra na podporu integrace cizinců, spolupracují s nevládní organizací Konsorcium, která pracuje s migranty a Asociací vzdělávání dospělých.⁷⁵

Poradna pro integraci (PPI) je nestátní nezisková organizace, která vznikla v roce 1997, kdy má status zapsaného ústavu. V Zakládací listině jsou stanoveny principy a poslání. Principem PPI je *pomoc osobám, kterým byla v České republice udělena mezinárodní ochrana formou azylu nebo doplňkové ochrany, žadatelům o azyl a dlouhodobě a trvale usazeným cizincům při jejich integraci do české společnosti*. Posláním je působení prostřednictvím PPI na bezproblémovém začlenění migrantů do většinové společnosti, kdy činnosti směřují k eliminaci negativních projevů ze strany majoritních obyvatel. Hlavní činnost je zaměřena na poskytování informací o právech a povinnostech, poskytování sociálních služeb, podpoře lidských práv, pomoci při zajištění ubytování, pomoci při snadněj-

⁷⁵ EKS, In [online].[cit. 2016-4-12], www.eks.cr

ším začlenění do komunity, vzdělávací a volnočasové aktivity, osvětová činnost, pomoc při uplatnění na trhu práce, zpětné hodnocení integrace cizinců v ČR.⁷⁶ V rámci svých aktivit provozují Multikulturní centrum v Ústí nad Labem, vydávají Bulletin Poradny pro integraci o cizincích a pro cizince žijící v ČR, dále v Ústeckém kraji vedou Centrum na podporu integrace cizinců, zpracovávají analýzy a publikace zaměřené na oblast integrace cizinců v ČR, vytvářejí přednášky, pořádají multikulturní festival a mnoho jiných.⁷⁷

Poradna pro občanství, občanská a lidská práva (PPO) je spolkem, který byl založen skupinou odborníků – právníků a sociálních pracovníků v roce 1999, zaměřuje se na legislativní přijímání zákonů v oblasti občanských a lidských práv, zpracovává připomínkové zprávy a stanoviska k národním dokumentům pro orgány, které působí v mezinárodním měřítku – OSN, Rada Evropy a Evropské unie – Agentura Evropské unie pro základní lidská práva, Evropské komise. PPI nabízí bezplatné právní služby, kdy se zaměřují na prosazování lidských práv v návaznosti na sociální oblasti rovných příležitostí, respektování rodinného života včetně práv dětí, otázkách diskriminace aj. Zastupují své klienty před soudy ČR včetně Ústavního soudu, dále také u Evropského soudu pro lidská práva. V sociální oblasti provozují 4 registrované služby: sociálně aktivizační programy pro rodiny s dětmi, terénní programy, odborné sociální poradenství a nízkoprahové zařízení pro děti a mládež. PPI působí v kraji Jihomoravském, Olomouckém, Moravskoslezském a Ústeckém. Spolek dále nabízí poradenský servis pro pracovníky státní správy, samosprávy, nevládních organizací i jednotlivců, dále nabízejí možnost vzdělávacích modulů v oblasti migrace, ochrany lidských práv, rovného zacházení a sociální práce.⁷⁸

Sdružení pro integraci a migraci (SIMI) je lidsko-právní nezisková organizace, jejíž cílovou skupinou jsou cizinci žijící na území České republiky. SIMI vzniklo v roce 2008, sloučením Poradny pro uprchlíky s Centrem pro otázky migrace. SIMI nabízí bezplatné poradenství v oblasti právní, sociální a psychosociální, kdy hlavním cílem je myšlenka integrace cizinců v takové míře, aby byli schopni ve společnosti fungovat soběstačně. Poskytované poradenské služby vycházejí z principů diskrétnosti, odbornosti, individuálního

⁷⁶ Zakládací listina ústavu Poradny pro integraci. In [online].[cit. 2016-4-12], http://p-p-i.cz/public/files/files/KMBT_211_02848.pdf

⁷⁷ PPI, In [online].[cit. 2016-4-12], <http://p-p-i.cz/O-PPI/>

⁷⁸ PPO, In [online].[cit. 2016-4-12], <http://www.poradna-prava.cz/seznam-clanku/12-o-nas/>

přístupu, zplnomocnění, respektu, nízkého práhu a bezplatnosti. Právní poradenství je zaměřeno na oblasti cizineckého a uprchlického práva, kdy právní zástupci pomáhají cizincům v rámci otázek při úpravě pobytu, který vyplývá ze zákona o azylu, kdy spolupracují v dokumentaci s příslušnými státními orgány, dále působí v rámci řízení o udělení mezinárodní ochrany, s ohledem na specifické situace poskytují možnost individuálních asistencí v rámci řízení. Sdružení nabízí i poradenství v běžných životních situacích, ve které se cizinci mohou ocitnout – uzavírání sňatků, úprava pobytu dětí, pracovně – právní vztahy. Služby jsou nabízeny v mnoha jazycích – českém, anglickém, německém, ruském i francouzském, je-li klient jiné národnosti, zabezpečí příslušného tlumočníka. Služby jsou poskytovány s profesionálním přístupem s ohledem na konkrétní potřeby klienta.⁷⁹ V sociální oblasti jsou poskytované služby více spektrální, kdy zasahují do oblasti pracovní, bydlení, zdravotní a sociální problematiky – sociálních dávek, pojištění, důchodů, vzdělávání, péči o děti a vzdělávání. Sociální poradenství je určeno všem cizincům bez ohledu na jejich status, je poskytované cílenou anonymní formou, služba je registrovaná a podléhá zákonu ukotvení v zákoně č. 108/2001 Sb., o sociálních službách, pracovníci splňují také požadavky bezúhonnosti a odborné způsobilosti. Pomoc vychází z respektování lidských práv a svobod s důrazem na individualitu jedince.⁸⁰ Speciální formou poradenství se týká oblasti, kdy se cizinci ocitly v obtížných situacích, Sdružení ve spolupráci s Českou hospodářskou komorou spolupracuje na projektu integrace uprchlíků do české společnosti, od 1. července do 30. června 2016 působí v rámci financování Azylového, migračního a integračního fondu v *Integračním centru Praha V*, kdy cílovou skupinou jsou cizinci třetích zemí, kdy je kladen důraz na obzvláště zranitelné skupiny a majoritní veřejnost. Rozsah činnosti probíhá ve spolupráci s dalšími organizacemi a občanskými sdruženími. SIMI tvoří důležitý prvek v rámci integrace cizinců.⁸¹

⁷⁹ Právní poradenství. In [online].[cit. 2016-4-5], <http://www.migrace.com/cs/co-delame/pravni-socialni-poradenstvi/pravni-poradenstvi>

⁸⁰ Sociální poradenství. In [online].[cit. 2016-4-5], <http://www.migrace.com/cs/co-delame/pravni-socialni-poradenstvi/socialni-poradenstvi>

⁸¹ Projekty. In [online].[cit. 2016-4-5], <http://www.migrace.com/cs/delame/projekty>

VĚDECKÁ A VÝZKUMNÁ PRACOVISTĚ

Jsou pracoviště, která se zabývají výzkumem migrace a integrace cizinců na univerzitách, Akademii věd ČR a vědeckých pracovištích.

Etnologický ústav akademie věd České republiky, v.v.i. – je vědecké pracoviště, které se zaměřuje na základní i aplikovaný výzkum v oborech etnologie, etnografie, folkloristiky, sociální a kulturní antropologie. Zkoumá sociální a kulturní jevy související se specifiky jednotlivých etnik, kdy se zaměřuje na migrační problematiku v souvislosti s historií, specifiky tradic a kulturních zvyklostí, rituálů s ohledem na proměnlivost aktuální situace v zemi.⁸²

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i. – provádí aplikovaný výzkum v oblasti práce a sociálních věcí v rozsahu regionální, celostátní, ale i mezinárodní. Výzkumy jsou prováděny dle aktuálních požadavků státní správy, ale i neziskových a soukromých subjektů. Výzkumný ústav dále provádí činnost konzultantskou, věnuje se pořádání seminářů a konferencí, publikuje odborné texty.⁸³

Ústav mezinárodních vztahů, v.v.i. – je nezávislá veřejná instituce, která je zřizována ministerstvem zahraničních věcí ČR. Hlavní náplní je výzkumná činnost v rámci mezinárodních vztahů, kdy pomoci této, pomáhá uskutečňování zahraniční politiky České republiky a informuje širokou veřejnost i prostřednictvím své publikační činnosti, působí v rámci organizování seminářů, konferencí, provádí v oblasti vzdělání odborné stáže pro studenty a doktorských programů.⁸⁴

Geografické migrační centrum – GEOMIGRACE – je výzkumným pracovištěm katedry sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Zkoumá procesy migrace a integrace migrantů v rámci české společnosti, v kontextu evropské migrace, podmíněnosti, vlivů a důvodů, se zaměřením na migraci zemí post sovětských a vietnamských. V rámci používaných metod se pracuje s využitím kvantitativních a kvalitativních metod a jejich vzájemné kombinaci. Zabývají se následujícími ob-

⁸² Etnologický ústav akademie věd ČR, In [online]. [cit. 2016-3-1] <http://eu.avcr.cz/>

⁸³ Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i. In [online]. [cit. 2016-1-15], <http://www.vupsv.cz/>

⁸⁴ Ústav mezinárodních studií, v.v.i., In [online]. [cit. 2016-3-11], <http://www.iir.cz/static/kdo-jsme>

lastmi: teoretickými - konceptuálními otázkami, které navazují na procesy migrace a integrace a jejich obecnější zařamování, popis a pokusy o částečné vysvětlení (případně i odhad budoucích trendů) migrace a integrace cizinců do české společnosti, včetně obecnějšího zařamování problematiky do širších evropských rámců, nelegální migrace a neoprávněné ekonomické aktivity migrantů v Česku, integraci cizinců do majoritní společnosti, a to výzkum rozličných modelů, forem, kontextů (zejména ekonomické prostředí) i cílových skupin v Česku, ale i v zahraničí, demografické a sociálně-ekonomické aspekty mezinárodní migrace vtělené do konceptu tzv. náhradové migrace („replacement migration“ – úzká spolupráce s demografií na Příf UK), prostorovou organizací cizinců na území Česka a specifika s tím spjatá, environmentální migraci, reálnou a potenciální migraci a mobilitou české populace z jejich mateřské země, zdravotními aspekty mezinárodní migrace, resp. životním stylem a zdravím migrantů, migrační statistikou, migrační politikou.⁸⁵

Mezi další výzkumná pracoviště podílející se v otázce migrace a integrace cizinců můžeme uvést Institut zdravotní politiky a ekonomiky, Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i., aj.

Zájmová sdružení působící v České republice jsou organizace, které svou podstatou reprezentují jednotlivou komunitu a spolupodílejí se vytváření vzájemných vazeb mezi majoritní společností a cizinci nebo menšinami v ČR. Mezi takové patří : Artek –spolek rusky mluvících studentů a jejich příznivců,o.s., Bulharská kulturně osvětová organizace Sv. Cyrila a Metoděje, Bulharské kulturně osvětové sdružení v Brně, Contac Line, s.r.o., Česko – vietnamská společnost, Humanitas Afrika, OREER – časopis Arménů žijících v ČR, Ukrajinská iniciativa v ČR, Youth Included, Zaedno – občanské sdružení Bulharů a přátel Bulharska.⁸⁶

⁸⁵ GEOMIGRACE, In [online].[cit. 2016-3-11], <http://web.natur.cuni.cz/ksgrsek/geomigrace/?q=cs/node/6>

⁸⁶ Zájmová sdružení. In [online].[cit. 2016-1-3], <http://cizinci.cz/cs/2046-zajmova-sdruzeni>

Shrnutí

V kapitole azylová a migrační politika České republiky jsme se zaměřily na představení orgánů státní správy, specifikovaly jsme oblasti a způsoby provádění, pravomoci působnosti, představili jsme Koncepti integrace cizinců, v rámci Ministerstva vnitra jsme popsali hlavní zásady, působnost cizinecké policie, definovali jsme Odbor azylové a migrační politiky, Správu uprchlických zařízení, zaměřili jsme se kroky v rámci správního procesu. Představili jsme participující objekty, které působí v cizinecké problematice, přiblížili jsme význam veřejného ochránce práv, poukázali jsme na spolupráci nestátních neziskových organizací, vědeckých a výzkumných pracovišť a zájmových sdružení. Všechny státní i nestátní subjekty vytváří ucelený komplex systému, který reflektuje potřeby současného směru azylového a migračního přístupu v otázce cizinců v České republice.

3 MIGRAČNÍ A AZYLOVÁ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE

„Ale, žít jen proto, aby člověk žil, to je dost málo, Život musí obsahovat hodnoty, pro které stojí za to žít.“

Arthur Charles Clarke⁸⁷

Česká republika je součástí evropského společenství, kdy v rámci sociálních souvztažností migrační a azylové politiky působí v rámci mezinárodních organizací a legislativního rámce, ctí mezinárodní dokumenty, které zastřešují otázky, pole působnosti a jednotlivé právní postupy.

3.1 EVROPSKÁ LEGISLATIVA

V mezinárodních dokumentech jsou ukotveny základní principy, které ovlivňují přístup k integraci a migraci, postavení cizince a souvisejících statusů, kdy nastíníme podstatu stěžejních bodů.

Všeobecná deklarace lidských práv

Deklarace je nezávazný dokument, který byl přijatý Valným shromážděním Organizace spojených národů dne 10. prosince 1948, členské státy se zaručují uznání *přirozené důstojnosti a rovných nezcizitelných práv členů lidské rodiny*, neboť je základem svobodného a spravedlivého světa vedoucí k míru. Deklarace obsahuje rovnost pohlaví, rovnoprávnost lidských bytostí bez rozdílů rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, ale také smýšlení, nikdo není vůči druhému zvýhodněn z pozice majetku nebo rodu. Jsou v ní ukotvena práva na život, svobodu a s tím související volnost pohybu, výběru partnera, uzavírání sňatků, osobní rozhodnutí o své víře. Zdůrazňuje ochranu každé lidské bytosti před diskriminací, nedobrovolnému držení, mučení či jinému nelidskému zacházení. Deklarace definuje lidská práva i ve smyslu rovnosti před zákonem, presumpce nevinny, práva na spravedlivý soud a nestranný rovný přístup v procesu. Soukromí a vlastnictví majetku, je chráněno stejně jako čest člověka, které jsou chráněny zákonem. Dále jsou zahrnuta práva sociálního zabezpečení, vzdělání, kulturního způsobu života. Všeobecná deklarace lidských práv je

⁸⁷ Citáty o životě.

ucelený koncept, kterým se státy zaručují, jejím přijetí o dodržování jednotlivých, avšak tím, že je nezávazná je nutné, aby lidská práva byla ošetřena kontrolním mechanismem.⁸⁸

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen Úmluva) byla schválena Radou Evropy dne 4. listopadu roku 1950, ratifikace Českou a Slovenskou Federativní republikou proběhla dne 18. března 1992, Česká republika ji ratifikovala 1. ledna 1993 ve Sbírce zákonů.⁸⁹

Úmluva tvoří komplexní celek mezinárodního práva, kdy jednotlivá práva můžeme rozdělit do tří základních kategorií:⁹⁰

- *Práva absolutní* – právo na život, zákaz otroctví a nucené práce, zákaz mučení
- *Práva omezená vnitrostátním právem* – právo na soukromý a rodinný život, právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání, právo na svobodu projevu, právo na svobodu shromažďování a sdružování
- *Práva omezená vlastní povahou a rozsahem aplikace* – právo na svobodu a bezpečnost, právo na spravedlivý proces, právo uzavřít manželství, právo na účinné opravné prostředky

V hlavě II Úmluvy, je definován Evropský soud pro lidská práva, jeho jurisdikce a struktura, podmínky volby soudců, definice intervence třetí strany, smírné urovnání a další. Různá ustanovení v Hlavě III obsahuje postup státu při podání žádosti generálního tajemníka, ochranu zaručení lidských práv, územní působnost, možnost výhrad a vypovězení ze strany smluvních států, způsoby podpisu a ratifikace.⁹¹

⁸⁸ OSN. Všeobecná deklarace lidských práv. In [online].[cit. 2016-3-1], <http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/zakladni-informace/pravni-dokumenty/mezinarodni-uprchlicke-pravo/vseobecna-deklarace-lidskych-prav-1948.html>

⁸⁹ Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. In [online].[cit. 2015-11-15], <http://www.helcom.cz/cs/evropska-umluva-o-ochrane-lidskych-prav-a-zakladnich-svobod/>

⁹⁰ ŠTEFKO, Martin a Kristina, KOLDINSKÁ. *Sociální práva cizinců*. Vyd.1. Praha: C. H. Beck, 2013.s.41-42.

⁹¹ Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. In [online].[cit. 2013-5-16], <http://www.helcom.cz/cs/evropska-umluva-o-ochrane-lidskych-prav-a-zakladnich-svobod/>

Ženevská úmluva o právním postavení uprchlíků

Ženevská úmluva o právním postavení uprchlíků (dále jen Úmluva) byla schválena dne 10. prosince 1948 Valným shromážděním Organizace spojených národů v Ženevě, kdy OSN reagovala na aktuálnost ukotvení pozice uprchlíka a snahy, zajistit jim základní práva a svobody, prostřednictvím udělení azylu, jako východisko z těžkých, a život ohrožujících situací. Uprchlíkem podle Úmluvy osoba, která v důsledku událostí, které nastaly před 1. lednem roku 1951 se nachází mimo svou vlast, kdy má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodu své rasy, náboženského vyznání, svého národního postavení nebo také v souvislosti s politickými názory, které vyznává, společenským postavením je nucena odchodu ze své vlasti z důvodů, které jsou podmíněny obavou, že by ji z rodné země hrozilo nebezpečí, nebo by se po návratu do ní, mohl ocitnout praktikami s nelidským jednáním či ohrožením na životě. Úmluva však nechrání osobu, která se dopustila závažných zločinů obsažených v mezinárodních dokumentech. V Úmluvě jsou stanovena práva a povinnosti uprchlíka vůči státu, ve kterém se nachází, a také povinnosti a přístup státu vycházející z uplatňování základních práv a svobod jednotlivce.⁹² V návaznosti na postavení uprchlíků byl dne 31. ledna 1967 ratifikován Protokol týkající se právního postavení uprchlíků v Ženevě, kdy bylo reagováno na nové kategorie uprchlíků, neboť v Ženevské úmluvě z roku 1948, byla specifikace uprchlíka omezena dobou před 1. lednem 1951, z tohoto důvodu byl status uprchlíka od schválení tohoto Protokolu bez časového omezení. Ženevské úmluvy jsou souborem čtyř úmluv a tří dodatkových protokolů. Ženevské úmluvy byly podepsány na Diplomatické konferenci roku 1949, první tři byly podepsány před druhou světovou válkou a tvoří je: Ženevská úmluva o osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli, Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných, nemocných a trosečníků ozbrojených sil na moři, Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci. Čtvrtou úmluvou je Ženevská úmluva o ochraně civilních osob za války. Úmluvy z roku 1949 byly doplněny roku 1977 dodatkovými protokoly: Protokol I. – *Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů* a Protokol II. – *Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí ozbroje-*

⁹² OSN.Ženevská úmluva. In [online].[cit. 2016-51-23],
<http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/uprchlici.pdf>

*ných konfliktů nemajících mezinárodní charakter, roku 2005 dodatkovým Protokolem III. - Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. 8. 1949 o přijetí dalšího rozeznávacího znaku.*⁹³

Úmluva o právech dítěte

Úmluva o právech dítěte (dále jen Úmluva) byla přijata Valným shromáždění OSN 20. listopadu roku 1989, kdy v současnosti je ratifikována všemi státy světa kromě USA, stala se tak nejrozšířenějším mezinárodním dokumentem. Úmluva je tvořena 54 články, které se dělí do čtyř kategorií:⁹⁴

1. **Hlavní zásady:** Dítětem je chápána každá lidská bytost, která je mladší 18-ti let, pokud nebylo dosaženo zletilosti dříve dle právního řádu. Dítě nesmí být diskriminováno z důvodu své rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, národnostního, etnického a sociálního původu. Státy se zavazují, že v popředí vždy budou stát zájmy dítěte, bude jim zajištěna ochrana a péče, s ohledem na práva a povinnosti rodičů. Dítě má právo na život a rozvoj. Dítě, které je schopno vyjádřit své vlastní názory má právo na jejich respektování.
2. **Právo na přežití a rozvoj:** Státy se zaručují, že dětská práva budou dodržována a respektována, učiní tak prostřednictvím zákonodárných, správních a dalších souvisejících opatření, uznaných touto úmluvou. Jsou stanovena práva, odpovědnost a povinnosti rodičů. Dítě má od narození právo na jméno, státní příslušnost, znát své rodiče a tím související právo na identitu. Je zohledněno právo dítěte na oba rodiče a zamezení oddělení od svých rodičů proti jeho vůli, dále je poukazování na účel spojení rodiny v rámci žádosti o vstup na území státu, který má být prováděn humanitním a urychleným způsobem. Dítě má právo na svobodu víry, kulturních tradic i svobodného projevu svých myšlenek.
3. **Právo na ochranu:** Státy zaručují dítěti ochranu, opatření proti únosům a stane-li se tak, jejich návrat zpět k rodinám, dále budou provádět všechna potřebná opatření

⁹³ Ženevské úmluvy. In [online].[cit. 2016-3-16],
https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDenevsk%C3%A9_%C3%BAmlyvy

⁹⁴ Úmluva o právech dítěte. In [online].[cit. 2015-5-16],
<http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

k ochraně před všemi formami násilí páchaného na dětech. Ocitne-li se dítě ze závažných důvodů mimo svou rodinu, státy zajistí speciální péči s ohledem na všechna lidská práva. Děti, které se ocitnou v roli uprchlíků, mají právo na potřebnou ochranu a humanitární pomoc. Dítě je Úmluvou chráněno před hospodářským vykořisťováním a druhy práce, které by ho ohrožovali.

- 4. Právo na zapojení se do společnosti:** Dítě má právo na svobodné vyjadřování, právo na ochranu ze stran státu, právo setkávat se a shromažďovat, na odpočinek a volný čas, provádět činnosti příslušné věku, rozvíjet se a vzdělávat, mít svobodný přístup k informacím.

Vzhledem ke skutečnosti, že se v průběhu dějin vyskytují nové formy ohrožení, vznikají takzvané opční protokoly, které reagují na nově vzniklé hrozby a upravují práva dítěte. V roce 2000 přijala Valné shromáždění dva nové opční protokoly, které chrání děti před využíváním v rámci ozbrojených konfliktů, a aby se zabránilo s dítětem jako předmětem obchodování v oblasti pornografie a dětské prostituce. V roce 2014 vznikl třetí opční protokol, který umožňuje dítěti, jsou-li porušována jeho práva, oznámit tuto skutečnost přímo Výboru pro dětská práva.⁹⁵

Dublinský systém

Státy Evropské Unie přijaly roku 1990 *Úmluvu o určení státu odpovědného za posouzení žádosti o azyl v jednom z členských států ES – Dublinskou úmluvu*, který vedl k postupnému sjednocení postupů v rámci azylové politiky.⁹⁶ Dublinská úmluva vstoupila v platnost dne 1.9.1997. Dublinský systém vytváří mechanismu v rámci států EU a dalších států – Norska, Lichtenštejnska a Švýcarska, kdy na základě stanovených kritérií je určeno v rámci řízení konkrétní stát, který bude žádost o mezinárodní ochranu jednotlivce posuzovat. Hlavním cílem Dublinského systému je omezení jevu, který se nazývá tzv. asylum shopping, tím bývá pojmenována skutečnost, kdy žadatel cestující evropskými zeměmi, žádá o azyl v každé zemi, kterou prochází za účelem získání nejpříznivějších podmínek. Díky tomuto systému je určení jednoho státu, který bude žádost o azyl projednávat, výcho-

⁹⁵ Úmluva o právech dítěte. In [online].[cit. 2015-5-16], <http://www.unicef.cz/aktualne/82292-umluva-o-pravech-ditete>

⁹⁶ TOMES, Igor. *Obory sociální politiky*. Vyd.1.Praha: Portál, 2011, s. 333.

diskem, kdy bude dána pravidla pro posouzení žádosti o azyl rovnoměrně, vyrovná se administrativní a ekonomická zátěž související s azylovým řízením, zohlednění integraci azy-lanta a vyhoštění neúspěšných žadatelů tak bude rozloženo mezi všechny státy. Dalším důležitým faktorem Dublinského systému je odstranění jevu, kdy se státy k dané osobě necítily být příslušné, a cizinec se tak ocitl v nejistotě. Kritéria, kterými se stanoví členský stá příslušný k posuzování žádosti o udělení mezinárodní ochrany a jednotlivé postupy jsou stanoveny v Nařízení Rady (ES) ze dne 18. února roku 2003 č. 343/2003, který se nazývá také Dublin II., kdy prováděcí pravidla jsou ustanovena v Nařízení Komise (ES) č. 1560/2003 ze dne 2. září 2003. V Dublinu II. jsou stanoveny obecné zásady – uprchlík nemůže být vrácen do státu, kde by mu hrozilo nebezpečí ohrožujícího na životě nebo ne-lidské zacházení, vychází se z principů Ženevské úmluvy a je kladen důraz na rodinu. Jsou stanovena kritéria, kdy je kladen speciální důraz na nezletilé osoby, místo podání první žádosti, jakými vízy žadatel disponuje, dále je stanovena zodpovědnost státu v rámci řízení – např. stát je povinen snímat každému žadateli o azyl otisky prstů, které spolu s dalšími specifickými údaji vkládat do systému – nejdůležitější je záznam o otisku prstů v databázi EURODAC, na základě tohoto lze určit odpovědnost státu. V Dublinu II jsou upraveny jednotlivé kroky v procesu projednávání žádosti o azyl.⁹⁷ V současné době je aktuální směrnice Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013 nazýváno také Dublin III. Obsahuje mimo souboru kritérií, kterými se určuje stát příslušný k řízení žádosti o azyl, také procesní část, která upravuje vzájemnou komunikaci mezi státy, lhůty jednotlivých částí řízení a možnost členských států získávání informací o azyl, kdy opatření informací je definováno a specifikováno. Po zhodnocení opatření a fun-gování Dublinu III, se bude v březnu 2016 projednávat následný postup v rámci Dublinu IV.⁹⁸

⁹⁷ KOSAŘ, Pavel, Pavel, MOLEK, Věra, HONUSKOVÁ, Miroslav, JURMAN A Hana LUPAČOVÁ, *Zákon o azylu. Komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 57-60.

⁹⁸ Dublinský systém. In [online]. [cit. 2016-1-29], <http://www.mvcr.cz/clanek/dublinsky-system.aspx>

3.2 MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE

Významnou roli v oblasti zabývající se postavením cizinců jejich integrací do společnosti a prosazováním práv ve všech aspektech života zastávají organizace a sdružení, která svým působením dala vzniknout pramenů základních práv a svobod, definovaly postavení jednotlivce vůči státům, zasazují se o rovný přístup a brání protiprávnímu jednání.

ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ OSN

Organizace spojených národů vznikla ratifikací Charty OSN 24. října roku 1945 v San Francisku, kdy u vzniku stálo 51 zemí. Mezinárodní organizace sdružuje nezávislé státy, jejich společným cílem zemí je ochrana míru a bezpečnosti, prosazují respektování lidských práv, podílejí se na celosvětovém snižování chudoby, ochrany životního prostředí, potírání nemocí, bojuje proti obchodu s drogami a terorismu, podílí se na odstraňování nášlapných min. OSN poskytuje pomoc v rámci řešení mezinárodních konfliktů. Aktuálně je tvořena 193 státy. Sídlem OSN je New York, je tvořena Valným shromážděním, Radou bezpečnosti, Ekonomickou a sociální radou, Poručenskou radou, Mezinárodním soudním dvorem a Sekretariátem, všechny výše zmiňované orgány působí v sídle OSN v New Yorku mimo Mezinárodního soudního dvoru, který je umístěn v Haagu v Nizozemí, součástí OSN je také 24 odborných programů a fondů. Oficiálními jazyky jsou angličtina, francouzština, arabština, čínština, ruština a španělština, pracovními jazyky Sekretariátu angličtina a francouzština. Dokumenty jsou vydávány v oficiálních jazycích. OSN je financována povinnými příspěvky členských států dle dohodnuté stupnice, která vychází z počtu obyvatel dané země, výše národního důchodu a schopnosti země přispívat. Jiné finanční zdroje organizace nemá. Do OSN může vstoupit každý stát, který přijme závazky a pravidla, po schválení Valnou hromadou, která vychází ze zprávy Rady bezpečnosti. OSN má stanoveny 4 základní cíle:⁹⁹

- 1) *Udržování mezinárodního míru a bezpečnosti*
- 2) *Podporu přátelských vztahů mezi národy*
- 3) *Rozvoj spolupráce při řešení mezinárodních problémů*
- 4) *Podpora lidských práv a koordinace činností jednotlivých států*

⁹⁹ Vše o OSN, *Historie, struktura financování*, Praha: Informační centrum OSN, 2014.

V návaznosti na poslání vytyčila v současnosti OSN hlavní oblasti svého působení, kdy navázala na svou působnost v historii:¹⁰⁰

- *Lidská práva* – OSN vytvořila ucelený mezinárodní právní systém ochrany lidských práv, definován dokumenty Charty OSN a Všeobecnou deklarací lidských práv, kdy po schválení Valným shromážděním, byly uznány všeobecně platnými v celostátním měřítku. Díky této skutečnosti je možné díky širokému systému monitorovat dodržování základních lidských práv a svobod.
- *Cíle udržitelného rozvoje (SDGs) 2015-2030* – v návaznosti na Miléniovou deklaraci, která byla podepsána roku 2000 všemi 191 státy a obsahovala 8 rozvojových cílů, původní cíle jsou doplněny o následující: *MDG1 Vymýcení extrémní chudoby a hladu, MDG2 Zpřístupnění základního vzdělání všem, MDG3 Prosazování rovnosti pohlaví a posílení postavení žen, MD G4 Snížení dětské úmrtnosti, MDG5 Zlepšení zdraví matek, MGD6 Bojovat proti HIV/AIDS, malárii a dalším nemocem, MDG7 Zajistit trvalou udržitelnost životního prostředí, MDG8 Vytvoření globálního partnerství pro život.*¹⁰¹
- *Humanitární otázky* – OSN poskytuje dlouhodobou i nouzovou pomoc, kdy hlavními principy je koncepce okamžité pomoci a vytváření preventivních opatření.
- *Mezinárodní právo* – jako základ vztahů mezi jednotlivými státy
- *Ekonomický a sociální rozvoj* – souvisí s koncepcí Rozvojových cílů, kdy OSN poukazuje na vliv sociálních jevů ve společnosti s odrazem na hospodářství dané země, kdy jedním z východisek je snížení rozdílu mezi průmyslově vyspělými a rozvojovými zeměmi.
- *Mír a bezpečnost* – souvisí s posilováním a budováním struktury v rámci zemí, které usilují o tyto hodnoty, důležitou součástí je prevence konfliktů, budování a vynucování míru.

¹⁰⁰ OSN, Hlavní témata, In [online]. [cit. 2016-2-11], <http://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/>

¹⁰¹ Rozvojové cíle, In [online]. [cit. 2016-2-11], <http://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/>

Informační centrum OSN v Praze (UNIC)

Informační centrum OSN v Praze bylo otevřeno v roce 1947, patřilo mezi jedny z prvních center v rámci OSN, zprostředkovává informace o činnosti a cílech organizace, plní úlohu Sekretariátu OSN v České republice. Podílí se na spolupráci se státními orgány, nevládními organizacemi, ale i širokou veřejností – školami a soukromým sektorem, kdy nabízejí vzdělávací programy související s činností OSN.¹⁰²

ÚŘAD VYSOKÉHO KOMISAŘE OSN PRO UPRCHLÍKY (UNHCR) V ČR

UNHCR neboli *The UN Refugee Agency* úřad OSN pro uprchlíky vznikl, jako reakce na stav uprchlíků vyvolaný následky 2. světové války. Je definován statutem Úřadu vysokého komisaře pro uprchlíky, který byl schválen 1. ledna 1951, je řízen Valným shromážděním OSN a Sociální radou OSN (ESOCOC). Vysokého komisaře volí Valné shromáždění OSN, UNHCR aktuálně působí ve více než 125 zemích světa, kdy v jednotlivých destinacích působí zástupci Vysokého komisaře. Od 15. června 2005 funkci Vysokého komisaře zastává António Guterres, bývalý portugalský premiér, kdy v rámci svého pětiletého funkčního období vede nejdůležitější humanitární organizaci.¹⁰³ Cílem UNHCR je ochrana práv uprchlíků, kdy stěžejním dokumentem je Úmluva o právním postavení uprchlíků, je kladen důraz, aby mohl každý člověk, který se ocitne v tíživé životní situaci, požádat o azyl, a to i v případě, kdy nemá občanství, UNHCR se zaměřuje na následující cílové skupiny:¹⁰⁴

- *Žadatelé o azyl* – neboli osoba, která o sobě vypovídá, že je ohrožena a hledá mezinárodní ochranu
- *Uprchlíci* – osoby, kteří nemají zajištěnou ochranu své země, kdy právě útěk spočívá z obavy činnosti orgánů původní země, mají oprávněné obavy z pronásledování

¹⁰² UNIC, In [online].[cit. 2016-2-12,]<http://www.osn.cz/icentrum/kdo-jsme-a-co-delame/>

¹⁰³ UNHCR, Řízení a organizace, In [online].[cit. 2016-2-11], <http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/onas/rizeni-a-organizace.html>

¹⁰⁴ UNHCR, Komu pomáháme, In [online].[cit. 2016-2-11], <http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/komu-pomahame.html>

- *Navracející se uprchlíci* – jedná se o tzv. dobrovolné návraty do původní země, kdy je již návrat bezpečný, podstatná je skutečnost, že navracející jsou seznámeni s aktuálními podmínkami v zemi
- *Osoby bez státní příslušnosti* – neboli osoby bez občanství souvisí se základními principy práv a povinností, kdy výskyt těchto osob je ve střední Evropě spíše výjimečný
- *Vnitřně přesídlené osoby* – specifická skupina, neboť ochranu hledají v zemi svého původu, avšak na jiném místě, které již není zasaženo např. ozbrojeným konfliktem, i jinými druhy násilí, kdy však tito mají nárok na mezinárodní ochranu

UNHCR v rámci oblasti střední Evropy dbá na možnost příchodu do země, aby řízení v rámci žádosti o azyl, probíhalo efektivně a spravedlivě, usilují o následnou integraci azy-lantů v dané zemi, kdy díky monitorování jednotlivých oblastí UNHCR cíleně pomáhá v řešení aktuální problematiky. Činnost UNHCR lze definovat v jednotlivých bodech:¹⁰⁵

- *Monitorování hranic* – v oblasti střední Evropy byl vytvořen projekt správy hranic, kdy po vzájemných dohodách s vybranými zeměmi – Bulharskem, Maďarskem, Polskem, Slovinskem, Rumunskem a Slovenskem, společně ve spolupráci s nevládními organizacemi realizován, projekt zahrnuje školení hraniční policie, zástupci UNHCR provádějí kontroly míst pro uprchlíky, kde sledují podmínky a poradenskou činnost, poskytují informační cizojazyčné materiály pro cizince a informují o možnostech právního poradenství v daném místě, v pracovních skupinách řeší aktuální problematiku a konkrétní případy osob s tím, že ze zpracová-ných informací jsou vyvozovány závěry, které vedou ke zlepšení mezinárodní spo-lupráce a vzájemného pochopení situace cizinců.
- *Dohled nad přijímacími podmínkami* – neboli dohled nad dodržováním standardů zacházení ze strany země, do které se cizinec dostává, UNHCR sleduje podmínky v zařízeních, nabídku služeb v oblasti právní, sociální zdravotní péče, zda jsou za-jistěna veškerá práva a výhody plynoucí z mezinárodně uzavřených dohod.

¹⁰⁵ UNHCR, Co všechno děláme, In [online].[cit. 2016-2-11], <http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/co-vsechno-delame.html>

- *Zajišťování právní ochrany*- probíhá v rámci legislativního rámce Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951, kdy pracovníci UNHCR dbají na mezinárodní práva s tím, aby zamezili zpětnému nedobrovolnému vracení osob, hledající ochranu na území, kde by byli ohroženi na životech.
- *Podpora integrace*- plnohodnotné začlenění nově příchozích v zemi pobytu s důrazem na zajištění potřebných služeb v dané zemi, s ohledem na zajištění a vytvoření podmínek v oblasti bydlení, pracovních příležitostí, jazykových kurzů a předcházení nedorozumění, je kladen důraz na podmínky v azylových zařízeních jako místech, kde se utváří první kroky vedoucí k integraci a přijetí sociálního právního i kulturního povědomí cizinců o zemi.
- *Péče o zranitelné skupiny*- UNHCR specifikuje osoby – děti, ženy, starší osoby, osoby zdravotně postižené, které jsou z důvodu svého postavení vystaveny rizikům souvisejícím z jejich statusy, je proto příznačné dbát na zvláštní a specifickou ochranu, aby byla zajištěna veškerá lidská práva a nedocházelo k újmě v oblasti psychické, zdravotní a sociální. UNHCR dbá na vzdělávání dětí, zabývá se problematikou sexuálního násilí, otevírá generovou problematiku, informuje o potřebě specifického zacházení se zdravotně postiženými osobami nebo osobami s AIDS.
- *Přesídlení*- dochází v situaci, kdy není možné cizince ponechat v zemi, do které přišli z důvodu specifických a není možné návratu do vlasti z důvodu ohrožení a vystavení nebezpečí, v těchto výjimečných případech UNHC organizuje přesun do třetích zemí, zajišťuje v rámci třetí země podmínky pro přijetí uprchlíka, poradenství a pořádá programy vedoucí k integraci v dané lokalitě.
- *Ochrana osob bez státní příslušnosti*- v této oblasti je působení UNHCR prováděno zejména formou preventivních opatření, kdy se zástupci vlád zemí právní ukotvení v souvislosti na lidská práva a eliminaci vzniku těchto skutečností.

UNHCR v ČR

V roce 1992 byla v České republice, po přijetí Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951, otevřena pražská kancelář, která působí v rámci činnosti UNHCR ve střední Evropě. Činnost UNHCR je zmíněna v azylovém zákoně v rámci azylového řízení, dále je možné od roku 2001 v rámci České republiky udělit humanitární azyl. Hlavním cílem UNHCR v ČR je vytvoření komplexního azylového systému, který poskytuje kvalitní

služby, dále se podílí se v rámci přípravných řízení, na utváření souvisejících zákonů, dohlíží nad udělováním statusu uprchlíky, kdy se účastní příslušného správního řízení, a s tím související asistence u soudců, kteří rozhodují v odvolacích řízeních týkající se azylu. Spolupracuje s českou akademickou obcí i nevládními organizacemi. Účastní se participativních hodnocení v rámci celosvětové Strategie zohlednění věku, tenderu a rozmanitosti (AGDM), navštěvuje zajišťovací, přijímací a pobytová zařízení, kde dbá na dodržování standardů a postupů. Poskytuje finanční pomoc v rámci sociálně právního poradenství a uprchlíkům v azylových zařízeních, produkuje distribuční materiály v otázce azylové politiky a spolupracuje se vzdělávacími institucemi.¹⁰⁶

MEZINÁRODNÍ DĚTSKÝ FOND OSN – UNICEF

Mezinárodní dětský fond byl založen roku 1946 pod názvem Mezinárodní dětský fond neodkladné pomoci (United Nation Interntional Children's Emergency Fund-UNICEF), kdy hlavním cílem byla pomoc dětem v následku 2. světové války, od roku 1953 se stal součástí OSN pod názvem United Nation International Fund, kdy mu byla ponechána zkratka UNICEF, hlavním cílem byla strategie pomoci dětem, které strádají s ohledem na základní životní potřeby a pomoc v krizových situacích. V současnosti působí ve 155 zemích světa prostřednictvím zastoupení v jednotlivých zemích, hlavní sídlo je v New Yorku, v rámci organizační struktury je činnost zemí koordinována 7 regionálními centry umístěnými v Panama City, Ženevě, Bangkoku, Nairobi, Ammánu, Dakaru a Káthmándu, Výzkumné centrum je umístěno ve Florencii, centrální sklad zajišťující distribuci dodávek a zásobování působí v Kodani, v Bruselu a Tokiu jsou specializovaná pracoviště, které se zaměřují na prosazování dětských práv. UNICEF je tvořeno 34 Národními výbory, mezi které patří od roku 1991 i Česká republika, které působí v oblasti prosazování Úmluvy o právech dítěte, osvětovou činností, shromažďováním finančních zdrojů. Organizace je řízena Výkonnou radou tvořenou 36 zástupci jednotlivých zemí, volební období trvá po dobu 3 let. UNICEF pomáhá všem dětem bez rozdílu rasy, pohlaví a původu, poskytuje okamžitou pomoc dětem a ženám, které se v důsledku válečných konfliktů nebo přírodních katastrof ocitly v nouzi. Dlouhodobé programy působí v hlavních otázkách zdraví a výži-

¹⁰⁶ UNHCR, Činnost v České republice, In [online].[cit. 2016-2-11], <http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/kde-pusobime/cinnost-unhcr-ve-stredni-evrope/ceska-republika.html>

vy, přístupu k nezávadné vodě, lepší výživy a podmínkách hygieny, vzdělání a v komplexní ochraně dětí.¹⁰⁷

Český výbor pro UNICEF je právnickou osobou zřízenou na základě povolení Ministerstva vnitra ČR podle zákona č. 116/1985 Sb., o podmínkách činnosti organizací s mezinárodním prvkem v ČSFR, jako zvláštní organizace pro zastoupení českých zájmů v Dětském fondu OSN (UNICEF) se sídlem v New Yorku, USA. Cíle Výboru jsou dány Dohodou o spolupráci mezi UNICEF a Výborem, kdy pracuje v souladu s hlavními principy organizace, s důrazem na dodržování zásad, které jsou definovány v Úmluvě o právech dítěte a souvisejících dokumentech. V rámci České republiky se Výbor zaměřuje na následující oblasti:¹⁰⁸

- a) hájí zájmy a práva dětí, své odborné síly především soustřeďuje na ochranu a vytváření podmínek pro naplňování práv a zájmů dětí v České republice*
- b) vyvíjí úsilí, aby vláda České republiky považovala programy ve prospěch dětí za nedílnou součást svých sociálních a ekonomických plánů*
- c) ve spolupráci s nevládními organizacemi, orgány místní správy a dalšími právníky či fyzickými osobami prosazuje cíle a zásady Úmluvy o právech dítěte jako věc obecného zájmu*
- d) získává prostředky pro podporu programů UNICEF od veřejnosti a soukromého sektoru. Fundraisingové aktivity zahrnují především přímé oslovení dárců, pořádání benefičních akcí a sbírek, sponzoring, firemní partnerství a prodej zboží UNICEF*
- e) přijímá dobrovolné členské příspěvky, dotace a jiné formy podpory pro zajištění svých cílů ve veřejném zájmu*
- f) mobilizuje veřejný zájem a propaguje mandát a program UNICEF prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků a vlastní publikační a přednáškovou činností*

¹⁰⁷ UNICEF, O nás. In [online].[cit. 2016-2-11], <http://www.unicef.cz/o-nas>

¹⁰⁸ Úkoly a cíle Výboru, Stanovy. In [online].[cit.2015-5-8],

http://www.unicef.cz/odkazove_zdroje_textove_materialy/o_nas_webova_rubrika/stanovy_unicef_noz_kvete_n2015_final-final.pdf

g) získává a rozšiřuje informace o celosvětových činnostech UNICEF, včetně Výroční zprávy o stavu dětí ve světě a dalších významných dokumentů UNICEF.

V rámci pomoci ze strany široké veřejnosti je možné v rámci České republiky využít podpory formou jednorázového příspěvku, dále např. adopcí panenky, zakoupením konkrétního balíčku pomoci, pravidelným zasíláním zvolené částky jako „Přítel dětí UNICEF“, firemním partnerstvím nebo formou dědictví.

MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE PRO MIGRACI (IOM)

International Organization for Migration je mezivládní organizace s hlavním sídlem v Ženevě, byla založena roku 1951, kdy v roce 2016 má již 162 členských států a 100 pozorovatelů. IOM v České republice působí na základě podepsané smlouvy ze dne 15. října 1997 od roku 1998, kdy působí v následujících oblastech: *Dobrovolné návraty a reintegrace, Migrace a rozvoj, Pracovní migrace, Prevence a potírání obchodu s lidmi, Budování kapacit v migračním managementu a Integrace cizinců v České republice*.¹⁰⁹ Program dobrovolných asistovaných návratů působí celonárodně, v České republice je realizován ve spolupráci se Správou uprchlických zařízení MV ČR, cílovou skupinou jsou migranti, kteří porušili podmínky pobytu, osoby, které jsou ohroženy deportací ze země, asistence je poskytována i žadatelům o mezinárodní ochranu. Cíle programu vystihují snahu IOMu o využití možnosti bezplatného návratu domů v důstojných podmínkách, kdy v rámci komplexního pojetí, IOM zajišťuje reintegrační programy v zemi, které obsahují poradenství, rekvalifikační kurzy i podporu v drobném podnikání, cílem je eliminování nelegální migrace a související snížení ekonomických a bezpečnostních rizik.¹¹⁰ V oblasti migrace a rozvoje IOM vychází z mezinárodních principů, kdy se snaží v rámci ekonomické rozvoje na komunitní úrovni ve spolupráci s vládou, rozšířit vzájemnou komunikaci mezi zúčastněnými stranami – diasporami a majoritní společností, rozšířit síť sociálních služeb a pracovních příležitostí v rámci infrastruktury, také se zabývají oblastí remitence, transferu soukromých financí migrantů, které zasílají svým blízkým do původní země.¹¹¹ V otázce

¹⁰⁹ IOM, O nás. In [online]. [cit. 2016-3-1], <http://www.iom.cz/o-nas>

¹¹⁰ IOM, Asistované dobrovolné návraty a reintegrace. In [online]. [cit. 2016-3-1], <http://www.iom.cz/aktivity/asistovane-dobrovolne-navraty-a-reintegrace>

¹¹¹ IOM. Migrace a rozvoj. In [online]. [cit. 2016-3-1], <http://www.iom.cz/aktivity/migrace-a-rozvoj>

obchodování s lidmi je Česká republika zemí, kdy se jeví nejen jako země tranzitní, ale i původní či cílová, IOM spolupracuje s odborníky, pořádá informační kampaně a semináře, provádí výzkumy a zajišťuje dobrovolné návraty do zemí původu, kdy je zvláště kladen důraz na sexuální zneužívání, nezletilé osoby, které jsou zneužívány k nucené práci, prostituci a jiným nezákonným činnostem.¹¹² Ve spolupráci s českými univerzitami pořádají Letní školy pro studenty, kde jsou přednášena aktuální témata související s otázkami migraci, v rámci publikační činnosti vydávají sborníky, příručky pro cizince, pořádají semináře, jazykové kurzy. IOM svou činností pomáhá v rámci majoritní společnosti ke vzájemnému pochopení a pomoci v otázkách migrace a komplikovanému procesu integrace.

AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty International (AI) je nezávislá dobrovolnická organizace, která působí nezávisle na vládách, politických stranách, náboženství či ekonomických subjektech. AI vychází z principů univerzality a nedělitelnosti lidských práv, mezinárodní solidarity, nestrannosti, nezávislosti a spolehlivém výzkumu. AI je specifická tím, že nepřijímá prostředky od jednotlivých vlád, má stanovena přísná pravidla pro přijímání finančních darů. AI na svém počátku působila formou kampaně „Amnesty 61“ ve Velké Británii, kdy právník Peter Benenson chtěl prostřednictvím článku „Zapomenutí vězni“, který vyšel v květnu 1961 v britských novinách The Observer, poukázat na situaci zapomenutých politických vězňů ve světě. V roce 1965 AI získala status konzultanta působícího při Radě Evropy a Spojených národů, dále roku 1969 při UNESCO, a roku 1972 při Komisi pro lidská práva OSN. AI je tvořena národními organizacemi, od roku 1962 má status nejvyšší pravomoci Mezinárodní rada, kdy od roku 1963 působí v Londýně Mezinárodní výkonný výbor, v jehož čele stojí od roku 1968 generální tajemník. Základním principem AI je *vymáhat dodržování Všeobecné deklarace lidských práv, pomoci aktivizace široké veřejnosti, jednotlivců, zájmových i sociálních skupin, a s jejich podporou oslovovat vlády, mezinárodní organiza-*

¹¹² IOM, Prevence potírání obchodu s lidmi. In [online].[cit. 2016-3-1], <http://www.iom.cz/aktivity/prevence-a-potirani-obchodu-s-lidmi>

ce, ozbrojené politické skupiny aj.¹¹³ Amnesty International Česká republika, z.s. byla založena roku 1991, činnost spolku vychází z mezinárodního statusu, směrnic a pravidel přijatých zasedáním Mezinárodní rady AI. Cíle spolku jsou v souladu s celkovým přístupem AI, kdy se snaží působit v otázce lidských práv, dojde-li k jejich porušení, upozornit na jednotlivé skutečnosti, působit na konkrétní osoby, instituce i organizace, aby k takovým činům nedocházelo, prostřednictvím vzdělávacích aktivit, zapojit širokou veřejnost pomocí kampaní, šíření informací v otázkách lidských práv, podporovat jednotlivce a jejich práva, pomocí činnosti v oblasti advokacie, cíleně pomáhat v budování všeobecného povědomí u dětí a mládeže.¹¹⁴ V současnosti probíhají následující kampaně: *Svoboda slov vězni svědomí, Moje tělo- moje práva, Diskriminace, Trest smrti, Migrace, Zastavte mučení, Zbraně pod kontrolou a LGBTI* (týkající se svobody práva projevit svou sexuální a citovou orientaci). Česká sekce AI se v roce 2015 zapojila v rámci dopisů solidarity na upozornění 29 konkrétních případů porušování lidských práv na různých místech světa, v kampani proti mučení se aktivně zapojila formou petic a apelů v oblastech porušování lidských práv v Mexiku, Ukrajině a Rusku, kdy zpracovala výzkumné zprávy z daných oblastí. V otázce diskriminace žen ve spolupráci s ženskými organizacemi iniciovala přijetí Istanbulské úmluvy, kterou česká vláda schválila v únoru 2016, na školách se bude více věnovat čas genderovým otázkách, násilí páchaného na ženách apod. V oblasti migrace se spolek zapojil do sledování podmínek v detenčních zařízeních v ČR, zorganizovali uměleckou výstavu, aby upozornili na situaci uprchlíků, kteří ve člunech přicházeli do Řecka. prostřednictvím kampaně Smažme rozdíly, se prosazují o rovné příležitosti ve vzdělání, kdy generální tajemník AI představil výzkumnou zprávu *Chce to více snahy*, kdy tuto konzultoval s českým premiérem a ministrem pro lidská práva, česká vláda chystá novelu školského zákona, již schválenou parlamentem, která obsahuje systém podpůrných opatření pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Spolek také působí v rámci preventivních programů proti xenofobii, rasismu a diskriminaci ve školách prostřednictvím projektů *Fair Play – studenti*

¹¹³ TOMEK, Prokop, *Amnesty International a Československo*. In. [online]. [cit. 2016-4-2], http://www.amnesty.cz/pripady/data/file/834-vons_tomek.pdf?version=1447074797

¹¹⁴ Stanovy Amnesty International Česká republika, z.s. In. [online]. [cit. 2016-4-2] <http://www.amnesty.cz/pripady/data/file/1758-stanovy-prijate-na-valne-hromade-2015.pdf?version=1449665088>

*za rovnoprávnost a Živé knihovny Amnesty international – čtením k otevřenosti, kdy pomocí workshoppů jsou otvírány otázky lidských práv.*¹¹⁵

EVROPSKÝ DŮM se sídlem v Praze, je specifickým útvarem, ve kterém má sídlo Zastoupení Evropské komise v ČR, Evropský parlament prostřednictvím Informační kanceláře v ČR, Eurocentrum Praha. Evropský dům poskytuje aktuální informace související s Evropskou unií, pořádá semináře o aktuálních evropských tématech, zprostředkovává panelové diskuze s představiteli Evropského parlamentu, pořádá mezinárodní výstavy, provozuje kino. Prostřednictvím exkurzí určeným školám seznamuje žáky s fakty a údaji týkající se Evropské unie, nabízí informace obsahující podrobnosti k nabídkám studentských stáží a pracovních příležitostí. Součástí Evropského domu je knihovna se studovnou.¹¹⁶ Zastoupení Evropské komise v ČR je součástí komunikačního a informačního servisu EK, které je podřízeno Generálnímu ředitelství pro komunikaci v Bruselu, vznik souvisí se vstupem České republiky do Evropské Unie, transformací Délagace Evropské unie dne 1. května 2004. Hlavní úkoly spočívají ve spolupráci s národními a regionálními médii, v politickém zpravodajství a spolupráci, kdy informují EU o dění v České republice v sociální, politické i hospodářské oblasti a poskytují následnou zpětnou vazbu, také poskytuje informování v základních tématech české veřejnosti.¹¹⁷ Informační kancelář byla otevřena 31. ledna roku 2003, sděluje přiměřené informace o aktivitách Evropského parlamentu, podává zpětnou vazbu o České republice, zprostředkovává kontakty, spolupracuje s novináři a vydává informační materiály určené široké veřejnosti.¹¹⁸

¹¹⁵ Zpráva o činnosti Amnesty International v ČR za rok 2015, http://www.amnesty.cz/prípady/data/file/2062-ai_cr_zprava-o-cinnosti-2015.pdf?version=1459971170

¹¹⁶ Evropský dům, O nás, In [online]. [cit. 2016-4-2], <http://evropskydum.cz/o-nas/>

¹¹⁷ Zastoupení Evropské komise v ČR, In [online]. [cit. 2016-4-2], <http://evropskydum.cz/o-nas/zastoupeni-evropske-komise-v-cr>

¹¹⁸ Informační kancelář v ČR, In [online]. [cit. 2016-4-2], <http://evropskydum.cz/o-nas/evropsky-parlament-informacni-kancelar-v-cr>

Shrnutí

Představili jsme mezinárodní organizace, které svou činností hájí základní lidská práva a svobody, představili jsme jejich cíle a prostředky, kterými usilují a světový mír, upravují mezinárodní vztahy, působí komplexně v otázkách prosazování práv a svobod jedince. Popsali jsme úlohu zastoupení orgánů v rámci České republiky v kontextu s Evropskými právy a vzájemnou pomocí, představili jsme jednotlivé prováděcí nástroje a činnosti. Nastínily jsme základní listiny v rámci azylové a migrační politiky, které svým významem ovlivňují postavení cizince vůči státům Evropské unie, chrání jedince v těžkých životních situacích s vymezením mezinárodního pohledu.

4 VYBRANÉ NÁRODNOSTNÍ MENŠINY

„Ať jdeš kamkoliv, jdi celým svým srdcem.“

Konfucius¹¹⁹

V České republice k datu 31.7.2015 legálně pobývalo 266 855 příslušníků třetích zemí, kdy z této skupiny tvoří téměř 75% občané Ukrajiny (105 153 osob), Vietnamu (56 659) a Ruské federace (34 757 osob), zaměříme se na popsání jednotlivých národnostních menšin, popisu historického příchodu do českých zemí, představíme specifické rysy v kulturních zvyklostech, svátcích i tradicích, kdy se zaměříme na specifické rysy způsobu života vůči majoritní společnosti, s následným zobrazení aktuální situace občanů národnostních menšin V České republice.

4.1 OBČANÉ UKRAJINY

„ Kdo umí zpívat a smát se, ten se neleká žádného neštěstí.“

Ukrajinské přísloví¹²⁰

Země východní Evropy, Ukrajinská republika vznikla roku 1991 po rozpadu Sovětského svazu, je tvořena 24 správními celky, dvě města Kyjev a Sevastopol mají zvláštní status, od 21. března 2014 pozbyla ruskou anexí Krym. Republika je strategickým územím v dějinách, aktuální rozloha činí 603 700 km², hlavním městem je Kyjev. Z hlediska národnostního složení se 78% obyvatel hlásí k ukrajinské národnosti, druhou nejpočetnější skupinu tvoří Rusové 17,3%, kdy nejvíce jich obývá oblast Luhanskou, Doněckou a Charkovskou, etnickou různorodostí vyniká kraj Budžak, kdy mimo Ukrajinců a Rusů, žijí obyvatelé, hlásící se k besarabským Bulharům a Gagauzům (Gagauzští Turkové). V Zakarpatské oblasti se vyskytuje více maďarské etnikum, v menším zastoupení se na území Ukraji-

¹¹⁹ Citáty o životě. In [online]. [cit. 2016-3-1]

¹²⁰ Ukrajinská přísloví. In: [online]. [cit. 2016-2-14], citaty.org/ukrajinske_prislovi/

ny můžeme setkat se zástupci Rumunů, Moldavanů, Bělorusů, Krymských Tatarů, Poláků, Židů, Arménů, Řeků, Tatarů a mnoho dalších.¹²¹

HISTORIE MIGRACE

Počátky ukrajinské migrace sahají již v době 16. a 17. století, kdy do českých zemí přicházeli první studenti, ale také profesionální vojáci neboli žoldnéři. V dobách habsburské monarchie se ukrajinští obyvatelé vyskytovali nejvíce v oblasti Haliče a později připojené Bukoviny.¹²² Na přelomu 19. a 20. století se utvářela ukrajinská národní menšina, která byla tvořena nejen inteligencí – vysokoškolští studenti a učitelé, ale i pracovními silami – dělníci vykonávající sezonní práce, zemědělní a důlní pracovníci, nechybělo ani vojenské zastoupení v podobě vojáků rakouské armády. Období byla takzvanou první vlnou, která byla nazývána předrevoluční migrací. Období bylo specifické svými důvody odchodu obyvatel, kdy díky situaci špatného školského systému a nedostatečným podmínkám pro vzdělání, mladí lidé a vystudovaní erudovaní odborníci, volili odchod do českých zemí z důvodu získání vzdělání a rozvíjení profesních znalostí na vyšší úrovni, inteligenci se sdružovala především v oblasti měst Prahy, kde preferovali pražskou univerzitu a Příbrami na vysokou školu Báňskou. Ukrajinci, kteří působili v rámci vojensky zaměřených složek, se usazovali v oblasti Sudet, Ostravy a Chocně. Dělnická třída a řemeslníci upřednostňovali oblast Ostravska, kde byl rozvinutý důlní průmysl.¹²³ V roce 1902 se datuje založení prvního ukrajinského spolku v českých zemích, který založili ukrajinští studenti v Praze, který měl oficiálního trvání pouze 6 let, avšak byl prvotní snahou informovat českou veřejnost v ukrajinské problematice, také lze říci, že byl intelektuálním zaměřením počátkem ukrajinské inteligence, která se v obměnách vyskytovala i v průběhu dalších emigračních vln. V oblasti zemědělské a hospodářské výroby znamenaly české země pro haličské Ukrajince příležitost seznámení se s vývojově vyspělejším technickým i organizačním zázemím, a získáním neocenitelných zkušeností v rámci zaškolení a praxe, kdy následně mohli zkuše-

¹²¹ Ukrajina, In: [online].[cit. 2016-3-25], <https://cs.wikipedia.org/wiki/Ukrajina>

¹²² LEONTIYEVA, Yana, EZZEDDINE-LUKŠÍKOVÁ, Petra, HIRT, Tomáš, JAKOUBEK, Marek, KOCOUREK, Jiří a Lucia, PAŽEJOVÁ. *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci, Romové)*. Praha: Sociální /stav Akademie věd České republiky, 2006, s. 32.

¹²³ Ukrajinská kulturní identita, : [online].[cit. 2016-3-21], <http://www.mezikulturnidialog.cz/ukrajinska-kulturni-identita.html>

nosti uplatnit ve své zemi. Období, které předcházelo masivní druhé vlně migrace, souviselo s politickým vývojem událostí v rodné zemi emigrantů, kdy ofenziva ruských vojenských jednotek v letech 1914 – 1916 na území Rakouska - Uherska, způsobila příliv civilních uprchlíků, včetně žen a dětí, kteří našli na několik let útočiště na území Moravy i Čech. Následně se jejich řady rozšířily v roce 1919, kdy vypukla polsko-ukrajinská válka, konflikt dvou národů v oblasti Haliče v kulturním městě Lvov. Válečný konflikt vyústil v porážku Ukrajinců, připojením východní Haliče k Polsku. Vzniklá situace přiváděla do již vzniklého Československa vojenské emigranty – vojáky i důstojníky ze Západoukrajinské lidové republiky společně s civilním obyvatelstvem, které odmítalo žít pod nadvládou Polska, na nově získaném území.¹²⁴ Demokratický přístup T. G. Masaryka otevřel ukrajinské menšině cestu do české země a byl počátkem fenoménu ukrajinské migrace. Vznikaly ukrajinské školy, inteligence z řad ukrajinských emigrantů našla uplatnění na Karlově univerzitě, roku 1921 se z Vídně do Prahy přemístila Ukrajinská svobodná univerzita, vznikaly Ukrajinské akademie, které byly přístupné mimo jiné i ostatním slovanským národům, s vědecko-technickým zaměřením byla roku 1922 v Příbrami otevřena Ukrajinská polytechnika. Vycházely ukrajinské noviny, působila zde ukrajinská nakladatelství i muzea, Československo se stalo centrem ukrajinské kultury, vzdělanosti a inovativního způsobu myšlení.¹²⁵ Ostatní obyvatelé, kteří byli svou profesí, zaměřeni na zemědělství a dělnické profese, pracovali v jednotlivých regionech s ohledem na jednotlivá zaměření. Období trávající do počátku druhé světové války se mnohdy označuje jako druhá vlna přílivu ukrajinských emigrantů, kdy pokračovala v přesídlování mimo jiné i obyvatel z území meziválečné podkarpatské Rusi, která jako samosprávný celek byla v letech 1919 – 1939 součástí Československa. V období druhé republiky, které následně souviselo s historickými událostmi druhé světové války, se krajinská část obyvatelstva potýkala s nucenými pracemi ze strany německého nacistického režimu na území českých zemí, zároveň však část populace odcházela ze své vlasti z důvodu sovětských vojsk.¹²⁶ Situace ukrajinské komunity

¹²⁴ ZILINSKYJ, Bohdan. *Ukrajinci českých zemí po roce 1989 (Náčrt hlavních vývojových aspektů)*, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2002, In: [online]. [cit. 2016-1-2], <http://cizinci.cz/cs/2151-odborne-publikace>

¹²⁵ Ukrajinci v českých zemích, In: [online]. [cit. 2016-1-12], <http://czechia.mfa.gov.ua/cs/ukraine-czechia/ukrainians-in-czechia>

¹²⁶ Ukrajinská kulturní identita, : [online]. [cit. 2016-3-21], <http://www.mezikulturnidialog.cz/ukrajinska-kulturni-identita.html>

v Čechách a na Moravě procházela složitým obdobím, kdy jistoty a získané pozice v rámci české společnosti byly oslabeny, po roce 1945 docházelo o odchodu části ukrajinské komunity do západních zemí, část byla násilně odvedena do trestních táborů SSSR (Svaz sovětských socialistických republik). Ukrajinská komunita zaznamenala rapidní pokles osob, kteří na území Čech a Moravy zůstali, ty byly pod neustálým dohledem ústavních činitelů, kdy udržení vazeb v rámci komunity bylo v určitém období možné pouze v rovině náboženské pomocí řeckokatolických farností.¹²⁷

Třetí specifickou vlnou ukrajinské migrace bývá označován návrat volynských Čechů zpět do vlasti ve dvou etapách, kdy první nastává v období po 2. světové válce a druhá část tzv. reemigrace probíhala po katastrofě v černobylské jaderné elektrárně. Volynští Češi jsou specifickou složkou obyvatelstva, počátky nacházíme ve druhé polovině 19. století, kdy probíhala emigrace Čechů z Rakouska – Uherska zejména pak do venkova Volyňské gubernie. Přesídlování po druhé světové válce mělo politicko -ekonomický charakter, souvisela s tím skutečnost přesunu více než tři milionů německého obyvatelstva z pohraničí Československa, bylo žádané zajistit osídlení těchto oblastí Čechy a Slováci žijících v zahraničí. Probíhal organizovaný proces ze strany československého státu, nejpočetnější skupinou, která se vrátila, byli právě Volynští Češi. Stejný historický původ v rámci přistěhovalectví v době Rakouska – Uherska vykazují obyvatelé Černobyli tzv. Černobylisté Češi, kteří v období mezi roky 1990 až 1993 reemigrovali v důsledku jaderného neštěstí zpět do České země.¹²⁸

Od roku 1990 započalo období 4. vlny migrace, která probíhá dodnes, v důsledku toho je Ukrajinské etnikum nejpočetnější migrační komunitou v České republice, kdy k 30.9.2015 bylo na území ČR evidováno 105 153 osob s povoleným pobytem.¹²⁹ V současnosti má ukrajinská migrace ekonomický charakter, který se odvíjí od tržní ekonomiky Ukrajiny, růstu DPH, situací na trhu práce a míra nezaměstnanosti dané země v návaznosti na demo-

¹²⁷ ZILINSKYJ, Bohdan. *Ukrajinci českých zemí po roce 1989(Náčrt hlavních vývojových aspektů)*, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2002, In: [online].[cit. 2016-1-2], <http://cizinci.cz/cs/2151-odborne-publikace>

¹²⁸ KOROSTENSKI, Jiří a Lubomír, PÁNA. *Dvojí adaptace volynských Čechů na jihu Čech*, In . *Etnické komunity.Integrace, Identita*. Praha: FHS UK, 2011,s. 85-97.

¹²⁹ Cizinci v ČR. In: [online].[cit. 2016-1-9], <http://cizinci.cz/cs/2017-cizinci-v-cr>

grafické ukazatele a stabilitou politické situace.¹³⁰ Do České republiky přijíždí převážně ekonomicky aktivní mladí muži za účelem výdělků, kdy rodiny zůstávají doma, na základě pracovních povolení. V souvislosti s ukrajinskými pracovníky a způsobem opakovaných příjezdů za sezonními výdělky se hovoří o cirkulační migraci, kdy po návratu domů, se finanční problémy znovu objeví a jedinec je nucen opětovně vycestovat za prací. Většina pracujících migrantů z Ukrajiny vykonává v rámci zařazení na pracovním trhu dělnických a pomocných profesí, kdy však mnozí z nich nacházejí uplatnění v nižších kvalifikacích s ohledem na dosažené vzdělání v rodné zemi. Mimo legálních pracovníků, se vyskytuje i sektor ilegálního zaměstnání, kde převažuje nižší vzdělanost jednotlivců. Do České republiky přicházejí za prací především obyvatelé zakarpatské oblasti, v průběhu posledních let i z centrální a východní části Ukrajiny, největší koncentrace ukrajinských obyvatel se vztahuje k velkým městům ČR, kdy však příchozí, na rozdíl od jiných etnických menšin, nevykazují tendenci uskupování v enklávy či uzavřené komunity.¹³¹

KULTURNÍ ZVYKLOSTI

Ukrajinské tradice a zvyky souvisejí s bohatou a složitou historií země, vycházejí především z křesťanských kořenů, z pravoslavného směru a řeckého katolictví, můžeme nalézt prvky běloruské a ruské kultury, ve střípcích jsou přítomny i prvky židovské a muslimské. V ukrajinské slovní zásobě můžeme nalézt prvky polského jazyka.

Náboženství na Ukrajině vychází z křesťanských tradic, kdy lze dle oblastí země definovat rozdíly západní a východní religionistiky, společným prvkem pravoslavných církví i Řeckokatolické církve, které působí na území Ukrajiny, je postavení liturgického byzantského ritu. V západních oblastech země převažuje vliv Řeckokatolické církve a Ukrajinské autokefální pravoslavné církve, postupně přechází v pravoslavné církve ukrajinského a moskevského patriarchátu, kde tyto zmiňované mají nejsilnější působení ve východních částech, ve východní Ukrajině převažuje pravoslavná církev Moskevského patriarchátu, vy-

¹³⁰ ČERMÁK, Zdeněk a Milan, LUPTÁK, *Socioekonomický a demografický kontext Česko-Ukrajinské migrace*. In. *Ukrajinská pracovní migrace v Česku. Migrace- remittance – (rozvoj)*. Praha: Karolinum, 2015, s. 54-57.

¹³¹ LEONTIYEVA, Yana, EZZEDDINE-LUKŠÍKOVÁ, Petra, HIRT, Tomáš, JAKOUBEK, Marek, KOCOUREK, Jiří a Lucia, PAŽEJOVÁ. *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci, Romové)*. Praha: Sociální /stav Akademie věd České republiky, 2006, s. 33-34.

značuje se sloužením liturgie v církevní slovanštině na rozdíl od Ukrajinské pravoslavné církve Kyjevského patriarchátu, která ji přednáší v živé ukrajinštině. Vznik Ukrajinské autokefální pravoslavné církve je spojen s emigrací ukrajinských obyvatel do USA, kdy v rodné zemi začala působit po roce 1990. Své zastoupení má i Římskokatolická církev, z protestantských církví se vyskytují zástupci baptistického a letničního hnutí, adventisté.¹³² Pravoslavná církev se vyznačuje společenstvím samosprávních místních celků a autokefálním principem, jsou řízeny nejvyšším představitelem a všechny je spojuje podstata pravoslavné víry, učení vycházející z Písma svatého a posvátné Tradice, a také jednotou ve svatých Tajinách – svátostech. Pravoslaví se od Římskokatolické církve mimo jiné liší skutečností, že nesouhlasí s jurisdikcí Říma a postavením papeže.¹³³ Náboženský život ukrajinských migrantů se po příchodu do českých zemí mnohdy změnil, neboť podstata byzantského ritu zasahuje do každodenního života ve větší míře i časovou náročností, také se vyskytují odlišné způsoby náboženského života emigrantů v rodné zemi a po příchodu do ČR. Největším rozdílem je skutečnost, že ukrajinští věřící mnohdy navštíví i bohoslužby jiné církve, kdy by tato skutečnost byla na Ukrajině neakceptovatelná. Podstata víry a její specifikum v duši migrantů přetrvává, ale důležitým aspektem života je pozitivní přínos sociálních kontaktů mezi lidmi, které spojuje víra v Boha, proto se do popředí dostává lidské spojení před specifiky jednotlivých církevních institucí.¹³⁴

Svátky a tradice se odvíjejí od náboženských zvyklostí i politických poměrů, dělí se na obřady rodinné a kalendářní. Rodinné vycházejí z důležitých momentů života člověka, kalendářní vycházejí z cyklů přírody i pracovních tradic, kdy do obou typů obřadů se prokreslují místní zvyky, náboženství i různé pověry vycházející z pohanských dob. Církevní svátky se odvíjejí od Juliánského a Gregoriánského kalendáře, jednotlivé obřady a svátky se dělí i do cyklů dle ročního období. Zimní cyklus začíná 7. ledna *Koledou* a končí 19. ledna *Křestem*, kdy se oslavuje památka křtu Kristova křtu v posvátné řece Jordán. V zimním cyklu se slaví následující svátky: *Koleda – Svatý večer, Svátek narození Slunce*

¹³² PAVLÍKOVÁ, Eva a Karel, SLÁDEK, a kol., *Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR*. Praha: KOSMAS,a.s., 2009, s. 22-23.

¹³³ Pravoslaví. : [online]. [cit. 2016-3-11], <http://dictionary.sensagent.com/Pravoslav%C3%AD/cs-cs/>

¹³⁴ PAVLÍKOVÁ, Eva a Karel, SLÁDEK, a kol., *Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR*. Praha: KOSMAS,a.s., 2009, s. 39-41.

– *Narození Krista, Starý nový rok – Malanky neboli Sv. Vasila Velikého, Křest neboli Zjevení boha, Ztracení a Nalezení*. Hlavním svátečním obdobím ukrajinského národa jsou Velikonoce, které vycházejí ze spojení pohanských rituálů a křesťanské víry. Velikonoce jsou soborem několika významných událostí, zahrnují *Pašijový týden*, jehož součástí je *Palmová neděle* a *Čistý čtvrtek*, následují *Velikonoce – Pascha, Světlý (Velikonoční) týden*, do kterého patřilo uctívání předků neboli *radunice* a *Světlé (protažené) pondělí*. V letním cyklu obřadu se vyskytují pohyblivé svátky, období začíná na konci května slavností *rusalek* a končí počátkem září *Stětí hlavy*, mezi nejznámější obřady patří *Zelené svátky (Trojice)*, *Kupajla (Ivana Kupala)*, *Petrův den (svatých Petra a Pavla)*.¹³⁵ Zajímavý je svátek Ivana Kupala, který připadá na noc na 7. červenec (24. Června – odlišnost v juliánském a gregoriánském kalendáři), který spojuje pohanské tradice letního slunovratu, kdy se slaví narození Jana Křtitele a vzdává se pocta pohanskému bohu plodů země Kupalovi.¹³⁶ Podzimní cyklus svátku začíná *Semionou*, není uzavřeným, spíše navazuje na obyčeje dané oblasti, souvisí s přípravou země na zimu a obřady se soustředí do domovů v podobě večernic.¹³⁷ Mezi významné státní svátky mimo již zmiňovaných – Nového roku, Vánoc a Velikonoc, Svaté trojice (Velikonoce a Svatá trojice patří mezi pohyblivé svátky), se na Ukrajině slaví 8. března *Mezinárodní den žen*, 1.- 2.května *Svátek práce*, 9. května *Den vítězství nad nacizmem ve II. světové válce*, 28. června *Den ústavy*, 24. srpna *Den nezávislosti* a 14.října *Den obránce nezávislosti*. Zajímavou skutečností je pravidlo, připadne-li státní svátek na sobotu nebo neděli, přenáší se den volna na následující pracovní den.¹³⁸ Významným svátkem jsou všechny neděle, neboť v kostelech probíhají byzantské liturgie, které jsou pro věřícího člověka velmi podstatné.

SPECIFIKA UKRAJINSKÉ KOMUNITY V ČESKÉ REPUBLICE

Ukrajinská komunita v ČR je specifická svým věkovým složením, neboť převažují lidé, kteří přijeli před rokem 1989 a získali české občanství, mají své rodiny, udržují tradice i v rámci sdružení a aktivit, děti, které v ČR vyrostly, navštěvují do české školy. Nově pří-

¹³⁵ Tradice, zvyky, obyčeje a svátky na Ukrajině. In: [online].[cit. 2016-3-1], <http://www.ukrajinci.cz/cs/ukrajina/detail/tradice-zvyky-obyceje-a-svatky-na-ukrajine/>

¹³⁶ Svátky, tradice, zvyky na Ukrajině. . In: [online].[cit. 2016-3-20], http://oldukrajinnostika.upol.cz/Docs/Realie/Svatky_tradice_zvyky.pdf

¹³⁷ Tradice, zvyky, obyčeje a svátky na Ukrajině. In: [online].[cit. 2016-3-1],

¹³⁸ Svátky, státní a náboženské, volné dny. In: [online].[cit. 2016-2-1], <http://zakarpati.cz/svatky.php>

chozí obyvatelé Ukrajiny, nejví snahu o setrvání v České republice, studenti se po dokončení vzdělání vrací zpět o rodné země nebo odcházejí do jiných států Evropy, pracovní migranti následují ekonomické cíle. Z těchto důvodů se zaměříme na typologii pracovního charakteru migrantů a představíme organizace a sdružení, které hrají důležitou roli v životě ukrajinské komunity.¹³⁹

Klientský systém je významným pojmem v otázce ukrajinské pracovní migrace, který reflektuje situaci poměrů v procesu zařizování pracovních povolení, vízové problematiky a následné délce trvání ve vztahu s poptávkou v časovém intervalu. Mnoho příchozích ukrajinských pracovníků proto volí tento způsob zprostředkování práce. Vychází z principu zprostředkování práce za úplatek nebo procento s výdělku, kdy tzv. klientem, je pojmenován zprostředkovatel, kterým může být fyzická osoba nebo agentura i firma. Princip spočívá v hierarchii tří vrstev, kdy nejnižší postavení v žebříčku zastávají pracovníci, poskytující systému finanční složku, následují zprostředkovatelé – klienti, v průběhu let se vyvinula nejvýše postavená skupina osob, které působí v organizovaném zločinu, mafie.¹⁴⁰ Počátky jsou mapovány v 90.letech 20.století, neformální uskupení zajišťovaly přísun pracovních příležitostí, posléze s příchozími omezujícími změnami státní administrativy se situace začala měnit. Ukrajina a Česká republika podepsala dohodu o vzájemném zaměstnávání, která reagovala na pracovní migraci, období provázely restriktivní změny, nárůst administrace a navyšování časové délky. Vznikl systém podnikatelů, kteří reagovali na pracovní poptávku ze strany majoritní společnosti, kdy čeští podnikatelé dávají přednost levné pracovní síle, kdy kompletní zprostředkování a zajištění pracovníků ponechali na *klientech*, kteří nesli plnou odpovědnost za pracovníka, vyřizovali povolení pobytu, ubytování a další potřebné záležitosti. Velkou roli v tomto systému zastává jazyková bariéra, vzdělání a nízké povědomí o právech a povinnostech ze strany migrujících pracovníků.¹⁴¹ Členové orga-

¹³⁹ BEZOUŠKOVÁ, Marie, *Ukrajinské vzdělávání*. In. *Etnické komunity. Integrace, Identita*. Praha: FHS UK, 2011, s. 325-326.

¹⁴⁰ TOLLAROVÁ, Blanka, HRADEČNÁ, Marie a ANDREA, Šírková a kol. *Jsme lidé jedné země. Program prevence xenofobie a rasismu*. Praha: Portál, 2013, s. 90-91.

¹⁴¹ LEONTIYEVA, Yana, EZZEDDINE-LUKŠÍKOVÁ, Petra, HIRT, Tomáš, JAKOUBEK, Marek, KOCOUREK, Jiří a Lucia, PAŽEJOVÁ. *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci, Romové)*. Praha: Sociální /stav Akademie věd České republiky, 2006, s. 34-35.

nizovaného zločinu tak tvoří elitní skupinu, která díky široké síti kontaktů v obou zemích mnohdy zastřešuje nelegální pracovní síly, kdy jsou porušována lidská práva, dochází k vykořisťování i obchodu s lidmi v širokém spektru podnikání, a člověk je pouze prostředkem k dosažení finančního zisku. Orgány státní správy proti tomuto počínání bojují ve spolupráci se státními složkami Ukrajinské republiky, intervencemi a opatřeními působící v boji proti organizovanému zločinu.

Ukrajinské organizace v České republice sdružují obyvatele ukrajinského etnika, poskytují jim pocit sounáležitosti, zabezpečují pomoc a poradenství související s otázkami pracovních podmínek a příležitostí, spolupracují s českými institucemi. Dbají na zachování kulturních zvyklostí a tradic. *Sdružení Ukrajinců a příznivců Ukrajiny* (SUPU) bylo založeno v roce 1990, patří mezi první organizace, navazuje na dříve vzniklé Sdružení Ukrajinců, cílem sdružení je osvěta a pořádání kulturních akcí se zaměřením na ukrajinské kořeny, zaštitují sbor Sv. Vladimíra, působícího v řeckokatolickém chrámu sv. Klimenta v Praze, který pořádá koncerty duchovní hudby s odkazem na tradice byzantského umění. Kulturní události probíhají ve spolupráci s Magistrátem města Prahy a Ministerstva kultury ČR. Zaměřuje se na pořádání odborných přednášek, výstav a besed, kdy představuje ukrajinské umělce a významné osobnosti široké veřejnosti.¹⁴² Roku 1993 se z této organizace odštěpila diasporní organizace *Ukrajinská iniciativa v České republice* (UIČR), která je v současnosti nejpočetnější organizací v ČR, s původní organizací je spojena myšlenkou, avšak mladší generace přinesly do způsobu myšlení spoustu inovativních myšlenek. UIČR je neziskovou organizací, založenou na občanském - národnostním principu. Dále působí v rámci Evropského a Světového kongresu Ukrajinců, který spolupracuje s následujícími institucemi: Radou vlády pro národnostní menšiny, Magistrátem hlavního města Prahy, Velvyslanectvím Ukrajiny v ČR, organizacemi národnostních menšin a neziskovými organizacemi. UIČR vydává časopis *Porohy* , který mimo informování o kulturních akcích, informuje ukrajinské obyvatele o aktuální situaci v rodné zemi. UIČR spolupracuje s dalšími organizacemi *Sdružením Ukrajinek v ČR, Fórum Ukrajinců v ČR, Ukrajinskou evrop-*

¹⁴² LEONTIYEVA, Yana, EZZEDDINE-LUKŠÍKOVÁ, Petra, HIRT, Tomáš, JAKOUBEK, Marek, KOCOUREK, Jiří a Lucia, PAŽEJOVÁ. *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci, Romové)*. Praha: Sociální /stav Akademie věd České republiky, 2006, s. 39.

skou perspektivou dále s dramatickým a kulturním spolkem *Džerelo*, *Galerií Zuzuk*, *Rutou* vydávající mimo jiných činností časopis ukrajinský žurnál, *Berehynji* zaměřující se na ukrajinské duchovní tradice. Ukrajinské zastoupení můžeme nalézt také v školství *Národní pedagogická univerzita Drahoňovská v Praze*, *Ukrajinské gymnázium v Praze*, *Ukrajinská sobotní škola Erudyt v Praze*, ta působí na základě spolupráce s Mezinárodní ukrajinskou školou.¹⁴³ Specifickým sdružením založeným na dobrovolnosti je *Česká asociace ukrajinistů*, ve kterém působí vědečtí a pedagogičtí pracovníci, byla založena v roce 1991 sedmnácti odborníky z oblasti literatury, jazykovědy, překladatelství aj., kdy hlavním cílem je aktivní výměna odborných poznatků mezi vědci i veřejností.¹⁴⁴ V otázce sdružování v rámci spolků a organizací se vyskytuje rozdílné názory starší generace Ukrajinců, kteří ctí tradice a myšlenku své země a uchování povědomí, z nové generace přichází projevuje zájem spíše intelligence – studenti, avšak pracovní migranti přicházejí za ekonomickým ziskem, nejeví zájem ani neprojevují aktivity spojené s kulturním vyžitím své komunity. Tento jev souvisí mimo jiné s otázkou legálního pobytu, ale i velkého pracovního nasazení, které neumožňuje příliš volnočasových aktivit.¹⁴⁵

¹⁴³ Support Ukraine. In: [online]. [cit. 2015-12-14], <http://www.ukrajinci.cz/cs/diaspora-cr/>

¹⁴⁴ Česká asociace ukrajinistů. In: [online]. [cit. 2016-3-25],

<http://www.ukrajiniste.cz/?page=stranka2&reklama=no&position=&icon=&language=&vyberstyl=>

¹⁴⁵ LEONTIYEVA, Yana, EZZEDDINE-LUKŠÍKOVÁ, Petra, HIRT, Tomáš, JAKOUBEK, Marek, KOCOUREK, Jiří a Lucia, PAŽEJOVÁ. *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci, Romové)*. Praha: Sociální /stav Akademie věd České republiky, 2006, s. 44.

4.2 OBČANÉ VIETNAMU

„ Slovo bez křídel nepoletí. “

*Vietnamské přísloví*¹⁴⁶

Vietnam, dříve nazývaný „ Země dračího krále“, dnes Vietnamská socialistická republika, je země tvořena plochou o velikosti 330.000 km, je tvořena 54 národnostními etniky, z nichž 53 tvoří zhruba čtvrtinu celkem téměř 80-ti milionové populace s hlavním městem Hanoj, které se rozkládá na obou březích Rudé řeky. Úředním jazykem je vietnamština, která je v písemné podobě realizována upravenou latinskou abecedou.¹⁴⁷

HISTORIE MIGRACE

Vietnamská komunita je druhou nejpočetnější v České republice, dle zjištěných informací Českého statistického úřadu ke dni 31. 12. 2015 žije v současné době na území České republiky 56.958 cizinců vietnamského původu¹⁴⁸, s ohledem na počty občanů, kteří pobývají v České republice, jsou odhady celkového počtu dosahující k 90.000.¹⁴⁹ Osoby migrující do České republiky pocházejí zejména z venkova a měst, dříve patřící severnímu Vietnamu, dále také z oblasti nížin delty Rudé řeky a venkova nejchudších oblastí, mezi které řadíme například Ha Tinh, Hung Yen, Nghe An a Hain Duong.¹⁵⁰ Vzhledem ke skutečnosti, že obyvatelé automaticky řadíme k vietnamské národnosti, díky původním vazbám k vietnamskému území, se převládá většina takto označovaných osob hlásí konkrétně k národnosti Viet (také Kinh -předpokládá se až 84%), avšak vyskytují se i obyvatelé hlásící se k Muong, Tay, Nung aj.

Počátek vietnamské migrace do České republiky se datuje v 50. letech 20. století, kdy na území Vietnamu probíhala tzv. indočínská válka, kdy v té době Československá republika navázala vztahy diplomatické úrovně s Vietnamskou demokratickou republikou, stěžejní datum nastalo dne 2. února roku 1950. Spolupráce obou republik propojovala potřebu zvý-

¹⁴⁶ Vietnamská přísloví. In: [online]. [cit. 2016-2-14], http://cs.,wikiquote.org/wiki/vietnamska_prislovi

¹⁴⁷ KOCOUREK, Jiří. *Vietnamská kultura*. In: [online]. [2006, s. 9]

¹⁴⁸ Počet cizinců v ČR – Předběžné údaje 2004/6-2015/12. In: [online]. [cit. 2016-1-20]

¹⁴⁹ DRBOHLAV, Marcel a David, KUČERA. *Vietnamci v Čechách jak je známe i neznáme aneb (ne)zdravá konkurence*. Vyd.1, Praha:PRIME SAFETY,s.r.o., 2012, s. 16.

¹⁵⁰ BROUČEK, Stanislav. *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2003, s. 20.

šení pracovní síly zejména v pohraničních oblastech Československa a potřebu vzdělání vietnamských odborníků na straně Severního Vietnamu. V tomto období přicházeli zejména jednotliví studenti, kteří do Československa přišli ve 40. letech 20.století, část z nich žije v České republice dodnes, druhou početnou skupinou byly tzv. vietnamské děti - sirotci z rodin vietnamských funkcionářů, které byly zasaženy válečnými konflikty, celkem jedno sto dětí. V období let 1959-1989 přijížděli vietnamští studenti do Československa zejména na základě bilaterálních dohod, Dohoda o kulturní spolupráci a Dohoda o vědeckotechnické spolupráci, kdy studenti měli specifický vzdělávací program. V rámci Dohody o vědeckotechnické spolupráci si vietnamští praktikanti, pracovníci a učňové rozšiřovali své poznatky v oblasti strojírenství, textilního, potravinářského ale i obuvnického průmyslu.¹⁵¹ Československo (ČSSR) i Vietnamská socialistická republika (VSR) byly součástí Rady vzájemné hospodářské pomoci, která spojovala země tzv. východního bloku, kdy se spolupráce dotýkala oblasti hospodářské, kulturní, vojenské a v neposlední řadě s ekonomickou provázaností jednotlivých zemí. Následovaly další bilaterální smlouvy mezi zeměmi, kdy se postupně předmět dohod rozšiřoval na aktuální problematiku související s potřebami zvyšování kvalifikace v jednotlivých inženýrských a technických oborech. Neméně důležitou spoluprací zaznamenal zbrojní průmyslu, kdy Československo VSR poskytovalo zbraně, ale i proškolení v rámci vojenského poradenství, zprostředkování vojenského výcviku vietnamských složek na území ČSSR. Ve druhé polovině sedmdesátých let započala druhá větší vlna příchodu Vietnamců do ČSSR, neboť území VSR bylo velmi poškozeno válečnými událostmi, která vyústila v osmdesátých letech 20.století, počet se pohyboval až okolo 30.tisíc Vietnamců, zejména pracovníků v oblasti pásové průmyslné výroby nebo v zemědělství. Vzájemná propojenost zemí zajistila vyplnění prázdného místa v hospodářském sektoru ČSSR a možnost pracovní příležitosti pro občany válkou zasažené VSR.¹⁵² Věková hranice pracovníků přicházející do ČSSR se pohybovala od osmnácti let do čtyřiceti, ubytováni byli na ubytovnách odděleně od jiných spolupracovní-

¹⁵¹ LEONTIYEVA, Yana, EZZEDDINE-LUKŠÍKOVÁ, Petra, HIRT, Tomáš, JAKOUBEK, Marek, KOCOUREK, Jiří a Lucia, PAŽEJOVÁ. *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci, Romové)*. Praha: Sociální /stav Akademie věd České republiky, 2006, s. 47.

¹⁵² DRBOHLAV, Marcel a David, KUČERA. *Vietnamci v Čechách jak je známe i neznáme aneb (ne)zdravá konkurence*. Vyd.1, Praha:PRIME SAFETY,s.r.o., 2012, s. 17-20.

ků. Pobyt v ČSSR měl stanovená jasná pravidla, kdy tito pracovali pod vedením vietnamského vedoucího, byly jasně stanovená pravidla a omezení dotýkající se běžného života. Vzhledem ke skutečnosti, že přicházeli muži i ženy, jejich vzájemné vztahové propojenosti byly tabuizovány až do roku 1982, kdy byl povolen vztah mezi Vietnamcem a Vietnamkou, otěhotnění nebylo vítané. Postupně byly uzavíraná manželství mezi pracovníky a ve druhé polovině osmdesátých let se objevovaly první sňatky mezi etniky, kdy dvojice byly tvořeny zejména mužem vietnamského původu a českou nebo slovenskou ženou. Vietnamští pracovníci byli po celou dobu pobytu v Československu v úzkém kontaktu s ostatními obyvateli vietnamského původu, s vlastní rodinou převažovala písemná forma korespondence. V dobách svých dovolených cestovali po různých částech země a objevovaly se počátky obchodu se zbožím, které se většinové skupině obyvatelstva nedostávalo, kdy si jejich prodejem vietnamští obyvatelé mohli zlepšit finanční situaci. Vietnamští pracovníci se v rámci období, daného mezistátními dohodami, hojně obsazovali v pásových oborech a oblastech pomocných prací, které místní obyvatelé považovali za neatraktivní. Adaptace v rámci klimatu či pracovních norem a předpisů byla velmi vysoká, jazyková bariéra ve znalosti českého jazyka se přeměnila v inovativní vietnamské názvy jako ekvivalenty pro české názvy i místa. Postupná znalost prostředí i celkového životního stylu, souvisejícího s poptávkou na trhu, umožnila pracujícím Vietnamcům po příchodu zpět do své vlasti, zvýšení informovanosti a povědomí poměrů v Československu nově přicházejícím pracovníkům, a tím i změně přístupu k příležitostem nejen v rámci pracovních mezistátních dohod, ale i vlastním možnostem podnikání.¹⁵³

Na počátku devadesátých let 20. století, související s politickými změnami v české zemi, bylo období pro obyvatele Vietnamu z hlediska migračního jevu zlomovým okamžikem. V době mezi rokem 1988 až 1993 prošla vzájemná komunikace mezi zeměmi mnoha významnými okamžiky, Vietnam procházel hospodářskými reformami, kdy nacházel v rámci hospodářského působení jiné země s ohledem na kapitál, Česká republika odstoupila od vzájemných dohod a smluv, docházelo k finančnímu vyrovnání, mnoho vietnamských ob-

¹⁵³ UHEREK, Zdeněk, KORECKÁ, Zuzana a Tereza, POJAROVÁ. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: etnologický ústav AV ČR, 2008, s. 170-172.

čanů muselo pozměnit účel svého pobytu, aby i nadále mohli setrvat v české zemi.¹⁵⁴ Vietnamci, kteří se rozhodli zůstat, jsou v žebříčku hierarchie společenství velmi považováni, se postupně připojovali jejich rodiny a rodinní příslušníci. Společně s těmito nově příchozími, přijížděli také velké počty vietnamským osob, pracujících v Německu, kterým v souvislosti s politickými změnami, končily pracovní smlouvy, menší skupiny se objevovaly i z Maďarska, Polska a ostatních zemí východního bloku. V této době se rozsáhle usazovali v pohraničních oblastech, kde vznikaly velké komplexy tzv. tržnic, které poskytovaly mnoho druhů zboží.¹⁵⁵ Další vlna příchodu vietnamských osob se datuje od roku 1991, byla poháněna podnikatelskými záměry jednotlivců, avšak v souvislosti s touto skupinou přišlo i mnoho jedinců, kteří na rozdíl od předešlých přicházejících, nebyli adekvátně připraveni a ne vždy pozitivně motivováni – stěhování přineslo i mnoho jedinců s negativními způsoby života mnohdy s kriminálními pohnutkami, kdy vidina rychlého dosažení majetku zastínila snahu po vzdělání a získání pracovních dovedností přirozenou a legální cestou.¹⁵⁶ V České republice jsou v současnosti velká společenství, která se vyskytují v Praze, Brně, Aši, Chebu a poblíž větším velkoobchodních tržnic. Vietnamská komunita si v průběhu let vytvořila vzájemnou souvztažnost vazeb mezi členy související s délkou pobytu, ale i v rámci sociálních kontextu jednotlivců vůči ostatním. Rozdělují své členy na starousedlíky, potomky vietnamských imigrantů a poslední skupinu tvoří nově příchozí. Starousedlíci jsou chápáni jako stavební kámen vietnamské komunity v Čechách, přišli do země v prvních vlnách, většina z nich má v České republice trvalý pobyt. Jsou to jedinci, kteří vybudovali a specifikovali obraz vietnamského společenství jako fungující komunitu i vzhledem k majoritní společnosti. Potomci vietnamských imigrantů nazýváni také Vietnamští Češi nebo čeští Vietnamci jsou potomci imigrantů, kteří se vyznačují plynulou znalostí obou jazyků - českého ale zároveň i vietnamského, přijali kulturní způsob života a za svůj

¹⁵⁴ LEONTIYEVA, Yana, EZZEDDINE-LUKŠÍKOVÁ, Petra, HIRT, Tomáš, JAKOUBEK, Marek, KOCOUREK, Jiří a Lucia, PAŽEJOVÁ. *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci, Romové)*. Praha: Sociální /stav Akademie věd České republiky, 2006, s. 51.

¹⁵⁵ UHEREK, Zdeněk, KORECKÁ, Zuzana a Tereza, POJAROVÁ. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: etnologický ústav AV ČR, 2008, s. 174-175.

¹⁵⁶ BROUČEK, Stanislav. *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2003, s. 21.

domov považují Českou republiku, i když pořád cítí souvztažnost s původní zemí rodičů. Vyskytují se i vnitřní nesoulady s tím, jak jsou vnímáni většinovou populací, a tím, jak se ztotožňují sami – cítí se být českým občanem, i když majorita je tak nevnímá. Poslední skupinu tvoří nově příchozí dospělí migranti, kteří přicházejí zejména z ekonomických důvodů. Přicházejí zejména z chudých oblastí Vietnamu, nemají jazykové znalosti, současně nejsou kvalifikováni v pracovních profesích. Tato skutečnost znesnadňuje začlenění nejen do většinové společnosti, ale mnohdy i do vietnamských společenství, které již mají vlastní hierarchii a řád. Mnoho z nich se neintegruje v rámci sociálních společenských norem, neboť se příliš orientují na ekonomickou podstatu své cesty. V rámci vietnamské komunity se spoléhají na starousedlíky, kteří jim díky službám, které komunita nabízí, umožní existovat bez znalostí českého jazyka nebo základních právních norem.¹⁵⁷

KULTURNÍ ZVYKLOSTI

Vietnamské vnímání kulturního života je odlišné od způsobu chápání českého jedince v kontextu zvyklostí majoritních tradic, náboženství, způsob verbálního projevu i nonverbálních prvků v postoji, pojem rodiny a hierarchie společenství s důrazem na předky, to vše utváří zcela jedinečný obraz vietnamského způsobu života.

Náboženství ve Vietnamu hraje podstatnou roli v životě jednotlivce, prolínající se prvky různých duchovních směrů vedly k tzv. duchovnímu synkretismu, kdy prvky kulturní a duchovní splývají. Největší počet obyvatel se hlásí k buddhismu, život však ovlivňují i myšlenky taoismu, konfucianismu, hinduismu, animismus, křesťanství i islámu, a v neposlední řadě se v životě Vietnamců prolíná uctívání zemřelých tzv. kult předků, nadpřirozený svět, duchové i démoni, prolínají životem Vietnamců a ovlivňují tradiční zvyklosti v životě běžných dní. Vietnamské duchovní pojetí přistupuje k jednotlivým náboženským směrům s tolerancí ke svobodnému způsobu života.¹⁵⁸ Budhismus je nedílnou součástí života ve Vietnamu, zejména tradice konzervativního neteistického théravadového, který vychází z nauky starších a je postaven na moudrosti, a mahájánového, který naproti tomu

¹⁵⁷ KUŠNIRÁKOVÁ, Tereza, PLAČKOVÁ, Andrea a Tran Vu Van Anh. *Vnitřní diferenciacie Vietnamců pro potreby analýzy segregace cizinců z třetích zemí*. Praha: Fuertos, o.s. 2013, s.22-25

¹⁵⁸ VASILJEV, Ivo. *Náboženství a tolerance v dnešním Vietnamu*. In: [online]. [cit. 2016-3-17]

v určitém směru postavu Buddha zbošťuje, a vychází zdůrazněním soucitu a ctnosti.¹⁵⁹ Taosimus se vyznačuje myšlenkou splynutí člověka s přírodou, kdy si člověk žijící tímto způsobem života, zajistí dlouhověkost i posmrtný život, kdy poddajnost a nevmešování se působí přirozeně a prázdna mysl člověka vypovídá o jeho moudrosti.¹⁶⁰ Konfucionismus úzce souvisí s uctíváním kultu předků, neboť i tento myšlenkový proud vychází z úcty ke starším, zahrnuje vzájemnou povinnost péče dětí a rodičů, klade důraz na morální stránku života, uctívání vzdělanosti v podobě učenců, učitelů, také se zaměřuje na postavení člověka v kontextu společnosti.¹⁶¹

Svátky a tradice vietnamské společnosti jsou úzce provázány čínskou kulturou, kdy mimo jiné vycházejí z čínského pojetí kalendáře, který se vyznačuje absencí čísel, jednotlivé roky jsou pojmenovány podle zvířat a nesou sebou příznačnou specifiku charakteristiky z podstaty zvířat vycházející. Jedním z hlavních svátků je *Nový rok*, který se slaví počátkem jara dle fáze měsíce novu, domy jsou zdobeny květinami, lidé se vzájemně navštěvují a nakupují pochoutky na trzích. Symbolem svátku je rozkvetlý strom broskve nebo meruňky. Svátek *Trung thu* neboli svátek středy podzimu připadá na úplňk 15. dne 8. měsíce a je významný především pro vietnamské děti. Vychází z tradice oslav po období sklizní, kdy se obětovali dary bohům a předkům, a lidé věnovali svůj čas rodině a především dětem. Vystihuje jej vzájemné obdarovávání symbolickými barevnými koláčky, barevnými lampy a lvím tancem, který pochází ze starodávných legend. Svátek *ducha rodinného krbu* symbolizuje ducha rodiny, připadá na 23. Den posledního měsíce lunárního kalendáře, duch je přítomen v každé rodině, sleduje ji, vnímá jednotlivé události a stanoveného dne odchází k Nefritovému císaři vyprávět o životě, činech rodiny, proto rodina prostřednictvím pochutin ducha žádá, aby informoval o dané rodině pozitivně.¹⁶² Zajímavá je skutečnost, že narozeniny ani jmeniny se v tradičním pojetí vietnamského života neslaví, naopak se oslavuje výročí úmrtí rodičů *Thanh Minh*, kdy si rodiny připomínají své zemřelé, na-

¹⁵⁹ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie nových náboženství. Nová náboženství, sekty a alternativní spirituality*. Praha: Knižní klub, 2006, s. 165-166.

¹⁶⁰ Světová náboženství: Taoismus. In: [online]. [cit. 2016-3-1]

¹⁶¹ TOLLAROVÁ, Blanka, HRADEČNÁ, Marie a ANDREA, Šírková a kol. *Jsme lidé jedné země. Program prevence xenofobie a rasismu*. Praha: Portál, 2013, s. 82-83.

¹⁶² TOLLAROVÁ, Blanka, HRADEČNÁ, Marie a ANDREA, Šírková a kol. *Jsme lidé jedné země. Program prevence xenofobie a rasismu*. Praha: Portál, 2013, s. 84-85.

vštěvují jejich hroby, kde na oltáře pokládají jídla, ty po obřadu snědí, slaví se 5.den 3.měsíce. S přístupem k zemřelým souvisí i svátek Trung Nguyen neboli také Den bloudících duší, který probíhá 15. den 7. měsíce, obyvatelé se modlí za zapomenuté duše zemřelých, aby došli pokoje a míru.¹⁶³ V současné době se vietnamští obyvatelé přizpůsobují i svátkům a tradicím dané země, kdy zejména kvůli dětem oslavují Vánoce, Silvestr, ale i narozeniny, neboť tak umožňují svým potomkům lepší integraci v rámci společenského sociálního přijetí v rámci vrstevnickým skupin.

Chování zejména v běžném společenském životě odlišuje vietnamského člověka v mnoha směrech od majoritních způsobů společnosti. Tělesný vzhled evokuje sociální status osoby, kdy plnější tvary vypovídají o dobrém společenském postavení stejně jako světlá pleť a dlouhé nehty, poslední dva zmiňované rysy z pohledu Vietnamce vypovídají o bohatství a vyšším vzdělání. V rámci nonverbálního vyjadřování je neodmyslitelný úsměv, který však na rozdíl od běžně chápaného pocti radosti, může vyjadřovat i negativní pocity, avšak zakotvená zvyklost vietnamské obyvatele nabádá, aby se nechovali nezdvořile a nezatěžovali ostatní svými osobními starostmi či trápeními. Sklopené pohledy očí v rámci komunikačních vzorců vyjadřují slušné a skromné vyjadřování, naproti tomu přímé a dlouhé pohledy vypovídají o aroganci a nevychovanosti, tento jev se postupně mění s délkou pobytu v jiné zemi, kde se Vietnamci přizpůsobují místním způsobům chování. V gestice jsou odlišnosti patrné ve způsobu podávání rukou, kdy tak činí oběma rukama, neboť vyjadřují úctu k druhé osobě, ruce zkřížené na prsou nebo položené v bok dávají najevo rozčilení nebo uvědomění si určité situace a přemýšlení nad ní. Slovní vyjádření záporu v podobě slova NE je velmi ojedinělé, raději volí slovní souvětí, kde nepoužívají striktní zápor, spíše dávají prostor možnosti prozkoumání situace. Kladné ANO je mnohdy hojně používáno, i v případech, kdy v běžné komunikaci vyjadřují účast, zájem, přestože mnohdy nerozumí. Nejvýraznějším rysem v oblasti stolování je kladné hodnocení pokrmů v podobě hlasitého mlaskání, tím je pochváleno jídlo, ale také přítomnost živého verbálního projevu, neboť

¹⁶³ Mahalo: Náboženské svátky. In: [online].[cit. 2016-3-14]

setkání u stolu se v rámci komunity využívá k probírání rodinných záležitostí, ale i pracovních jednání, je to místo k setkávání a sdělování informací.¹⁶⁴

Rodina a pojetí manželství v tradiční společnosti vychází ze starých zvyků, kdy je manželství předem domluvené. Zásnuby zahrnují dary tradičně zabalené v červené lásce a červených symbolických kulatých krabicích, datum svatby se stanovuje dle horoskopů budoucích manželů do 3let od konání zásnub. Obřad probíhá u rodinného oltáře v domě manžela.¹⁶⁵ Žena si ponechává své vlastní příjmení, děti jsou nositelé otcova jména. Jména mužů i žen jsou tvořena třemi slovy z několika slabik, kdy první z nich znamená příjmení a je vázáno k rodině otce. Prostřední vyjadřuje pohlaví osoby, kdy ženu vyznačuje slovo „*Thi*“ a muže „*Van*“. Poslední slabika označuje osobní jméno, které se vyznačuje mravními vlastnostmi mužů, u žen by mělo zrcadlit jejich krásu a něžnost. Výběrem jména dítěte jsou pověřeni rodiče, kteří jej společně s nejstarším členem rodiny vybírají v knize rodokmenu rodiny tak, aby bylo rozdílné od jmen předků.¹⁶⁶ Rodina je i v dnešní době prioritou, kdy obraz vietnamské rodiny je zosobněn s nukleární patriarchálním modelem, avšak neméně důležitým prvkem je udržování pozitivních vazeb i v rámci širokého rodinného kruhu. V procesu migrace se členové rodin, kteří odešli, se ostatní členové rodin shlukují a vzájemně si pomáhají a podporují nejen psychicky, ale i finančním způsobem. Aktuálním problémem uvnitř rodin se tak paradoxně nevytváří vzdálenosti, ale skutečnosti, že i když se rodiny přistěhovali za osobami, které migrovaly již dříve, a vytvořily zázemí, nastávají potíže při způsobu života v aktuální zemi. Tento jev souvisí se způsobem života, který spočívá v integraci mladší generace, zatímco starší členové se snaží dodržovat tradiční způsob života. V povědomí se v rámci souvztažnosti s komplikovaností tohoto jevu, stále častěji objevuje pojem „banánové děti“, který vystihuje děti vietnamských rodičů narozených v České republice, kdy název spočívá v symbolice: „na povrchu žluté, uvnitř bílé“. Tyto děti jsou propojeni se svou vietnamskou historií prostřednictvím rodičů a tradic, zároveň však pociťují sounáležitost se způsobem života, který preferuje majoritní společnost v ná-

¹⁶⁴ TOLLAROVÁ, Blanka, HRADEČNÁ, Marie a ANDREA, Šírková a kol. *Jsme lidé jedné země. Program prevence xenofobie a rasismu*. Praha: Portál, 2013, s. 81-82.

¹⁶⁵ TOLLAROVÁ, Blanka, HRADEČNÁ, Marie a ANDREA, Šírková a kol. *Jsme lidé jedné země. Program prevence xenofobie a rasismu*. Praha: Portál, 2013, s. 85-86.

¹⁶⁶ DRBOHLAV, Marcel a David, KUČERA. *Vietnamci v Čechách jak je známe i neznáme aneb (ne)zdravá konkurence*. Vyd.1, Praha:PRIME SAFETY,s.r.o., 2012, s. 44-45.

vaznosti na způsob života, hodnoty. Nemałym důkazem je i fakt, že část dětí již dostává česká jména, a mnohé z nich ovládají vietnamštinu pouze slovem nikoliv psanou formou. Pojetí partnerského vztahu v rámci tradic, kdy postavení ženy v rámci rodiny hrálo důležitou a nezaměnitelnou roli, ale oficiální hlavní slovo zastával muž, se v dnešním moderním chápání rovnocenného postavení muže a ženy, střetává s problematikou rolí nejen v rámci rodiny ale i sociálního přizpůsobení společnosti. V České republice je vietnamské tradiční pojetí rodiny vystaveno úskalí, kdy žena netráví čas činností v domácnosti a péčí o děti, ale společně s manželem pracuje v náročných podmínkách a buduje rodinnou ekonomickou stabilitu.¹⁶⁷

AKTUÁLNÍ SPECIFIKA ŽIVOTA VIETNAMSKÉ KOMUNITY V ČESKÉ REPUBLICE

Vietnamská menšina v České republice prochází v rámci vývoje v souvislosti socioekonomické situaci v zemi mnoha změnami, také jsou patrné generační rozdíly v chápání integrace, postojů vůči majoritnímu obyvatelstvu. Vytváří se komunity, které v rámci fungování spojují pracovní příležitosti, vnitřní struktura obsahuje prvky vzdělání, volnočasových aktivit, ale také vznikají mnohé nelegální činnosti, které ovlivňují pohled na vietnamské obyvatele širokou veřejností. V České republice působí pracovní agentury zprostředkovávající činnost mezi zeměmi, vietnamská sdružení, vietnamský tisk a mnoho dalších aktivit vznikají působením jednotlivců nebo živnostníků, kteří se zaměřují na poradenství, tlumočnické služby a pomoci nově příchozím Vietnamcům v rámci společnosti. Neméně podstatnou skutečností je vznik velkých center, které spojují jednotlivé výše zmiňované prvky do mnohdy samostatně fungující jednotek, příkladem a také nejznámějším z nich je vietnamské centrum SAPA v městské části Prahy Libuši.

Pracovní agentury zprostředkovávající pracovní místa mezi Vietnamskou socialistickou republikou vznikají na základě povolení Ministerstva práce a sociálních věcí, kdy v České republice jich působí přibližně okolo 2 a půl tisíce. Agentura od jednotlivce vyžaduje za-

¹⁶⁷ UHEREK, Zdeněk, KORECKÁ, Zuzana a Tereza, POJAROVÁ. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: etnologický ústav AV ČR, 2008, s. 188-195.

placení zprostředkování, které se pohybuje od 7.tisíc do 10.tisíc dolarů, mnoho příchozích se kvůli tomuto zadluží, jen aby mohli odjet za výdělkem, v mnoha případech se jedná o obyvatele nejchudších oblastí Vietnamu, kteří nejsou orientováni nejen jazykem, ale i právních předpisů země a požadavků, které s prací v zemi souvisejí. Agentury mnohdy provádějí nelegální způsoby ve vztahu k nově příchozím, strhávají jim část výdělku, neobjasní povinnost placení pojistného, lidé se posléze mohou díky tomuto dostat do bezvýhodné situace a zadlužení. V rámci Ministerstva vnitra působí Odbor azylové a migrační politiky, ten mimo jiné poukazuje na nutnost zpřísnění dohledu nad agenturami a jejich praktikami, aby nedocházelo k příchodu osob, které se dostávají do bezvýhodné životní situace díky černým praktikám agentur.¹⁶⁸

Negativní stránka života vietnamské komunity sebou přináší nelegální ekonomické činnosti, prodávané zboží, které se jeví jako „značkové“, neplacení daní i podvodná činnost související s daňovými úniky, drogová a kriminální činnost, jsou temnou oblastí spojenou s vnímáním většinové společnosti. Odlišný způsob života vietnamských obyvatel ovlivňuje i běžné aspekty života, kdy se odlišný denní režim postupně stává pro ostatní obyvatele rušivým, v rámci skladování zboží dochází nehygienickému uchování, následnému netřídění zbylého odpadu i černým skládkám.¹⁶⁹ Protiprávní jednání, které zahrnuje delikty i závažnou kriminální činnost, vznikají gangy, související s faktem, kdy se do České republiky v rámci nových příchozích stěhují lidé, kteří jsou primárně ovlivněni ziskem a nemají znalost právního systému. V chápání těchto jedinců je podstatným důvodem výdělek, který je pro ně stěžejní s ohledem na vysokou částku, kterou museli složit agenturám, fakt, že splácení peněz a další získávání finančních obnosů, které by mohli posílat svým rodinným příslušníkům, je ovlivněno celkovou ekonomickou situací v zemi, kdy výdělek „tržnic „ a zboží, dříve toliko poptávaného úzce souvisí s řetězcí a nízkou hodnotou, již není tak výhodné jak v 90. letech. Z těchto důvodů se mnozí uchylují k rychlému výdělku prostřednictvím nelegálních činností. Pohled Vietnamce se zaměřuje na finanční efekt činnosti, kdy

¹⁶⁸ DRBOHLAV, Marcel a David, KUČERA. *Vietnamci v Čechách jak je známe i neznáme aneb (ne)zdravá konkurence*. Vyd.1, Praha:PRIME SAFETY,s.r.o., 2012, s. 32-38.

¹⁶⁹ Studie *Vztahy mezi majoritou, vietnamskou menšinou a dalšími národnostními skupinami v MČ Praha – Libuš*, Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Centrum pro výzkum měst a regionů, 2014, s.26-32.

dosažení výdělků je prioritou a cesta, kterou toho dosáhnou je druhotná, neboť jsou ochotni obětovat i svou svobodu za cenu zisku a zabezpečení rodiny v rodné zemi. V rámci této problematiky spoluprací orgány veřejné správy odbor Cizinecké policie Ministerstva vnitra, Policie ČR, jako výkonné orgány státní moci v oblasti pobytové otázky cizince, v záležitostech vietnamských tržnic v rámci správního působení spolupracuje Česká obchodní inspekce, Celní správa České republiky, Státní potravinářská a zemědělská inspekce, Hygienická stanice a příslušný Živnostenský a Stavební odbor.¹⁷⁰ V oblasti drogové problematiky v dubnu roku 2013 vznikla Vietnamsko – česká protidrogová liga, která reagovala na vzrůstající nelegální výroby psychotropních látek a prodeje, za podpory velvyslanectví VSR v ČR, Svazu Vietnamců v České republice, Asociace Čechů vietnamského původu, Česko – vietnamské společnosti a mnoho dalších osobností. Prostřednictvím preventivního projektu *Prevence drogové kriminality v příhraničí* je informovanost rizik, které úzce souvisí s návykovostí látek a protizákonné činnosti v takové míře, aby se eliminovalo nebezpečí šíření patologických projevů a růstu rizikového chování. Prostřednictvím této iniciativy je kladen důraz vzájemné vztahy vietnamského obyvatelstva s českou společností.¹⁷¹

TTM Sapia a.s., neboli obchodní centrum Sapa, které je mimo jiné známo pod názvy jako Sapa, Malá Hanoj, Pražská Hanoj i Malý Saigon je specifický pojem mezi širokou veřejností. Areál Sapa se nachází v Městské části Prahy – Libuš. Vznikla na přelomu roku 1999 a 2000 v areálu bývalého masokombinátu v části Písnice a drůbežárny v Libuši. Plocha se rozkládá na 35 hektarech, komplex slučuje funkci tržnice a možnosti podnikání v maloobchodním i velkém měřítku v oblastech rozličného zboží, s funkcí sociálně kulturních služeb, nalezneme mnoho stánků se zbožím, rozličnými druhy jídel, ale také služby překladatele, právníka, tlumočníka, pojišťovny, kasina, lékárny a lékaře, mateřskou školu i buddhistický chrám.¹⁷² Multikulturní centrum Sapa představuje specifický svět, který má svá pravidla chování v prostorech soukromého areálu, které upozorňují na jednotlivé skutečnosti. Sídlo zde nacházejí významní vietnamští podnikatelé, neziskové organizace, re-

¹⁷⁰ DRBOHLAV, Marcel a David, KUČERA. *Vietnamci v Čechách jak je známe i neznáme aneb (ne)zdravá konkurence*. Vyd.1, Praha:PRIME SAFETY,s.r.o., 2012, s. 56-103.

¹⁷¹ Vietnamsko – česká protidrogová liga, představení projektu, IN [online].[cit. 2016-2-5], <http://www.cvs-praha.cz/ProtidrogovaLiga/>

¹⁷² KUŠNIRÁKOVÁ, Tereza, PLAČKOVÁ, Andrea a Tran Vu Van Anh. *Vnitřní diferenciací Vietnamců pro potřeby analýzy segregace cizinců z třetích zemí*. Praha: Fuertos,o.s. 2013, s.29-30.

dakce vietnamských magazínů. Sapa navštěvuje spousta návštěvníků, jsou pořádány i prohlídkové trasy po objektu, probíhají zde kulturní akce, oslavy vietnamských svátků, volnočasové aktivity, Sapa je centrum a ústředním tématem nejen v pražské čtvrti Libuši. Vzhledem ke koncentraci různých aktivit se zde vyskytuje zajímavý jev, kdy imigranti, kteří jsou se špatných sociálních poměrů, směřují do této lokality, neboť se spoléhají na své krajany a mnohdy žijí v takzvaném uzavřeném světě, kdy neznají okolí ani místa kromě areálu tržnice, neintegrují se do české společnosti, nemají zájem o poznávání českého prostředí, pravidel či kultury, neboť pracují kvůli výdělku a společnost v Sapě jim nabídne ucelený mikrosvět.¹⁷³ Sociálně etnické vztahy jsou v rámci integrace Vietnamců do větší nové společnosti stěžejním prvkem, k pozitivnímu přijetí, ale také vzájemným vztahů pomáhají organizace a sdružení, které podporují interaktivní dialog mezi komunitami a celkovou společností, zvyšují povědomí o specifických rysech dané kultury a pomáhají k začlenění jednotlivců do majoritní skupiny obyvatel.

Vietnamská sdružení v České republice mají bohatou historii, mezi nejstarší patří *Svaz vietnamských studentů a mládeže*, vznikl před rokem 1989, avšak v současnosti se aktivity omezují pouze na jednoroční setkání představenstva a uspořádání akce za účasti osoby vietnamské ambasády. Podporu ekonomického působení poskytuje *Svaz vietnamských podnikatelů* založený v roce 1992, kdy se jeho činnost zaměřuje na zájmy vietnamských živnostníků, spolupracuje se zastupitelským úřadem VSR v Praze, pořádá dobročinnost činnost, která směřuje ke kladnému růstu ekonomické situace ve Vietnamu s ohledem na politické dění a souvztažnosti. Nejpočetnější a nejvýznamnějším sdružením je nezisková organizace založena v roce 1999 *Svaz Vietnamců v České republice* zahrnuje podporu vietnamského obyvatelstva, pořádání slavnostních akcí, vykazuje i humanitární činnost, organizace byla založena v Praze a má regionální pobočky v řadě měst – Chebu, Ostravě, Brně, Aši, Teplicích aj.¹⁷⁴ Například regionální pobočka Svazu Vietnamců v ČR nazývající se Klub Hanoi, vychází z podstaty Svazu a nabízí Vietnamcům v okolí Plzeňska a Do-

¹⁷³ UHEREK, Zdeněk, KORECKÁ, Zuzana a Tereza, POJAROVÁ. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České Republice*. Praha: etnologický ústav AV ČR, 2008, s. 181-182.

¹⁷⁴ UHEREK, Zdeněk, KORECKÁ, Zuzana a Tereza, POJAROVÁ. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: etnologický ústav AV ČR, 2008, s. 185.

mažlicka pomoci s integrací do české společnosti, pomáhá jedincům při jednání s českými úřady, napomáhá v jazykové bariéře, provádí osvětu v rámci právního systému ČR, a tak předchází protiprávnímu jednání z nevědomosti. V neposlední řadě pomáhají uchovávat tradice a zvyky vietnamské kultury pořádáním různých společenských akcí, pořádají besedy, přednášky výstavy a seznamují širokou veřejnost s vietnamskou kulturou a způsobem myšlení.¹⁷⁵ Občanské sdružení *Info-Dráček* klade důraz na překonání jazykové bariéry pro všechny Vietnamci v rámci života v České republice, kdy však také kladou důraz na uchování mateřského jazyka, poskytují bezplatné poradenství v návaznosti na ostatní občanská sdružení, zabývají se také protidrogovou problematikou, zdravotní péčí, v neposlední řadě se zabývají podstatou rodiny a důležitosti dětí, vytváření volnočasových aktivit.¹⁷⁶ Mezi další můžeme zmínit *Asociaci českých vietnamských občanů*, spolek *Vang Lang*, který se zabývá literaturou, kulturou a lidskými právy, *Česko – vietnamská společnost*, sportovně založená škola vietnamského kung-fu *Hong khi Dao* a mnoho další.¹⁷⁷ V České republice v současnosti vychází vietnamská periodika, v rámci vietnamské ambasády vychází měsíčník *Que Huong – Domov*, v areálu Sapa se nachází distribuce týdenních periodik, které jsou pobočky vietnamských redakcí, pro příklad uvedeme *Tuan Tin Moi – Noviny týdne*, *Van Xuan – Deset tisív jar*, mimo jiné vydávají i časopis pro mladé *The giori tre – svět mladých* a *Thang Nien – Mládež*. Periodika jsou důležitá v rámci utváření kolektivního povědomí nejen o událostech ve Vietnamu, ale informovanost je oboustranná, neboť informace jsou sdílené na webových doménách, kdy obyvatelé Vietnamu jsou díky tomuto obeznámeni s podmínkami a skutečnostmi v České republice.¹⁷⁸

Z hlediska celkového pohledu na vietnamskou komunitu lze konstatovat, že příchod nově příchozích je podnícen ekonomickou migrací, kdy hlavním účelem přesídlení je zajištění členů rodiny, Vietnamci jsou ochotni pro své blízké cestovat, zadlužit se, pracovat v nepříznivých podmínkách, status rodiny je primární. Česká republika se pro mnoho stane tran-

¹⁷⁵ Klub Hanoi, In: [online].[cit. 2016-3-14], <http://klubhanoi.cz/view.php?cislocclanku=2004121201>

¹⁷⁶ INFO-DRÁČEK, : [online].[cit. 2016-2-26], <http://info-dracek.webnode.cz/o-nas/>

¹⁷⁷ Vietnamská národnostní menšina, [online].[cit. 2013-7-16],

<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/vietnamska-mensina-108870/>

¹⁷⁸ UHEREK, Zdeněk, KORECKÁ, Zuzana a Tereza, POJAROVÁ. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: etnologický ústav AV ČR, 2008, s. 183-184.

žitní zemí, pouze meziobdobím než si zajistí pracovní příležitost v sousedních státech, pro určitou skupinu obyvatel je pouze příležitostí výdělků, kdy po dosažení určitého finančního obnosu odcestují zpět do své rodné země. Pro každého z nich je realita v české zemi příležitostí k jinému způsobu života, ale mnoho osob vietnamského etnika připouští, že by se jednou chtělo vrátit domů do Vietnamu.

4.3 Občané Ruské federace

„Kdo hněv svůj podmaňuje, statečnost dokazuje.“

Ruské přísloví¹⁷⁹

Ruská federace vznikla 1. ledna roku 1992 po rozpadu Sovětského svazu, je svou rozlohou největší zemí světa a díky téměř 142 milionů obyvatelům se řadí na 9. nejlidnatější zemi. Rusko je tvořeno 83 rovnoprávnými subjekty, které se dále člení na 2 federální města – Moskva a Petrohrad, 21 republik, 46 autonomních oblastí, 9 krajů, 4 autonomní okruhy a Židovskou autonomní oblast, Ruská republika se dále dělí na 7 federálních objektů a 12 ekonomických rajonů, do kterých spadají výše uvedené. Autonomní okruhy jsou přímo podřízené Ruské federaci, republiky mají svá hlavní města. Politická definice Ruské federace je federativní pluralitní republika prezidentského typu s dvoukomorovým parlamentem. Obyvatelstvo je tvořeno dle etnického původu 82,6% Rusy, dále 3,6% Tatary, 2,7% Ukrajinci, 1,2% Čuvaši, 0,9% Baškirci, následují s 0,7% Bělorusové a Mordvini, Čečenci s 0,6% Čečenci, zbylí obyvatelé tvoří 7% z celkového složení obyvatelstva.¹⁸⁰

HISTORIE MIGRACE

Počátky příchodu ruské národnosti menšiny můžeme datovat v období Československé republiky ve 20. letech 20. století, kdy z bývalého carského Ruska odcházely tisíce uprchlíků, neboť v zemi probíhala občanská válka a lidem hrozil hladomor a kruté zacházení. ČSR pomoc organizovala tzv. *Ruskou pomocnou akci* v širokém kontextu, kdy významově

¹⁷⁹ Ruská přísloví, In: [online].[cit. 2016-4-8], <http://prislovi.chces.info/ruska-prislovi>

¹⁸⁰ Rusko – obecné informace, In: [online].[cit. 2016-3-14], <http://www.rusko-info.cz/clanek/rusko-obecne-informace>

kromě přijetí uprchlíků, spočívala v komplexnosti organizace a finančního zajištění, kdy bylo podporováno vzdělání dětí, dále navazující na možnost středoškolského i vysokoškolského typu studia. Představitelé vlády podporovali ruské vědce i kulturní osobnosti, financovali vydavatelskou i vědeckou činnost, podporovali studium ruských studentů v ČSR. Pro ruské studenty byl vytvořen celistvý program, který zahrnoval zajištění ubytování, přiměřeného stravování, ošacení, pomoci při zápisu a studiu na vysokých školách, zohlednění duševních potřeb, kdy byl zahrnut i způsob dopravy studentů do země. Ten měl probíhat přes Bulharsko do Bělehradu a následného přemístění do Pardubic, kde proběhne karanténní vyšetření, po kladném výsledku studenti přesídlí do Prahy, kde kromě výše zmíněných pomocných opatření bude kladen důraz na přísný režim studijního pobytu. Ruská pomocná akce podpořila vznik v oblasti vzdělání ruským mateřským školám, ruským gymnáziím v Praze, Moravské Třebové, Ruské vysoké školy komutační techniky, Ruského pedagogického institutu Jana Ámose Komenského, Ruské právnické akademie, Ruské obchodní školy. Praha byla přezdívaná „Ruským Oxfordem“ neboť se stala centrem vzdělání ruské inteligence a vědců, působilo zde mnoho odborníků, kteří prováděli vědeckou činnost a působili v kulturním měřítku. Společenský život Rusů žijících v Československu se vyznačoval vydavatelskou činností, sportovními aktivitami - v Ruském sokole, v Ruském skautu nebo v Ruské mládežnické organizaci Vítěz. Byly postaveny bytové domy, ale i kaple v rámci hřbitovů např. *kaple Zesnutí Přesvaté Bohorodice* na pražském olšanském hřbitově, v náboženské oblasti vznikly chrám Sv. Mikuláše ve Starém městě, který byl využíván pravoslavnými věřícími a chrám Sv. Klimenta v Praze 1 pro řeckokatolické věřící, další kostely vznikaly, V Brně, v Olomouci, ve Vilémově, v Řimicích, Chudobíně, Třebíči. Ruská menšina svým působením v zemi přispívala k rozvoji vědy, kultury a ekonomiky.¹⁸¹ Období druhé světové války bylo pro ruskou menšinu v českých zemích velmi specifické, neboť vzniklé politické uspořádání a příchod sovětské armády na území, způsobilo odchody mnoha členů ruské emigrace s rodinami do jiných zemí. Ti, co zůstali, byli vystaveni zatýkání a výslechům, probíhaly transporty do pracovních táborů na Sibiři. Po roce 1948 probíhalo zabavování majetku a institucí, které v předchozích letech náleželo

¹⁸¹ NOSKOVÁ, Helena, Petr, BEDNAŘÍK a kolektiv. *Identita národnostních menšin a integrace cizinců střední a východní Evropy*. Vyd.1, Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i., 2011, s. 46-52.

ruské emigraci, mnoho z osob, které nebyly perzekuovány a zůstaly i nadále v Československu, byly posléze odcestovány zpět do země, kde jim byly slíbeny kladné podmínky pro život v centrálních částech Ruska, mnohdy tak učiněno nebylo, rodiny byly směřovány do východních odlehlých částí. Ruská komunita v české zemi byla velmi oslabena, mírná změna nastala po přijetí Helsinské mezinárodní úmluvy z roku 1975, kdy docházelo slučování příslušníků rodin a situace se postupně ustálila.¹⁸²

Příčiny ruské migrace v období, které následovalo po roce 1989 je zapříčiněno krizí, která v sociální oblasti, nesla negativní důsledky, vysokou nezaměstnanost, s ní související chudobu, nedostatečnost lékařské péče, otázky týkající se omezených přístupů ke vzdělání. Potíže v sociálních otázkách, snížený status a nedostatek finančního zajištění, přinesl nárůst negativních jevů ve společnosti. Roste počet protizákonného jednání, dochází k etnické diskriminaci, situace, ve které se lidé ocitají, dává podněty k novodobé migraci za stabilnějším prostředím směřující do zemí, které nabízejí rovný přístup ke vzdělání, zaměstnání a možnostem na kvalitnější životní styl.¹⁸³ Česká republika má v rámci své pozice ve střední Evropě specifické postavení, neboť mnoho příchodců ji chápe jako tranzitní zemi, pojítka mezi jinými západoevropskými zemi neboli přestupní stanicí, avšak v posledních letech se zde projevuje tzv. „push-pull“ migrační teorie, kdy se Česká republika stává cílovou destinací. Push – pull teorie rozlišuje faktory *pull* -které migranta motivují k příchodu do cílové země např. ekonomické zajištění související s nabídkou pracovních míst, možnost svobodného vyjádření v politické a náboženské oblasti, a *push* –faktory, které naopak jsou důvodem odchodu ze své vlasti, v tomto případě nízká kvalita životní úrovně, nedostatek příležitostí ve vzdělání, obavy z politických represí apod.¹⁸⁴ V ruské migraci sehrávají důležitou úlohu, podobně jako u ukrajinských migrantů, zprostředkovatelské agentury, které vyhledávají vhodná místa v České republice, zpracovávají potřebnou dokumentaci a podávají základní informace, týkající se pobytu. Ruská komunita se vyznačuje velkou mírou uzavřenosti vůči majoritní společnosti, a také vnitřní diferenciací komunity. Možný vliv na

¹⁸² NOSKOVÁ, Helena, Petr, BEDNAŘÍK a kolektiv. *Identita národnostních menšin a integrace cizinců střední a východní Evropy*. Vyd.1, Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i., 2011, s. 53-54

¹⁸³ SLÁDEK, Karel. *Ruská menšina a česká společnost. Východiska transkulturní komunikace*. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2014, s. 12-13.

¹⁸⁴ LEONTIYEVA, Yana a Mirka, NEČASOVÁ, *Kulturně blízcí? Integrace přistěhovalců ze zemí bývalého Sovětského svazu. IN Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Vyd.1 Praha: SLON, 2009, s.117.

sociální začlenění je celkový přístup, kdy česká společnost přistupuje vůči ruské národnostní menšině mnohdy s negativními předsudky, které mají kořeny v historických událostech roku 1968, kdy spojenecká vojska vstoupila do země, a v mnoha lidech zanechala záporné pocity ke všemu „ruskému“. Další možný přístup většinové společnosti je ovlivněn povědomím o „ruské mafii“, praktikách a fungování organizovaného zločinu na území ČR, související s povědomím, že ruští migranti jsou materiálně zabezpečeni a vytvářejí samostatné komunity, do kterých se lidé z majoritní společnosti nezačlení.¹⁸⁵

KULTURNÍ ZVYKLOSTI

Ruská federace je velmi složitý systém, který vychází z množství historických událostí, národů a etnik, specifických rysů, náboženských odlišností, z tohoto důvodu, představíme ruské kulturní zvyklosti s návazností na jednotlivé aspekty náboženství, kdy se zaměříme na pravoslaví, nastíníme obřady a svátosti, ikonografii a ikony, které jsou obrazem ruské kultury, a zmíníme některé náboženské směry v současném Rusku.

Pravoslaví neboli pravoslavná katolická církev východní, pochází z řeckého slova *orthodoxia* výnamen popisující pravou víru v Boha. Základy víry byly položeny v nikajsko – konstantinopolském vyznání, které zahrnuje Boží jednotu – Trojice božských osob, učení Ježíše Krista jako vtělení Božího syna, dále bohoslužebnou tradicí, kdy prostřednictvím svaté liturgie v rámci obřadů, je kladen důraz na jedinečnost kulturního a náboženského kontextu daného prostředí, zároveň se však vychází z církevní jednoty výkladu církevních otců.¹⁸⁶ V současnosti se pravoslavná církev dělí na autokefální a autonomní, kdy autokefální církev je nezávislá ve vnitřních otázkách zejména ve volbě prvního biskupa, avšak i nadále musí vznik odsouhlasit mateřská církev i ostatní autokefální církve. Autonomní církve disponují menšími pravomocemi, mnohdy vznikají jako součást autokefálních církví, nemají volbu prvního biskupa, také se v různých důležitých otázkách musí obracet na

¹⁸⁵ DRBOHLAV, Dušan, Milan, LUPTÁK, Eva, JANSKÁ A Jaroslava, BOHUSLAVOVÁ, *Ruská komunita v České republice. Výsledky dotazníkového šetření. In Menšiny a migranti v České republice*, Vyd.1. Praha: Portál, 2001, s. 73-74.

¹⁸⁶ PAVLINCOVÁ, Helena a kol. *Slovník. Judaismus Křesťanství Islám*. Vyd.1. Praha: Mladá Fronta. 1994, s. 263-264.

mateřské církve, kdy nemají pravomoc v rozhodování.¹⁸⁷ Kanonické území Ruské pravoslavné církve, vystihuje ve svém názvu – Ruská odkazem na historické území země, kdy je tento myšlen v rámci teritoria působení, rozkládá se na území Ruska, ale také Ukrajiny, Běloruska, Moldavska, Litvy, Lotyšska, Estonska, Ázerbájdžánu, Kazachstánu, Tádžikistánu, Turkmenistánu a Kyrgyzstánu. Duchovní hierarchie církve je třístupňová ve vertikálním vymezení: biskup – kněz – diakon, řídí se Písmem, posvátnými tradicemi, apoštolskými kánony, usnesení sedmi ekumenických sněmů, dále pravidly, která byla přijata v rámci místních církevních celků. Nejvyšším představitelem Ruské pravoslavné církve je Jeho Svatost patriarcha moskevský a celé Rusi. Ruské pravoslaví není tvořeno pouze Ruskou pravoslavnou církví Moskevského patriarchátu, dále je možné v rámci církevní hierarchie a dle atributů zařadit také Ruskou pravoslavnou staroobřadeckou církev a Ruskou pravoslavnou církev.¹⁸⁸ Církevní rok je tvořen pohyblivou a nepohyblivou částí, pohyblivé svátky souvisí s nejdůležitějším svátkem – Velikonocemi a Vánocemi, odvozují se od data Velikonoc, nepohyblivé zahrnují data, která souvisejí se světcí a událostmi. Obřady jsou nedílnou součástí života věřícího člověka, označení svátosti se však dotýká pouze sedmi obřadních událostí: křest, biřmování, zpověď, eucharistie, manželství, pomazání v nemoci a svěcení, kdy všechny svátosti mohou vykonávat jenom biskupové a kněží, kteří nemohou provádět svěcení. V pravoslaví se svátosti označují slovem *tajina*.¹⁸⁹ Mezi základní svátosti patří křest a eucharistie, ostatní jsou již nepovinné. Hlavní iniciační svátosti pravoslavného křesťana jsou křest a myropomazání. Křest je prováděn trojím ponořením do svěcené vody, symbolika vyjadřuje křest Ježíše v řece Jordán, modlitby za matku a dítě probíhají ode dne porodu, osmý den je dítě pojmenováno v chrámu nebo v domácím prostředí před ikonou, čtyřicátého dne je dítě s matkou a kmotrem uvedeno do chrámu. S ohledem na pohlaví, se křest provádí na dvou místech, je-li křtěn chlapec, obřad provádí kněz před oltářem, u dívky je prováděn před „carskými dveřmi“.¹⁹⁰ Carské dveře jsou součástí iko-

¹⁸⁷ NYKL, Hanuš. *Náboženství v ruské kultuře*. Červený Kostelec: nakladatelství Pavel Mervart, 2013, s. 29-30.

¹⁸⁸ NYKL, Hanuš. *Náboženství v ruské kultuře*. Červený Kostelec: nakladatelství Pavel Mervart, 2013, s. 50-52.

¹⁸⁹ PAVLINCOVÁ, Helena a kol. *Slovník. Judaismus Křesťanství Islám*. Vyd. 1. Praha: Mladá Fronta. 1994, s. 296.

¹⁹⁰ SLÁDEK, Karel. *Ruská menšina a česká společnost. Východiska transkulturní komunikace*. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2014, s. 89.

nostasu, kdy tvoří prostřední dveře ze tří, nazývají se carské – královské neboli svaté, symbolika příchodu Krále nebes ve formě svatých darů, nesmí jimi procházet lajk pouze posvěcené osoby¹⁹¹. Společně se svátosti křtu se uděluje myropomazání, prostřednictvím něho se dostává plnosti darů Ducha Svatého, v latinské církvi se tento obřad nazývá biřmování a je udělováno až v dospělosti.¹⁹² Kromě sedmi svátostí se v pravoslavné církvi vyskytují mnoho obřadů přechodových, pro příklad uvedeme mnišské postřižení, pohřební obřady a obřady světící, z nich nejdůležitějšími je svěcení chrámu a svěcení vody.¹⁹³ Nejznámějším prvkem ruské kultury jsou ikony, ikona pochází z řeckého slova *eikón* znamenající obraz nebo podoba, kdy zobrazuje Krista, Bohorodici, anděle, světce a další fenomény pravoslaví. Ikona se dle pravoslaví nemaluje, ale píše, neboť je chápána jako zdroj poučení, vznik sahal do dob, kdy mnoho věřících neumělo číst ani psát, proto je chápána jako Boží obraz, jehož prostřednictvím člověk odhaluje Království nebeské.¹⁹⁴

AKTUÁLNÍ SPECIFIKA ŽIVOTA V ČR

Ruská diaspora v České republice je vytvářena na základě etnické příbuznosti a rodinných vztahových linií, specifčnost vychází ze socio-kulturního postavení přicházejících, kdy ekonomické, politické a kulturní zvyklosti s podtextem etnického původu ruské migranty vnitřně dělí. Ruští migranti se většinou zdržují v určitých částech země, mezi nejznámější jsou západočeská lázeňská města – Karlovy Vary a Mariánské lázně, dále v pražských městských částech – Hůrka, Nové Butovice a Bubeneč. V těchto místech vznikají uzavřené komunity s vlastním sociálním zázemím a službami. Část migrantů, kteří nemají znalost českého jazyka, neprojevuje snahu se jej naučit, neboť komunita nabízí život v uzavřeném celku s nabídkou ruskojazyčných médií, určitý způsob podnikání i kulturního vyžití, bez

¹⁹¹ Carské dveře, In [online].[cit. 2016-4-14], <http://www.cirkevnihistorie.estranky.cz/clanky/cirkevni-dejiny-bible-a-liturgie/ikonostas.html>

¹⁹² SLÁDEK, Karel. *Ruská menšina a česká společnost. Východiska transkulturní komunikace*. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2014, s. 89.

¹⁹³ NYKL, Hanuš. *Náboženství v ruské kultuře*. Červený Kostelec: nakladatelství Pavel Mervart, 2013, s. 138-139.

¹⁹⁴ BAUDIŠOVÁ, Jana. *Pravoslavné ikony*. In [online].[cit. 2016-1-14], http://www.orthodoxia.cz/ikony/ikony_1.htm

potřeby navázání kontaktu s širší společností.¹⁹⁵ V současném Rusku se kromě pravoslaví, které je nejpočetněji zastoupeno, vyskytuje i orientální křesťanství, Katolictví, Luteránství, Baptismus a jiné evangelické církve. Druhým nejrozšířenějším náboženstvím Ruska je islám, který se v rámci historického kontextu řadí mezi tradiční náboženství, zastoupení v menší míře je i buddhismus a judaismus, různé pohanské kulty a náboženská hnutí. Rusko je země mnoha národů a mnoha náboženských směrů, které utvářejí a formují ruskou kulturu.

Organizace, sdružení

Ruská tradice je občanské sdružení, které vzniklo v roce 2011, celým názvem *Sdružení krajanů a přátel Ruské tradice v ČR*, kdy vykazují publikační činnosti prostřednictvím periodik *Ruské slovo*, vydáváno od roku 2003, *Slovo děťjam* – od roku 2004, *Afiša* – od roku 2007, pořádají koncerty klasické hudby – mezi nejznámější patří *Bravo opera*, zřizují dětské divadlo *Krásný SARAFAN*, organizují výtvarné akce ruských umělců, účastní se kulturních festivalů, kde představují ruskou kulturu. Občanské sdružení **ARTEK – Spolek rusky mluvících studentů a jejich příznivců** patří k nejstarším organizacím, které se zaměřují na cizince žijící v České republice, v rámci své činnosti spolupracuje s Velvyslanectvím Ruské federace v ČR, kdy se orientují na udržování kulturní identity pořádáním společenských a kulturních akcí, vydáváním mládežnického časopisu ARTEK spojených s mládežnickými setkáními. Artek mimo jiné úzce spolupracuje s Koordinančí radou ruských spolků v České republice, která sídlí v Ruském středisku vědy a kultury v Praze.¹⁹⁶

Ruské středisko vědy a kultury v Praze (RSVK) působí v českých zemích již od roku 1972, kdy je definováno jako *zahraniční zastupitelství ruské Federální agentury pro záležitosti společenství nezávislých států, krajanů žijících v zahraniční a mezinárodní humanitární spolupráci*. Činnost se zaměřuje na pořádání a realizace programů z oblasti vědy a vzdělání, kultury a ruského jazyka. Jedním z cílů střediska, je seznámení české veřejnosti s historií a kulturními specifiky Ruské federace, vytváření příležitostí k prohlubování česko – ruské spolupráce. Zprostředkovává českým studentům, kteří chtějí studovat v Rusku,

¹⁹⁵ SLÁDEK, Karel. *Ruská menšina a česká společnost. Východiska transkulturní komunikace*. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2014, s. 13-14.

¹⁹⁶ NOSKOVÁ, Helena, Petr, BEDNAŘÍK a kolektiv. *Identita národnostních menšin a integrace cizinců střední a východní Evropy*. Vyd. 1, Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i., 2011, s. 54-55.

v rámci mezinárodní spolupráce, důležité informace a kontakty, kdy je zároveň i koordinátorem při výběru zahraničních studentů v rámci bezplatného studia v Rusku, tento program je plně financován státními náklady Ruské federace. RSVK provozuje profesionální kurzy ruského jazyka s možností složení následné zkoušky splňující mezinárodní podmínky, pořádá pro českou mládež letní školu ruského jazyka. RSVK disponuje knihovnou s velkým výběrem ruskojazyčných knih, provozuje zájmové kroužky pro děti a mládež.¹⁹⁷

Ruský kulturní svaz Praha je organizace, hlavní aktivita spočívá v činnostech souvisejících s ruským studentským divadlem, zaměřující se na rozvoj ruské mládeže, studentů a rozvoji jejich uměleckého talentu, kdy programy a představení jsou určeny i široké veřejnosti v rámci představení a přiblížení ruské kultury. V Brně působí jedna z nejstarších organizací **Asociace ruských spolků v ČR**, hlavní činností asociace je podpora folklorního souboru *SUDARUŠKA* a klubové činnosti, dříve pořádala mezinárodní festival ruské hudby.¹⁹⁸

Dům národnostních menšin, s.r.o. (DNM) vzniklo za podpory vlády České republiky a magistrátu hlavního města Prahy roku 2007, na realizaci se podílejí subjekty hlavního města Prahy: *Sekretariát radního pro oblast sociální péče, bytové politiky a národnostních menšin: koordináční role (dříve radní pro oblast zdravotnictví, sociální péče a národnostních menšin), Odbor městského investora, Odbor hospodářské správy, Komise Rady hl. m. Prahy pro oblast národnostních menšin* a subjekty národnostních menšin: *Zástupci národnostních menšin v Komisi RHMP pro oblast národnostních menšin na území, Komise RHMP pro oblast národnostních menšin na území HMP a Občanská sdružení národnostních menšin*.¹⁹⁹ Koncepce DNM se zaměřuje na vytváření vzájemného porozumění mezi jednotlivými národnostmi, kdy osvětová činnost napomáhá předcházení diskriminace a predsudků, koncentruje činnost národnostních menšina na území hlavního města Prahy, podporuje aktivity v oblasti kulturního vyžití prostřednictvím výstav, přednášek, promítání filmů a divadelních představení s multikulturní tematikou, podílí se na interaktivní komu-

¹⁹⁷ RSVK, In [online].[cit. 2016-4-14], <http://rsvk.cz/cs/hlavni/o-stredisku/>

¹⁹⁸ NOSKOVÁ, Helena,Petr, BEDNAŘÍK a kolektiv. *Identita národnostních menšin a integrace cizinců střední a východní Evropy*. Vyd.1, Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR,v.v.i.,2011, s. 55.

¹⁹⁹ DNM. In [online].[cit. 2016-4-6], <http://www.dnm-praha.eu/O-NAS/Historie>

nikaci mezi menšinami a majoritní společností, pořádá konference a semináře, podporuje volnočasové aktivity pro děti mládež pocházející z národnostních menšin.²⁰⁰

Shrnutí

Představili jsme tři nejpočetnější národnostní menšiny v České republice, kdy jsme poukázali na historický význam migrace v kontextu událostí naší země i zemí původu, poukázali na důvody příchodu, specifikum integrace v souvislosti s kulturními zvyky a obyčejí, Popisali jsme výrazné rysy v oblastech náboženství, chápání rodiny. Zaměřili se na aktuální situaci jednotlivých národnostních menšin v České republice, kdy jsme představili sdružení, organizace i negativní aspekty v rovině chápání a přijetí majoritní společností.

²⁰⁰ DNM. In [online]. [cit. 2016-4-6], <http://www.dnm-praha.eu/SLUZBY/Koncepce>

ZÁVĚR

V diplomové práci jsme se zabývali integrací cizinců v České republice jako hlavním cílem, který se nám prostřednictvím dílčích cílů naplnil. V první kapitole jsme popsali stěžejní odborné termíny, které se vyskytovaly v následujícím textu. Druhá kapitola byla zaměřená na azylovou a migrační politiku České republiky, zaměřili jsme se na jednotlivé působící složky. Popsali jsme jednotlivé státní orgány, kdy jsme nastínili význam Ministerstva vnitra, důležitost postavení Odboru azylové a migrační politiky v kompetencích, uvedli jsme součinnost cizinecké policie a stěžejních úkonů. Definovali jsme Správu uprchlických zařízení zřizovanou Ministerstvem vnitra, zaměřili jsme se na jednotlivé členění azylových zařízení, jejich úlohu, nabídku služeb a pomoci. Nastínili jsme správní řízení v rámci žádosti o udělení mezinárodní ochrany. V rámci státní správy jsme zahrnuli význam jednotlivých ministerstev, která se podílejí na konceptu integrace cizinců. Uvedli jsme participující objekty, kdy jsme představili veřejného ochránce práv, jeho oblast zájmu, způsoby intervence a prostředky, kterými se podílí na pobytu cizince v ČR. Popsali jsme vybrané nestátní neziskové organizace, zaměřili jsme se na jejich aktivity v oblasti sociální, psychologické, právní i volnočasové, zmínily jsme činnosti určené pro širokou veřejnost. V závěru kapitoly jsme se informovali o výzkumných pracovištích a zájmových sdruženích.

V třetí kapitole jsme se zabývali migrační a azylovou politikou Evropského společenství, kdy jsme v rámci právních dokumentů uvedli mezinárodní listiny, které svým významem přinášejí základní pravidla, ze kterých se vychází při koncepci spolupráce v azylové problematice. Zmínili jsme hodnoty, které obsahují základní lidská práva, zdůraznili jsme postavení dítěte v roli cizince, přicházejícího na území České republiky, představili si mezinárodní myšlenkový směr, který vede k pozitivnímu přístupu a integraci jedince na základě smluvních vztahů mezi státy. Přiblížili jsme jednotlivé mezinárodní organizace a sdružení, které se zabývají otázkou a pomoci cizincům, kdy jsme popsali jednotlivé vykazující činnosti, prostřednictvím nichž vykonávají pomoc. V rámci mezinárodních organizací jsme uvedli význam České republiky a spolupráci v rámci zastoupení.

Čtvrtá kapitola byla věnována vybraným národnostním menšinám, které v České republice tvoří nejpočetnější zastoupení, občanům Ukrajiny, Vietnamu a Ruské federace. U jednotlivých jsme v rámci historického vývoje nastínily události, důvody a příčiny příchodu do

české země. Definovali jsme specifické kulturní rysy, náboženství, tradice, zvyky a postoje, které souvisejí s původní identitou země původu, zaměřili jsme se na stěžejní prvky ve způsobu integrace v současné majoritní společnosti. Představili jsme v rámci komunit občanská sdružení, organizace, která jednotlivé národnostní menšiny sdružují a pomáhají v otázkách komplexního zapojení jedince do společnosti.

V rámci zpracování jednotlivých údajů jsme vycházeli z odborných publikací, výzkumných šetření, legislativy České republiky, mezinárodních listin a internetových zdrojů, které byly používány s cílem aktuálních informací. Můžeme podotknout, že azylová a migrační politika České republiky reflektuje aktuální světové dění, kdy se snaží maximálně reagovat na vzniklé situace, a přizpůsobit se v rámci komplexní spolupráce jednotlivých subjektů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BEZOUŠKOVÁ, Marie, *Ukrajinské vzdělávání*. In. *Etnické komunity. Integrace, Identita*. Praha: FHS UK, 2011, 359s. ISBN 978-80-87398-13-5

DRBOHLAV, Dušan a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku. Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* Vyd.1. Praha: SLON, 207s. ISBN 978-80-7419-039-1

DRBOHLAV, Marcel a David, KUČERA. *Vietnamci v Čechách jak je známe i neznáme aneb (ne)zdravá konkurence*. Vyd.1, Praha:PRIME SAFETY,s.r.o., 2012, 130s. ISBN 978-80-9039906-4-5

DRBOHLAV, Dušan, Milan, LUPTÁK, Eva, JANSKÁ A Jaroslava, BOHUSLAVOVÁ, *Ruská komunita v České republice. Výsledky dotazníkového šetření*. In *Menšiny a migranti v České republice*, Vyd.1. Praha: Portál, 2001, 188s. ISBN 80-7178-648-9

DRBOHLAV, Dušan. *UKRAJINSKÁ PRACOVNÍ MIGRACE V Česku: migrace – remiten-
ce – (rozvoj)*. Vyd.1. Praha: Karolinum. 2015, 282s. ISBN 978-80-246-2995-7

HARTL, Pavel a Helena, HARTLOVÁ, *Psychologický slovník*. Vyd.1. Praha : Portál, 2004, 774s. ISBN 80-7178-303-X

JANKŮ, Martina a Linda, JANKŮ. *Právo EU po Lisabonské smlouvě*. Vyd.2. Ostrava: KEY Publishing,s.r.o., 2015, 312s. ISBN 978-80-7418-245-7

KLVAČOVÁ, Petra. *Biografie a identity cizinců usilujících o integraci do české společnosti*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2012, 85s. ISBN 978-80-86729-79-4

KOROSTENSKI, Jiří a Lubomír, PÁNA. *Dvojí adaptace volyňských Čechů na jihu Čech*, In . *Etnické komunity. Integrace, Identita*. Praha: FHS UK, 2011, 359s. ISBN 978-80-87398-13-5

KOSAŘ, David. *Nestátní subjekty v definici uprchlíka*. Brno: Masarykova Univerzita, 2013, 143s. ISBN 978-80-210-6463-8

KOSAŘ, Pavel, MOLEK, Věra, HONUSKOVÁ, Miroslav, JURMAN, A Hana LUPAČOVÁ, *Zákon o azylu. Komentář*. Vyd.1. Praha: Wolters Kluver ČR, a.s., 2010, 736s. ISBN 978-80-7375-476-5

KUŠNIRÁKOVÁ, Tereza, PLAČKOVÁ, Andrea a Tran Vu Van Anh. *Vnitřní diferenciací Vietnamců pro potřeby analýzy segregace cizinců z třetích zemí*. Praha: Fuertos, o.s. 2013, výzkumná zpráva

LEONTIYEVA, Yana, EZZEDDINE-LUKŠÍKOVÁ, Petra, HIRT, Tomáš, JAKOUBEK, Marek, KOCOUREK, Jiří a Lucia, PAŽEJOVÁ. *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci, Romové)*. Praha: Sociální /stav Akademie věd České republiky, 2006, 95s. ISBN 80-7330-098-2

LEONTIYEVA, Yana a Mirka, NEČASOVÁ, *Kulturně blízcí? Integrace přistěhovalců ze zemí bývalého Sovětského svazu. IN Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Vyd.1 Praha: SLON, 2009, 309s. ISBN 978-80-7419-023-0

MATOUŠEK, Oldřich, Jana, KOLÁČKOVÁ a Pavla, KODYMOVÁ. *Sociální práce v praxi. Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd.1. Praha: Portál, 2005, 352s. ISBN 80-7367-002-X

MORGENSTERNOVÁ, Monika a Lenka, ŠULOVÁ a kol. *Interkulturní psychologie. Rozvoj interkulturní senzitivity*. Praha: Karolinum, 2007, 218s. ISBN 978-80-246-1361-1

NOSKOVÁ, Helena, Petr, BEDNAŘÍK a kolektiv. *Identita národnostních menšin a integrace cizinců střední a východní Evropy*. Vyd.1, Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i., 2011, 187s. ISBN 978-80-7285-138-6

NYKL, Hanuš. *Náboženství v ruské kultuře*. Červený Kostelec: nakladatelství Pavel Mervart, 2013, 368s. ISBN 978-80-7465-078-9

PAVLÍKOVÁ, Eva a Karel, SLÁDEK, a kol., *Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR*. Praha: KOSMAS,a.s., 2009, 120s. ISBN 978-80-86818-95-5

PAVLINCOVÁ, Helena a kol. *Slovník Judaismus Křesťanství Islám*. Vyd.1. Praha: Mladá Fronta, 1994, 472s. ISBN 80-204-0440-6

RÁKOCZYOVÁ, Miroslava a Hana, POŘÍZKOVÁ, *Sociální integrace přistěhovalců – teoretická východiska výzkumu. IN Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Vyd.1. Praha: SLON, 2009, 309s. ISBN 978-80-7419-023-0

SLÁDEK, Karel. *Ruská menšina a česká společnost. Východiska transkulturní komunikace*. Ostrava: Moravapress,s.r.o., 2014, 106s. ISBN 978-80-87857-12-2

ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice. My a oni v multikulturní společnosti 21. Století*. Vyd.1. Praha: Portál, 2001, 188s. ISBN 80-7178-648-9

ŠTEFKO, Martina a Kristina, KOLDINSKÁ. *Sociální práva cizinců*. Vyd.1. Praha: H.C. Beck, 2013. 285s. ISBN 978-80-7400-464-3

TOLLAROVÁ, Blanka, MARIE, HRADEČNÁ, ŠPIRKOVÁ, Andrea a kol. *Jsme lidé jedné země. Program prevence xenofobie a rasismu*. Vyd.1. Praha: Portál, 2013, 264s. ISBN 978-80-262-076-6

TOMEŠ, Igor. *Obory sociální politiky*. Vyd.1. Praha: Portál, 2011, 368s. ISBN 978-7367-868-5

TOMEŠ, Igor. *Sociální správa*. Vyd.2. Praha: Portál, 2009, 304s. ISBN 978-7367-483-0

UHEREK, Zdeněk, KORECKÁ, Zuzana a Tereza, POJAROVÁ. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Praha: etnologický ústav AV ČR, 2008, 259s. ISBN 978-80-87112-12-0

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie nových náboženství. Nová náboženství, sekty a alternativní spirituality*. Praha: Knižní klub, 2006, 446s. ISBN 80-242-1605-1

Legislativa

ČESKO. Zákon č. 273/2001 Sb., ze dne 10. července 2001, o právech příslušníků národnostních menšiny a o změně některých zákonů, *ve znění pozdějších předpisů*

ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, *ve znění pozdějších předpisů*

ČESKO. Zákon č. 349/1999 Sb., ze dne dne 8. prosince 1999, o Veřejném ochránci práv, *ve znění pozdějších předpisů*

Jiné zdroje

ZILINSKYJ, Bohdan. *Ukrajinci českých zemí po roce 1989 (Náčrt hlavních vývojových aspektů)*, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2002, In: [online].[cit. 2016-1-2], <http://cizinci.cz/cs/2151-odborne-publikace>

BROUČEK, Stanislav, *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2003

Studie *Vztahy mezi majoritou, vietnamskou menšinou a dalšími národnostními skupinami v MČ Praha – Libuš*, Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Centrum pro výzkum měst a regionů, 2014, s.26-32.

Aktualizovaná koncepce cizinců, ze dne 28.12.2015,
file:///C:/Users/PC/Desktop/integrace/aktualizovana_KIC_a_Postup-Usneseni_Vlady_CR_c_26-2016.pdf

Usnesení Vlády České republiky ze dne 10.července 2001, o zřízení Rady vlády pro národnostní menšiny, IN. https://racek.odok.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/usn/2001-1034

Zakládací listina ústavu Poradny pro integraci.
http://p-p-i.cz/public/files/files/KMBT_211_02848.pdf

Aktuální situace v ZZC

<http://www.mvcr.cz/clanek/aktualni-situace-v-zarizenich-pro-zajisteni-cizincu.aspx>

TOMEK, Prokop, *Amnesty International a Československo*

Strategie migrační politiky České republiky. Praha: Ministerstvo vnitra ČR

OSN Všeobecná deklarace lidských práv.

<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/zakladni-informace/pravni-dokumenty/mezinarodni-uprchlicke-pravo/vseobecna-deklarace-lidskych-prav-1948.html>

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

<http://www.helcom.cz/cs/evropska-umluva-o-ochrane-lidskych-prav-a-zakladnich-svobod/>

Zpráva o činnosti Amnesty International v ČR za rok 2015

http://www.amnesty.cz/pripady/data/file/2062-ai_cr_zprava-o-cinnosti-2015.pdf?version=1459971170

OSN Ženevská úmluva

<http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/uprchlici.pdf>

Úmluva o právech dítěte

<http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

Internetové zdroje

<http://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-informace-o-schengenske-spolupraci.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

<http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>
[file:///C:/Users/PC/Desktop/integrace/aktualizovana KIC a Postup-Usheseni Vlady CR c 26-2016.pdf](file:///C:/Users/PC/Desktop/integrace/aktualizovana_KIC_a_Postup-Usheseni_Vlady_CR_c_26-2016.pdf)

<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/historie-a-soucasnost-rady-15074/>

<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/vybory-rady/vybory-rady-vlady-pro-narodnostni-mensiny-15931/>

<http://www.policie.cz/clanek/o-nas-831034.aspx>

<http://www.policie.cz/clanek/informace-pro-pobyt-cizincu.aspx>

<http://www.umpod.cz/urad/>

<http://cizinci.nidv.cz/>
http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/index.html
<http://www.suz.cz/o-nas/o-nas/>
<http://www.suz.cz/uvod/dokumenty/ruzne/>
<http://www.suz.cz/aktivita/socialni-prace/>
<http://www.ukrajinci.cz/cs/ukrajina/detail/tradice-zvyky-obyceje-a-svatky-na-ukrajine>
<http://www.suz.cz/prehled/prehled/>
<http://www.mvcr.cz/clanek/aktualni-situace-v-zarizenich-pro-zajisteni-cizincu.aspx>
<http://www.integracnicentra.cz/Onas/InformaceOProjektu.aspx>
http://www.migrace.com/docs/letak-a3-cz-final_1328179760.pdf
<http://www.ochrance.cz/pusobnost-verejneho-ochrance-prav/>
<http://www.ochrance.cz/sledovani-vyhosteni-cizincu/>
<http://www.ochrance.cz/>
<http://www.helcom.cz/cs/o-nas/>
www.eks.cr
<http://p-p-i.cz/O-PPI/>
<http://www.poradna-prava.cz/seznam-clanku/12-o-nas/>
<http://www.migrace.com/cs/co-delame/pravni-socialni-poradenstvi/pravni-poradenstvi>
<http://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/>
http://p-p-i.cz/public/files/files/KMBT_211_02848.pdf
<http://www.migrace.com/cs/co-delame/pravni-socialni-poradenstvi/socialni-poradenstvi>
<http://eu.avcr.cz/>
<http://www.vupsv.cz/>
<http://www.iir.cz/static/kdo-jsme>
<http://web.natur.cuni.cz/ksgrsek/geomigrace/?q=cs/node/6>
<http://cizinci.cz/cs/2046-zajmova-sdruzeni>
<http://www.osn.cz/icentrum/kdo-jsme-a-co-delame/>
<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/o-nas/rizeni-a-organizace.html>
<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/komu-pomahame.html>
<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/kde-pusobime/cinnost-unhcr-ve-stredni-evrope/ceska-republika.html>

<http://www.unicef.cz/o-nas>

http://www.unicef.cz/odkazove_zdroje_textove_materialy/o_nas_webova_rubrika/stanovy_unicef_noz_kveten2015_final-final.pdf

<http://www.iom.cz/o-nas>

<http://www.iom.cz/aktivita/asistovane-dobrovolne-navraty-a-reintegrace>

<http://www.iom.cz/aktivita/prevence-a-potirani-obchodu-s-lidmi>

<http://www.amnesty.cz/pripady/data/file/1758-stanovy-prijate-na-valne-hromade-2015.pdf?version=1449665088>

<http://evropskydum.cz/o-nas/zastoupeni-evropske-komise-v-cr>

<http://evropskydum.cz/o-nas/evropsky-parlament-informacni-kancelar-v-cr>

http://citaty.org/ukrajinske_prislovi/

<http://czechia.mfa.gov.ua/cs/ukraine-czechia/ukrainians-in-czechia>

<http://www.mezikulturnidialog.cz/ukrajinska-kulturni-identita.html>

<http://klubhanoi.cz/view.php?cislocclanku=2004121201>

<http://www.rusko-info.cz/clanek/rusko-obecne-informace>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Úkoly Ministerstva vnitra v oblasti vstupu a pobytu cizinců na území České republiky a mezinárodní ochrany

Příloha č. 2: Legislativa související s činností Ministerstva vnitra

Příloha č. 3: Poučení pro žadatele o udělení mezinárodní ochrany

Příloha č. 1: Úkoly Ministerstva vnitra v oblasti vstupu a pobytu cizinců na území České republiky a mezinárodní ochrany²⁰¹

- na základě zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“) zabezpečuje výkon státní správy v oblasti migrace, v tomto smyslu úzce spolupracuje s dalšími resorty, státními a nevládními organizacemi včetně organizací mezinárodních
- rozhoduje o vydání povolení k dlouhodobému pobytu podle zákona o pobytu cizinců, o prodloužení a zrušení platnosti tohoto povolení (vydává se občanům tzv. třetích států)
- rozhoduje o vydání povolení k přechodnému pobytu, prodloužení a zrušení platnosti tohoto povolení (vydává se rodinným příslušníkům občanů Evropské unie, Norska, Islandu, Lichtenštejnska a Švýcarska)
- vydává potvrzení o přechodném pobytu na území České republiky (vydává se občanům Evropské unie, Norska, Islandu, Lichtenštejnska a Švýcarska) a o zrušení přechodného pobytu občanů těchto států na území České republiky
- rozhoduje o vydání povolení k trvalému pobytu, o prodloužení platnosti průkazů o povolení k pobytu cizincům, kterým byl povolen trvalý pobyt, o zrušení platnosti povolení k trvalému pobytu a vydává potvrzení o oprávnění k trvalému pobytu na území
- rozhoduje o vydání a odnětí cizineckého pasu
- rozhoduje o udělení dlouhodobého víza (tj. víza k pobytu nad 90 dnů) a o prodloužení doby pobytu a platnosti tohoto víza
- rozhoduje o vydání zaměstnanecké karty, o prodloužení nebo zrušení její platnosti
- rozhoduje o vydání modré karty a o prodloužení nebo zrušení její platnosti
- rozhoduje o přiznání a o zrušení postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta na území
- rozhoduje o úhradě nákladů spojených se správním vyhoštěním zajištěného cizince a vymáhá jejich úhradu, pokud o jejich úhradě nerozhoduje policie
- rozhoduje o žádosti cizince o dobrovolný návrat
- v rozsahu své působnosti rozhoduje o přestupcích cizinců
- vydává závazné stanovisko pro Ministerstvo práce a sociálních věcí k žádosti o udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání právnické nebo fyzické osobě
- je zřizovatelem a provozovatelem zařízení pro zajištění cizinců a azylových zařízení
- pro rozhodování o správním vyhoštění vydává na základě vyžádání policie závazná stanoviska, zda je vycestování cizince možné
- vyhlašuje seznam hraničních přechodů a jejich provozní dobu a uveřejňuje tento seznam včetně jeho změn formou sdělení ve Sbírce zákonů České republiky

²⁰¹ LEGISLATIVA MV ČR. In. online. <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

- po projednání s Ministerstvem zahraničních věcí stanovuje okruh cizinců, kteří mohou pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území České republiky pouze na základě uděleného letištního průjezdního víza (vyhláška č. 428/2010 Sb. , ve znění vyhlášky č. 20/2014 Sb.)
- sjednává anebo se podílí na sjednávání mezinárodních smluv v oblasti mezinárodní migrace (smlouvy o bezvízovém styku, hraničním režimu, malém pohraničním styku, policejní spolupráci, o readmisi)
- je gestorem za oblast schengenské problematiky
- na základě zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů zabezpečuje výkon státní správy ve věci mezinárodní a dočasné ochrany
- vytváří státní integrační programy zaměřené na pomoc azylantům a osobám požívajícím doplňkové ochrany při jejich začlenění do společnosti
- je koordinátorem politiky integrace cizinců v rámci ČR (agenda spojená s koordinací integrace cizinců byla z rozhodnutí vlády převedena na Ministerstvo vnitra z Ministerstva práce a sociálních věcí v červenci 2008)
- spolupracuje s dalšími resorty, státními a nevládními organizacemi včetně organizací mezinárodních, ve spolupráci s policií a Mezinárodní organizací pro migraci se podílí na vypracování repatriačních programů a přímo zajišťuje repatriace (dobrovolné návraty) cizinců do zemí jejich původu
- rozvíjí oblast mezinárodní spolupráce na bilaterální úrovni i multilaterální úrovni a aktivně se zapojuje do formulování azylové a migrační politiky rámci Evropské unie

Příloha č. 2: Legislativa související s činností Ministerstva vnitra²⁰²

Obecné normy:

- Listina základních práv a svobod (usnesení předsednictva České národní rady č.2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.)
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Sdělení FMZV č. 209/1992 Sb.)
- Úmluva o právech dítěte (Sdělení FMZV č. 104/1991 Sb.)
- Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a na ni navazující Newyorský protokol z roku 1967 (publikováno pod č. 208/1993 Sb.), tzv. Ženevská úmluva

Podmínky vstupu a pobytu cizinců na území České republiky:

- Úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, ve znění pozdějších úprav
- Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. března 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni, ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení Rady (ES) č. 1030/2002 ze dne 13. června 2002, kterým se stanoví jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, ve znění nařízení Rady (ES) č. 380/2008
- Nařízení Rady (ES) č. 2252/2004 dne 13. prosince 2004 o normách pro bezpečnostní a biometrické prvky v cestovních dokladech vydávaných členskými státy
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex).
- Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex)
- Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 310/1999 Sb., o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 216/2002 Sb., o ochraně státních hranic České republiky a o změně některých zákonů (zákon o ochraně státních hranic)

²⁰² Úkoly MV ČR v oblasti vstupu a pobytu cizinců na území ČR. In. online. <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

- Směrnice Rady 2001/40/ES ze dne 28. května 2001 o vzájemném uznávání rozhodnutí o vyhoštění státních příslušníků třetích zemí
- Směrnice Rady 2002/90/ES ze dne 28. listopadu 2002, kterou se definuje napomáhání k nepovolenému vstupu, přechodu a pobytu
- Směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny
- Směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty
- Směrnice Rady 2003/110/ES ze dne 25. listopadu 2003 o pomoci při tranzitu za účelem vyhoštění leteckou cestou
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států
- Směrnice Rady 2004/81/ES ze dne 29. dubna 2004 o povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou obětmi obchodování s lidmi nebo obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovalectví a kteří spolupracují s příslušnými orgány
- Směrnice Rady 2004/82/ES ze dne 29. dubna 2004 o povinnosti dopravců předávat údaje o cestujících
- Směrnice Rady 2004/114/ES ze dne 13. prosince 2004 o podmínkách přijímání státních příslušníků třetích zemí za účelem studia, výměnných pobytů žáků, neplacené odborné přípravy nebo dobrovolné služby
- Směrnice Rady 2005/71/ES ze dne 12. října 2005 o zvláštním postupu pro přijímání státních příslušníků třetích zemí pro účely vědeckého výzkumu
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008. o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí
- Směrnice Rady 2009/50/ES ze dne 25. května 2009 o podmínkách pro vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/52/ES ze dne 18. června 2009 o minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/98/EU ze dne 13. prosince 2011 o jednotném postupu vyřizování žádostí o jednotné povolení k pobytu a práci na území členského státu pro státní příslušníky třetích zemí a o společném souboru práv pracovníků ze třetích zemí oprávněně pobývajících v některém členském státě
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2014/36/EU ze dne 26. února 2014 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem zaměstnání jako sezónní pracovníci
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2014/66/EU ze dne 15. května 2014 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí na základě převedení v rámci společnosti
- Vyhláška č.368/1999 Sb., kterou se stanoví náležitosti a počty fotografií vyžadovaných podle zákona o pobytu cizinců, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 274/2004 Sb., kterou se stanoví seznam nemocí, které by mohly ohrozit veřejné zdraví, a seznam nemocí a postižení, které by mohly závažným způsobem ohrozit veřejný pořádek

- Vyhláška č. 447/2005 Sb., kterou se stanoví výše nákladů na ubytování, stravování a přepravu po území České republiky cizince zajištěného za účelem správního vyhoštění
- Vyhláška č. 415/2006 Sb., kterou se stanoví technické podmínky a postup při pořizování a dalším zpracovávání biometrických údajů obsažených v nosiči dat cestovního dokladu, ve znění vyhlášky č. 75/2009 Sb.
- Vyhláška č. 348/2008 Sb., o výuce a zkouškách znalosti českého jazyka pro účely získání povolení k trvalému pobytu na území České republiky
- Vyhláška č. 428/2010 Sb., stanovící okruh cizinců, kteří mohou pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území České republiky pouze na základě uděleného leteckého průjezdního víza, ve znění vyhlášky č. 20/2014 Sb.
- Vyhláška č. 429/2010 Sb., stanovící výjimky z povinnosti cizince požádat o vízum nebo povolení k pobytu na místně příslušném zastupitelském úřadu
- Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 93/2005 Sb.m.s., o sjednání Dohody o programu pracovní dovolené mezi vládou České republiky a vládou Nového Zélandu a Ujednání mezi vládou České republiky a vládou Nového Zélandu k Dohodě o programu pracovní dovolené mezi vládou České republiky a vládou Nového Zélandu, a sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 75/2006 Sb.m.s., ve znění pozdějších změn
- Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 74/2007 Sb.m.s., o sjednání Dohody mezi Českou republikou a Kanadou o usnadňování dočasných pracovních pobytů mládeže, a sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 84/2007 Sb.m.s., ve znění pozdějších změn
- Sdělení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 158/2014 Sb., o vyhlášení aktualizovaného seznamu výzkumných organizací schválených pro přijímání výzkumných pracovníků ze třetích zemí
- **Přehled readmisních dohod - stav k 13. srpnu 2014**

Mezinárodní ochrana a dočasná ochrana:

- čl. 43 Listiny základních práv a svobod (ústavní zákon č.2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů)
- Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (přepřelované znění).
- Nařízení Rady (ES) č. 2725/2000 ze dne 11. prosince 2000 o zřízení systému "Eurodac" pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování Dublinské úmluvy
- Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů
- Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/51/EU ze dne 11. května 2011, kterou se rozšiřuje oblast působnosti směrnice Rady 2003/109/ES na osoby požívající mezinárodní ochrany

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany. (kvalifikační směrnice)
 - Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (přepracované znění) (procedurální směrnice)
 - Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2013/33/EU ze dne 26. června 2013, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu (přepracované znění). (přijímací směrnice).
 - Pokyn MŠMT č. 21153/2000-35 k zajištění kurzů českého jazyka pro azylanty
- Některé další související normy:
- Zákon č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 200/1990 Sb. o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 133/2000 Sb. o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 365/2000 Sb. o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 18/2004 Sb. o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace), ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních
- Vyhláška č. 326/2000 Sb., o způsobu označování ulic a ostatních veřejných prostranství názvy, o způsobu použití a umístění čísel k označení budov, o náležitostech ohlášení o přechíslování budov a o postupu a oznamování přidělení čísel a dokladech potřebných k přidělení čísel, ve znění pozdějších předpisů

Příloha č. 4 Poučení pro žadatele o udělení mezinárodní ochrany²⁰³

Zahájení řízení -Podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany

Podáním žádosti o udělení mezinárodní ochrany s Vámi bylo zahájeno řízení ve věci mezinárodní ochrany a nacházíte se v postavení žadatele o udělení mezinárodní ochrany. V tomto poučení najdete užitečné informace stran tohoto řízení i Vašeho následujícího pobytu na území České republiky.

Správním orgánem odpovědným za vedení řízení o mezinárodní ochraně je v České republice Ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky (dále jen OAMP).

Správní řízení o mezinárodní ochraně je upraveno zákonem č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, a zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Dále Vás rovněž upozorňujeme, že podáním žádosti o mezinárodní ochranu zanikla automaticky ze zákona platnost krátkodobého víza, dlouhodobého víza nebo povolení k dlouhodobému pobytu uděleného podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů, byl/a-li jste jeho držitelem.

Zastupování

V průběhu řízení o udělení mezinárodní ochrany máte právo jednat samostatně.

Jste-li ovšem osobou mladší 18 let, tj. nezletilou osobou, musíte být během řízení zastupován/a, a to již při podání žádosti, svým zákonným zástupcem (otec, matka), ustanoveným zástupcem ze země původu (jiný příbuzný, opatrovník) a není-li to možné, bude Vám ze strany OAMP pro řízení o mezinárodní ochraně ustanoven opatrovník.

Pokud uvedete, že jste nezletilý/á, ale OAMP má o vašem věku pochybnosti, je oprávněn nechat provést lékařské vyšetření za účelem zjištění Vašeho věku. Toto vyšetření se provádí pomocí rentgenu zápěstních kůstek. Pokud toto vyšetření odmítnete, bude na vás pohlíženo jako na zletilého/zletilou.

Pokud nemůžete samostatně jednat z důvodu Vašeho zdravotního stavu, ustanoví Vám OAMP rovněž opatrovníka pro řízení.

²⁰³ file:///C:/Users/PC/Desktop/integrace/Pouceni_pro_zadatele_o_udeleni_mezinarodni_ochrany%20(1).pdf

V průběhu řízení o mezinárodní ochraně máte právo požádat o právní pomoc jinou osobu, popřípadě se nechat v řízení touto osobou zastupovat. Takové osobě musíte vyhotovit písemnou plnou moc k zastupování. Ta umožní dané osobě účastnit se společně s Vámi všech správních úkonů v řízení o mezinárodní ochraně a být informována o Vašem případě.

V příloze této informace jste obdržel/a seznam nevládních organizací, které se zabývají ochranou práv žadatelů o udělení mezinárodní ochrany a které můžete kdykoliv v průběhu řízení kontaktovat se žádostí o bezplatnou právní pomoc.

Pokud se rozhodnete pro zastupování své osoby v řízení o mezinárodní ochraně ze strany advokáta či jiné soukromé osoby, musíte tak učinit na své vlastní náklady.

Pokud se následně rozhodnete ukončit zastupování Vaší osoby ze strany nevládní organizace, advokáta či jiné soukromé osoby, musíte písemně vypovědět udělenou plnou moc a o uvedené skutečnosti nás informovat.

Po celou dobu řízení o udělení mezinárodní ochrany máte také právo být ve styku s Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky /UNHCR/. Kontakt na něj rovněž máte v příloze, kterou jste dnes obdržel/a.

Poskytnutí údajů k žádosti o udělení mezinárodní ochrany

Za asistence pracovníka OAMP Vám bude v nejbližší možné době umožněno poskytnout údaje k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany. K poskytnutí těchto údajů budete písemně vyzván/a nejméně 2 pracovní dny předem.

Budete dotazován/a zejména na základní informace o Vaší osobě, Vašich dokladech, Vašem zdravotním stavu, cestě do České republiky, a na důvody, které Vás k opuštění vlasti a podání žádosti o mezinárodní ochranu v České republice vedly.

Pokud se k poskytnutí údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany v místě a čase určeném OAMP nedostavíte a/nebo výše uvedené údaje k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany neposkytnete, OAMP vaše řízení o mezinárodní ochraně zastaví.

Jazyk řízení

Při poskytnutí údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany budete rovněž požádán/a o sdělení, v jakém jazyce/jakých jazycích jste schopen/a se v rámci řízení o mezinárodní ochraně dorozumět.

Za tímto účelem Vám bude následně ze strany OAMP bezplatně poskytnut tlumočnick ke všem správním úkonům, ke kterým budete ze strany OAMP předvolán/a.

Pokud chcete, můžete si ke správním úkonům přizvat i dalšího tlumočnicka podle své volby, ovšem na své vlastní náklady.

V průběhu správního řízení můžete dokládat OAMP do spisového materiálu písemnosti pouze v jazyce, který jste uvedl/a jako jazyk, ve kterém jste schopen/schopna se v rámci řízení o mezinárodní ochraně dorozumět. Písemnosti vyhotovené v jiném než zvoleném jazyce jste povinen/na předkládat v originálním znění pouze současně s jejich překladem do jazyka českého. V opačném případě nebudou moci být tyto dokumenty použity jako podklad pro vydání rozhodnutí o mezinárodní ochraně.

Pohovor k žádosti o udělení mezinárodní ochrany

Po poskytnutí údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany s Vámi bude proveden pohovor, ve kterém budete mít možnost upřesnit důvody své žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Výzva k dostavení se k pohovoru Vám bude doručena alespoň 2 pracovní dny před jeho konáním.

Pohovor k žádosti o mezinárodní ochranu se neprovádí, jestliže lze na základě podané žádosti vydat rozhodnutí o udělení azylu, v případě podání opakované žádosti nebo jste-li nezletilým žadatelem (s výjimkou nezletilé osoby bez doprovodu), pokud to není dle názoru OAMP nezbytné ke zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.

Pokud se k pohovoru k žádosti o udělení mezinárodní ochrany v místě a čase určeném OAMP bez vážného důvodu nedostavíte a/nebo neposkytnete v průběhu pohovoru informace nezbytné pro zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, OAMP vaše řízení o mezinárodní ochraně zastaví.

Z důvodů hodných zvláštního zřetele, nebo na Vaši výslovnou žádost, zajistí OAMP vedení pohovoru, a je-li to v jeho možnostech i tlumočení, osobou stejného pohlaví. Pokud nejste k provedení pohovoru způsobilý/á, zejména ze zdravotních důvodů, OAMP Vám

umožní sdělit důvody Vaší žádosti o mezinárodní ochranu písemně nebo jiným vhodným způsobem.

Další úkony v rámci správního řízení, spolupráce se správním orgánem

V průběhu celého řízení o mezinárodní ochraně máte právo hájit své zájmy, tj. uvádět skutečnosti vztahující se k Vaší žádosti o udělení mezinárodní ochrany, navrhopvat a předkládat důkazy a doručovat OAMP podklady pro vydání rozhodnutí o mezinárodní ochraně.

Dále máte právo vyjadřovat se k podkladům pro rozhodnutí i ke způsobu jejich zjištění, nahlížet do spisu a pořizovat si z něj výpisy. Máte rovněž právo oznámit OAMP skutečnosti nasvědčující vyloučení pracovníka správního orgánu pro podjatost.

V řízení o mezinárodní ochraně jste rovněž povinen/na aktivně spolupracovat s OAMP, zejména se dostavovat k jednotlivým správním úkonům a uvádět pravdivé a úplné informace nezbytné pro zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. V opačném případě bude Vaše řízení o mezinárodní ochraně zastaveno. Dále máte povinnost předložit na výzvu OAMP listinu potřebnou pro správní řízení, pokud takovou vlastníte.

Doklady

Při poskytnutí údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany budete povinen/na odevzdat svůj cestovní doklad. Váš cestovní doklad bude uschován po celou dobu řízení o mezinárodní ochraně na OAMP.

Pokud máte udělen trvalý pobyt v České republice, bude Vám cestovní doklad ponechán i v průběhu řízení o mezinárodní ochraně, jste nicméně povinen/povinna jej předložit při poskytnutí údajů k podané žádosti za účelem jeho kontroly a pořízení kopie dokladu do spisového materiálu.

V případě udělení mezinárodní ochrany OAMP Váš cestovní doklad i nadále uschová, v případě neudělení mezinárodní ochrany Vám bude po ukončení řízení o mezinárodní ochraně Váš cestovní doklad vrácen.

Při poskytnutí údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany budete dále povinen/na odevzdat průkaz o povolení k dlouhodobému pobytu vydaný podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky, jste-li jeho držitelem/kou. Pro účely prokazování totožnosti a statusu žadatele o udělení mezinárodní ochrany v průběhu správního řízení Vám bude vystaven průkaz žadatele o udělení mezinárodní ochrany. Průkazem žadatele o mezi-

národní ochranu budete povinen/na prokazovat příslušným orgánům svou totožnost a jiné skutečnosti zapsané v průkazu na základě zákona, dále budete povinen/na chránit průkaz žadatele před poškozením, zničením, ztrátou, odcizením či zneužitím a tyto okolnosti hlásit neprodleně OAMP.

Dále budete povinen/povinna odevzdat OAMP průkaz žadatele o udělení mezinárodní ochrany, který je neplatný. Rovněž po skončení řízení budete povinen/na odevzdat průkaz žadatele o udělení mezinárodní ochrany pracovníkům OAMP. Pokud zatajíte vlastnictví dokladu, můžete být zajištěn/a v přijímacím středisku (viz informace dále v Poučení pro žadatele o udělení mezinárodní ochrany) a rovněž se vystavujete sankci za takto spáchaný přestupek.

Dále Vás upozorňujeme, že po dobu řízení o mezinárodní ochraně jste povinen/povinna setrvat na území České republiky. Pokud v průběhu správního řízení vstoupíte na území jiného státu nebo se o vstup na území jiného státu pokusíte, bude Vaše správní řízení o udělení mezinárodní ochrany zastaveno.

Doručování písemností ministerstvem vnitra

Veškeré písemnosti zasílá OAMP na adresu Vašeho hlášeného pobytu nebo na adresu pro doručování.

Pokud jste přihlášen/a k pobytu v konkrétním azylovém zařízení, bude Vám OAMP doručovat písemnosti v tomto zařízení, pokud možno osobně.

V případě, že Vám bude povoleno opustit azylové zařízení na dobu delší než 15 dnů, bude Vám OAMP doručovat písemnosti na Vámi udanou adresu, na které se budete nacházet.

V případě, že jste trvale přihlášen/a k pobytu na privátní adresu mimo azylová střediska, bude Vám OAMP doručovat písemnosti na tuto Vámi udanou adresu.

V obou výše uvedených případech Vám důrazně doporučujeme, abyste poštovní schránku na adrese, kde pobýváte, řádně označil/a svým jménem, sledoval/a informace od poštovního doručovatele o uložení konkrétní zásilky a tyto zásilky si v případě uložení vyzvedával/a. Z nepřevzetí některých zásilek pro Vás mohou plynout závažné důsledky.

Pokud jste si nemohl/a z vážného důvodu, bez svého zavinění, písemnost ve stanovené lhůtě vyzvednout, můžete namítnout překážku v doručování a žádat její opakované doručení, případně prominutí zmeškaného úkonu.

Dále Vás upozorňujeme, že na úředních deskách OAMP, umístěných na příslušných místech v azylových zařízeních, jsou oznamovány důležité zprávy pro žadatele. Je důležité tyto úřední desky pravidelně sledovat. Pokud bydlíte mimo pobytové středisko a ministerstvu vnitra se nepodaří doručit Vám zásilku na Vaši adresu nebo Váš pobyt není znám, bude výzva k převzetí této zásilky vyvěšena v určeném pobytovém středisku na této úřední desce. Doporučujeme Vám tuto desku pečlivě a průběžně sledovat, neboť z nepřevzetí některých zásilek pro Vás mohou plynout závažné důsledky.

Vaše korespondence s OAMP, SUZ a soudy

Doporučujeme Vám předávat veškerá svá podání týkající se správního řízení před ministerstvem vnitra přímo pracovníkům OAMP v azylových zařízeních, popřípadě zasílat tato podání doporučeně poštovní přepravou na adresu: Ministerstvo vnitra, OAMP, oddělení mezinárodní ochrany, pošt. schr. 21/OAM, 170 34 Praha 7.

Vaše dotazy a stížnosti týkající se ubytování, stravování a poskytování dalších služeb v azylových střediscích adresujte prosím pracovníkům Správy uprchlických zařízení, působícím přímo v jednotlivých azylových střediscích, nebo je zasílejte doporučeně poštovní přepravou na adresu Správa uprchlických zařízení, Lhotecká 7, 143 01 Praha 12. Tyto záležitosti nespádají do působnosti OAMP.

V případě, že jste podal/a žalobu proti rozhodnutí ministerstva vnitra ke krajskému soudu, nebo následně kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně, jste účastníkem soudního řízení a jste tedy povinen/na podávat všechny písemnosti v podatelkách příslušných soudů nebo je těmto soudům zasílat poštovní přepravou.

Rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany

Rozhodnutí o Vaší žádosti o mezinárodní ochranu Vám bude vydáno bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 6 měsíců ode dne, kdy jste poskytl/a údaje k podané žádosti, nebo ode dne, kdy nabylo právní moci rozhodnutí soudu o zrušení rozhodnutí OAMP ve věci Vaší žádosti o mezinárodní ochranu a o vrácení Vašeho případu OAMP k novému projednání.

Standardní lhůta 6 měsíců může být ze strany OAMP prodloužena až o 9 měsíců, pokud jde o případ věcně nebo právně složitý, pokud je současně podán velký počet žádostí o udělení mezinárodní ochrany, nebo pokud neplníte povinnosti podle zákona o azylu.

Pokud je to nezbytné pro zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, lze i výše uvedenou lhůtu 9 měsíců výjimečně prodloužit, a to až o 3 měsíce.

O prodloužení lhůty pro vydání rozhodnutí o mezinárodní ochraně Vás OAMP vždy písemně vyrozumí, a to včetně uvedení důvodů tohoto prodloužení.

Rozhodnutí ve věci Vaší žádosti o udělení mezinárodní ochrany nabývá právní moci dnem, kdy je Vám doručeno.

Pokud Vám rozhodnutím OAMP nebude udělena žádná z forem mezinárodní ochrany a Vy proti tomuto rozhodnutí nepodáte v zákonné lhůtě žalobu, přestáváte být žadatelem o mezinárodní ochranu marným uplynutím této lhůty. Jste povinen/na vycestovat z území České republiky ve lhůtě stanovené ve výjezdním příkazu, který Vám vydá pracoviště OAMP, kde jste rozhodnutí převzal/a. Pro výjezdní příkaz jste povinen/na se na OAMP dostavit nejpozději do 1 měsíce ode dne nabytí právní moci rozhodnutí. Po uplynutí této lhůty Vám OAMP výjezdní příkaz již vydat nesmí a Váš pobyt na území České republiky tak bude nelegální.

Žaloba proti rozhodnutí

V případě nesouhlasu s rozhodnutím OAMP ve Vašem řízení o mezinárodní ochraně máte právo podat žalobu ke krajskému soudu místně příslušnému podle místa Vašeho hlášeného pobytu v době podání žaloby ve lhůtě uvedené v poučení, které je součástí každého rozhodnutí.

Žaloba musí obsahovat Vaše jméno, příjmení a adresu, na kterou Vám bude soud doručovat písemnosti. Dále musí obsahovat označení rozhodnutí, se kterým nesouhlasíte, den, kdy Vám bylo toto rozhodnutí doručeno, označení výroků rozhodnutí, se kterými nesouhlasíte, právní a skutkové důvody, pro které považujete rozhodnutí za nezákonné, důkazy, které navrhujete provést, a návrh výroku rozsudku soudu. Dále musí žaloba obsahovat datum a Váš podpis. K žalobě je rovněž nutné připojit jeden opis rozhodnutí.

Žaloba musí být příslušnému soudu podána v českém jazyce, ve dvou vyhotoveních, a to poštovní přepravou, datovou schránkou nebo je možné ji podat přímo v podatelně příslušného soudu.

Po celou dobu běhu lhůty pro podání žaloby se nacházíte v postavení žadatele o mezinárodní ochranu, máte tedy zejména právo setrvat na území a máte nárok na ubytování v azy-

lovém zařízení, stravu a lékařskou péči. Po podání žaloby jste povinen/na bezodkladně sdělit pracovníkům OAMP, že jste podal/a žalobu ke krajskému soudu, a prokázat to fotografií žaloby s razítkem podatelny krajského soudu nebo podacím lístkem, pokud žalobu zašlete poštou.

V naprosté většině případů, až na konkrétní výjimky, má Vámi podaná žaloba proti rozhodnutí o mezinárodní ochraně ze zákona odkladný účinek, to znamená, že se budete nadále nacházet v postavení žadatele o udělení mezinárodní ochrany a máte nárok setrvání na území České republiky, na ubytování, stravu v azylovém zařízení a lékařskou péči.

V případech, že žaloba nemá ze zákona odkladný účinek, můžete o něj soud požádat. O přiznání odkladného účinku lze požádat pouze společně s podáním žaloby. Příslušný krajský soud by o Vaší žádosti měl rozhodnout bezodkladně, nejpozději však do 30 dnů. Do doby rozhodnutí soudu o přiznání či nepřiznání odkladného účinku se nacházíte v postavení žadatele o udělení mezinárodní ochrany, tj. máte zejména právo setrvat na území a máte nárok na ubytování v azylovém zařízení, stravu a lékařskou péči. V případě rozhodnutí soudu o odkladném účinku jste povinen/povinna se následně dostavit na pracoviště OAMP, kde jste hlášen/hlášena k pobytu nebo na určené pracoviště OAMP, pokud pobýváte na privátní adrese, za účelem prodloužení průkazu žadatele o udělení mezinárodní ochrany, pokud byl odkladný účinek přiznán, nebo za účelem vydání výjezdního příkazu a případně navrácení Vašeho cestovního dokladu, pokud odkladný účinek žalobě soudem přiznán nebyl.

O tom, zda žaloba proti konkrétnímu rozhodnutí má automaticky ze zákona odkladný účinek nebo je třeba o něj soud požádat, najdete vždy informaci v poučení konkrétního rozhodnutí o mezinárodní ochraně.

Pokud příslušný krajský soud potvrdí rozhodnutí OAMP a Vy proti tomuto rozsudku v zákonné lhůtě nepodáte kasační stížnost, přestáváte být žadatelem o mezinárodní ochranu marným uplynutím této lhůty. Jste povinen/na vycestovat z území České republiky ve lhůtě stanovené ve výjezdním příkazu, který Vám vydá pracoviště OAMP v azylovém zařízení, kde jste byl naposledy hlášen k pobytu, nebo určené pracoviště OAMP v případě, že jste pobýval na privátní adrese. Pro výjezdní příkaz jste povinen/na se na OAMP dostavit nejpozději do 1 měsíce ode dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu. Po uplynutí této lhůty Vám OAMP výjezdní příkaz nevydá!

Kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně

V případě nesouhlasu s rozhodnutím krajského soudu o Vaší žalobě jste oprávněn/a podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu. Podání kasační stížnosti má odkladný účinek, mělo-li jej podání žaloby proti rozhodnutí OAMP. Jinak máte právo podat návrh na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti společně s jejím podáním.

Pokud podáte kasační stížnost, která má odkladný účinek ze zákona, nebo pokud společně s podáním kasační stížnosti požádáte soud o její odkladný účinek, máte právo požádat OAMP o strpění Vašeho pobytu na území ČR. Na pracovišti OAMP v azylovém zařízení, kde jste byl/a naposledy hlášen/a k pobytu, nebo na určeném pracovišti OAMP, pokud jste hlášen/a na privátní adrese, jste povinen/na předložit svůj cestovní doklad (pokud ho vlastníte), doklad o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu s případným návrhem na přiznání odkladného účinku a doklad o zajištění ubytování. Pokud cestovní doklad nevlastníte, na Vaši žádost Vám bude vydán cestovní průkaz totožnosti za úhradu 200,- Kč.

Následně Vám bude vydáno potvrzení o strpění Vašeho pobytu na území, a to zápisem do cestovního průkazu totožnosti nebo samostatnou listinou. Uvedeným potvrzením jste povinen/povinna po dobu řízení o kasační stížnosti prokazovat všem orgánům České republiky oprávněnost svého pobytu na území České republiky.

V případě uplynutí doby, na kterou Vám bylo potvrzení o strpění vystaveno, máte právo dostavit se opětovně na příslušné pracoviště OAMP a požádat o jeho prodloužení. V této souvislosti jste vždy povinen/povinna předložit potvrzení soudu, že řízení o podané kasační stížnosti ve Vašem případě nadále probíhá, případně že Vaší kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek, pokud jste o něj žádal/žádala.

Pokud kdykoliv v průběhu řízení o kasační stížnosti změníte místo hlášeného pobytu, jste rovněž povinen/na se neprodleně přihlásit k pobytu na příslušném pracovišti OAMP.

Zpětvzetí žádosti o udělení mezinárodní ochrany – „stop azyl“

V průběhu celého řízení o mezinárodní ochraně máte právo vzít svou žádost o udělení mezinárodní ochrany zpět a příslušné řízení tak zastavit. Pokud tak chcete učinit, je nutné sepsat žádost o zastavení řízení písemně a odevzdat ji pracovníkům OAMP v azylovém středisku, ve kterém jste hlášen/a k pobytu nebo ji písemně či osobně (v úředních hodinách)

doručit na adresu OAMP, Ministerstvo vnitra, pošt. schr. 21/OAM, Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7.

Rovněž během soudního řízení u příslušného krajského či Nejvyššího správního soudu máte právo vzít zpět svou žalobu nebo kasační stížnost a příslušná řízení tak zastavit. V takovém případě je nutné doručit žádost o zpětvzetí žaloby k příslušnému krajskému soudu, resp. zpětvzetí kasační stížnosti Nejvyššímu správnímu soudu.

Možnost dobrovolného návratu (dobrovolná repatriace)

Pokud se v průběhu řízení o mezinárodní ochraně rozhodnete navrátit do své vlasti, můžete podat žádost o úhradu jízdného a asistenci při návratu do vlasti ze strany ministerstva vnitra, tzv. žádost o dobrovolnou repatriaci.

Žádost o dobrovolnou repatriaci můžete podat do 7 dnů ode dne, na který jste byl/byla pozván/a k poskytnutí údajů k podané žádosti o mezinárodní ochranu, pokud jste se k poskytnutí údajů nedostavil/a. Dále můžete o úhradu jízdného při dobrovolném návratu požádat do 7 dnů od nabytí právní moci Vašeho rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany, do 7 dnů od nabytí právní moci rozhodnutí soudu o Vaší žalobě proti rozhodnutí OAMP, do 7 dnů od nabytí právní moci rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o Vaší kasační stížnosti, nebo rovněž do 7 dnů od zániku Vám udělené mezinárodní ochrany.

Písemnou žádost o dobrovolnou repatriaci doručte OAMP nebo Správě uprchlických zařízení v konkrétním azylovém zařízení, kde jste hlášen/a k pobytu, případně poštovní přepravou na adresy Ministerstvo vnitra, pošt. schr. 21/OAM, Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7 nebo Správa uprchlických zařízení, Lhotecká 7, 143 01 Praha 12.

Opakované žádosti o mezinárodní ochranu

Podáte-li opakovanou žádost o mezinárodní ochranu v České republice, OAMP nejprve posoudí, zda je Vaše žádost přípustná, tedy zda jste uvedl/a nebo se objevily nové skutečnosti, které nebyly bez Vašeho zavinění předmětem zkoumání důvodů pro udělení mezinárodní ochrany v předchozím pravomocně ukončeném řízení a zároveň svědčí o tom, že byste mohl/a být vystaven/a pronásledování nebo Vám hrozí vážná újma. Bude-li Vaše žádost posouzena jako nepřípustná, řízení o mezinárodně ochraně bude zastaveno. Jinak OAMP bude Vaši žádost standardně posuzovat.

V případě podání další opakované žádosti, tj. třetí a jakékoli následující, může OAMP do 10 dnů od jejího podání řízení usnesením zastavit, aniž by byla tato Vaše žádost zaregistrována či dále posuzována. Stane se tak v případě, kdy s ohledem na předchozí řízení nebo podstatnou změnu okolností vztahujících se k pronásledování nebo hrozbě vážné újmy se nelze domnívat, že byste byl/a vystaven/a pronásledování nebo hrozbě vážné újmy. Usnesení OAMP Vám bude doručeno na adresu, kterou uvedete v této další opakované žádosti, nebo bude OAMP známo místo Vašeho pobytu. V opačném případě bude usnesení pouze založeno do spisu.

Po podání další opakované žádosti se na Vás nevztahují práva a povinnosti žadatelů o mezinárodní ochranu, vyplývající ze zákona o azylu a dalších právních předpisů, tzn. zejména nemáte právo na poskytování bezplatného ubytování v azylových zařízeních, bezplatné stravování, kapesné, finanční příspěvek, bezplatnou zdravotní péči, a pokud nemáte jiné pobytové oprávnění, nemáte ani právo setrvat na území České republiky a jste povinen/povinna území České republiky opustit.

Pobyt v přijímacím středisku

Přijímací středisko, pokud se v něm nyní nacházíte, nesmíte opustit do provedení identifikačních úkonů, tj. sejmutí otisků prstů a vyfotografování, dále do provedení lékařských vyšetření zaměřených na zjištění, zda netrpíte chorobou ohrožující Váš život či zdraví nebo život či zdraví jiných osob, do ukončení karantény nebo jiného opatření v souvislosti s ochranou veřejného zdraví a do doby vydání průkazu žadatele o udělení mezinárodní ochrany.

OAMP může také v případě nutnosti rozhodnout o Vašem zajištění v přijímacím středisku i po provedení všech výše jmenovaných opatření, a to kdykoli v průběhu řízení o mezinárodní ochraně.

Dobu zajištění může OAMP svým rozhodnutím prodloužit, a to i opakovaně, nejdéle však můžete být zajištěn/a na dobu 120 dní.

K zajištění může OAMP přistoupit zejména tehdy, pokud nebyla spolehlivě zjištěna Vaše totožnost nebo pokud je Váš doklad totožnosti padělaný či pozměněný, případně, pokud představujete nebezpečí pro bezpečnost státu nebo veřejný pořádek. Dále pak v případech, bylo-li rozhodnuto o Vašem přemístění do jiného státu, který je odpovědný za posouzení

Vaší žádosti o mezinárodní ochranu, a existuje vážné nebezpečí Vašeho útěku, nebo pokud svým jednáním ztěžujete řízení ve věci mezinárodní ochrany či závažným způsobem porušujete povinnosti, které Vám byly uloženy zvláštním opatřením.

Proti rozhodnutí o zajištění v přijímacím středisku máte právo podat žalobu ve lhůtě a k soudu uvedenému v závěrečném poučení rozhodnutí o zajištění. Máte také právo podat návrh na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě proti rozhodnutí o zajištění a o prodloužení doby trvání zajištění. Ve lhůtě 1 měsíce od rozhodnutí o Vašem zajištění v přijímacím středisku, případně od rozhodnutí soudu o Vaší žalobě proti tomuto rozhodnutí, máte právo požádat o přezkum důvodů zajištění v přijímacím středisku.

Zvláštní opatření

V postavení žadatele o mezinárodní ochranu máte rovněž povinnost kdykoli v průběhu řízení strpět uložení zvláštního opatření, a to buď ve formě uložení povinnosti zdržovat se v OAMP určeném pobytovém středisku, nebo v povinnosti se osobně hlásit na OAMP v určené době. Délku platnosti uloženého zvláštního opatření může OAMP prodloužit, a to i opakovaně.

Důvody pro uložení zvláštního opatření jsou totožné s důvody pro rozhodnutí o zajištění v přijímacím středisku (viz výše „Pobyt v přijímacím středisku“) v případech, kdy uložení zvláštního opatření je dostačující k zabezpečení Vaší účasti v řízení.

Pobyt v pobytovém středisku

Během pobytu v přijímacím a pobytovém středisku máte povinnost dodržovat ubytovací řád, se kterým budete seznámen/a pracovníky Správy uprchlických zařízení. Máte rovněž povinnost strpět osobní prohlídku a prohlídku osobních věcí prováděnou příslušníkem policie stejného pohlaví, je-li důvodné podezření, že skrýváte něco, co je podmínkou pro spolehlivé zjištění skutkového stavu věci, nebo věc ohrožující život nebo zdraví osob nebo ovlivňující jejich psychiku (např. alkohol, drogy, zbraně a jiné nebezpečné předměty, doklady, dokumenty apod.).

Zatímco přijímací středisko nesmíte opouštět (viz výše kapitola Pobyt v přijímacím středisku), pobytové středisko je již otevřené a po splnění podmínek zákona o azylu jej smíte opustit.

Opuštění pobytového střediska na dobu delší než 24 hodin jste povinen/na písemně oznámit Správě uprchlických zařízení a uvést délku takového pobytu mimo středisko a adresu, kde se budete zdržovat. Opuštění pobytového střediska na dobu delší než 3 dny jste povinen/na oznámit Správě uprchlických zařízení písemně nejméně 24 hodin před odchodem z pobytového střediska.

Pobytové středisko můžete opustit na dobu nejdéle 10 dnů v kalendářním měsíci. Opuštění na delší dobu lze povolit, nebrání-li tomu řádné provádění řízení o mezinárodní ochraně a na uvedené adrese se budete zdržovat alespoň 15 dnů. Na Vámi uvedenou adresu Vám po dobu povolení k opuštění pobytového střediska budou od OAMP doručovány písemnosti, proto je nutné uvádět adresu přesně. O povolení opuštění pobytového střediska nad dobu 10 dnů musíte požádat na pracovišti OAMP v konkrétním azylovém zařízení.

Pokud Vám bylo uloženo zvláštní opatření nebo bylo ve Vašem případě rozhodnuto o zastavení řízení pro nepřipustnost žádosti z důvodu příslušnosti jiného státu k posouzení Vaší žádosti o mezinárodní ochranu, podléhá již Vaše opuštění pobytového střediska delší než 24 hodin předchozímu povolení ze strany OAMP.

Ubytování mimo pobytové středisko

Pokud chcete být ubytován/a mimo pobytové středisko (v soukromí) a změnit tedy místo svého pobytu, můžete tak učinit po splnění konkrétních podmínek.

Předně jste povinen/povinna na pracovišti OAMP v konkrétním azylovém středisku předložit písemnou žádost, k níž přiložíte doklad o zajištění ubytování (doklad o vlastnictví bytu nebo domu nebo doklad o oprávněnosti užívání bytu nebo domu anebo písemné potvrzení vlastníka nebo oprávněného uživatele bytu nebo domu s jeho úředně ověřeným podpisem). Místo, kde chcete být ubytován/a, musí být označeno číslem popisným nebo evidenčním, popřípadě orientačním. Musí se jednat o objekt nebo jeho část určenou k bydlení nebo ubytování. Písemné potvrzení musí být opatřeno úředně ověřeným podpisem, leda by k jeho podpisu došlo přímo před pracovníkem ministerstva, nebo pokud by doklad byl doručen OAMP prostřednictvím datové schránky či elektronicky s uznávaným zaručeným podpisem.

V případě, že budete chtít změnit místo svého pobytu v soukromí, postupujte rovněž výše popsáním způsobem.

OAMP souhlas se změnou hlášeného pobytu neudělí, jestliže má odůvodněné pochybnosti o Vaší dosažitelnosti pro účely řízení o mezinárodní ochraně v místě, kde chcete být ubytován/a, nebo zjistí, že předložené listiny obsahují nepravdivou skutečnost.

Peníze na stravu a kapesné

S ohledem na možnosti azylového zařízení poskytovat stravu Vám lze namísto stravy poskytnout finanční příspěvek ve výši odpovídající částce životního minima. Finanční příspěvek se poskytuje pouze za dobu Vaší přítomnosti v azylovém zařízení a je vyplácen ze strany Správy uprchlických zařízení.

Porušíte-li závažným způsobem povinnost dodržovat ubytovací řád azylového zařízení, může být ze strany OAMP rozhodnuto o snížení finančního příspěvku až na výši odpovídající částce existenčního minima na dobu 1 měsíce.

Dále Vám může být poskytnuto kapesné na úhradu drobnějších vydání a Vaši osobní potřebu. Upozornujeme Vás, že kapesné se poskytuje pouze za dobu Vaší přítomnosti v azylovém zařízení, a po dobu poskytování finančního příspěvku na stravu (viz výše) Vám kapesné nenáleží, neboť je už v poskytované částce zahrnuto.

Kapesné se vyplácí Správou uprchlických zařízení ve výplatním termínu stanoveném prováděcím právním předpisem. Pokud se bez závažného důvodu ve výplatním termínu k výplatě kapesného nedostavíte, nárok na kapesné za dané výplatní období Vám zaniká.

Finanční příspěvek

Pokud budete v průběhu řízení o udělení mezinárodní ochrany hlášen k pobytu mimo pobytové středisko, hradíte si náklady spojené s pobytem z vlastních prostředků; lékařská péče je Vám i nadále poskytována bezplatně.

Při ubytování v soukromí můžete požádat o finanční příspěvek na hrazení nákladů na ubytování, stravu a Vaše další potřeby.

Finanční příspěvek Vám bude přiznán s ohledem na prokázané majetkové a finanční poměry, jeho výše závisí na počtu členů vaší rodiny a odvozuje se od stanoveného životního minima v České republice.

O přiznání finančního příspěvku můžete požádat v nejbližším azylovém zařízení dle místa Vašeho hlášeného pobytu, nebo na adrese Ministerstvo vnitra, pošt. schr. 21/OAM, 170 34 Praha 7.

Zaměstnání

Po dobu prvních 6 měsíců od zahájení Vašeho řízení o udělení mezinárodní ochrany nesmíte na území České republiky pracovat, tj. být zaměstnán, neboť nejste oprávněn získat legální povolení k zaměstnání. Nelegální práce je v České republice trestána jako přestupek a může být rovněž důvodem Vašeho vyhoštění z území České republiky.

Po uplynutí 6 měsíců od zahájení řízení o udělení mezinárodní ochrany můžete požádat o vydání povolení k zaměstnání u příslušného Úřadu práce a legálně se ucházet o zaměstnání.

Zdravotní péče

Po dobu řízení o udělení mezinárodní ochrany máte právo na poskytování bezplatné zdravotní péče v rozsahu péče hrazené ze zdravotního pojištění stanoveném zvláštním právním předpisem a dále právo na hrazení zdravotní péče v souvislosti s nařízenou karanténou anebo jiným opatřením v souvislosti s ochranou veřejného zdraví. To neplatí, pokud pobýváte na území ČR na základě povolení k trvalému pobytu.

K prokázání nároku na poskytování bezplatné zdravotní péče v rozsahu péče hrazené ze zdravotního pojištění Vám bude příslušnou Všeobecnou zdravotní pojišťovnou vydán Náhradní průkaz pojištěnce. Bližší informace Vám poskytnou pracovníci Správy uprchlických zařízení.

Přestupky

Při porušení či nesplnění povinností, které jsou Vám stanoveny zákonem o azylu, se můžete dopustit přestupku.

Přestupky jsou vyjmenovány v § 93 zákona o azylu. Přestupku se dopustíte zejména tehdy, pokud se nedostavíte k pohovoru, odmítnete některý z identifikačních úkonů, neodevzdáte nebo nepředložíte svůj cestovní doklad, nezajistíte si včas prodloužení průkazu žadatele o udělení mezinárodní ochrany, neodevzdáte průkaz povolení k dlouhodobému pobytu, nepřiznáte finanční prostředky, které máte k dispozici nebo v době pobytu v azylovém zařízení neodevzdáte věci ohrožující život nebo zdraví osob nebo alkohol a jinou návykovou

látku, nebo elektronické komunikační zařízení, jste-li umístěn v přijímacím středisku na letišti, odmítnete strpět osobní prohlídku nebo prohlídku svých věcí, opustíte přijímací středisko, nesetrváte v rozporu s rozhodnutím OAMP v zajištění v přijímacím středisku nebo v zařízení pro zajištění cizinců nebo v rozporu s rozhodnutím o nepovolení vstupu na území, opustíte pobytové středisko v rozporu s pravidly zákona o azylu a povolením OAMP a další.

Za přestupek Vám může být uložena finanční pokuta až do výše 2000 Kč!!!

Ochrana osobních údajů

Vaše osobní údaje jsou zpracovávány ministerstvem vnitra v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů. Jsou vedeny v evidencích ministerstva pouze za účelem řízení o mezinárodní ochraně.

V rámci řízení vedených dle zákona o azylu má OAMP zákonnou povinnost chránit Vámi sdělené údaje zjišťované pro potřeby vydání rozhodnutí zejména ve vztahu ke státním orgánům země Vašeho původu. Stejně tak musí chránit Vámi sdělené údaje, které se týkají Vašich rodinných příslušníků v zemi původu. To znamená, že ministerstvo vnitra nesdělí orgánům Vaší země původu, že zde žádáte o udělení mezinárodní ochrany, ani další informace získané v rámci vedeného řízení o mezinárodní ochraně.

OAMP je zároveň oprávněno zjišťovat údaje potřebné pro vydání rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany od států, ve kterých jste dříve podal/a žádost o udělení mezinárodní ochrany, ovšem pouze pokud s tím budete souhlasit.

Pokud zjistíte nebo se domníváte, že OAMP zpracovává Vaše osobní údaje v rozporu se zákonem o azylu a zákonem o ochraně osobních údajů, jste oprávněn/a požadovat od OAMP vysvětlení, případně odstranění vzniklého stavu. V případě, že nebude tomuto požadavku vyhověno, máte právo obrátit se přímo na Úřad pro ochranu osobních údajů.

Nad rámec výše uvedeného poučení máte během řízení o mezinárodní ochraně právo požádat o informace týkající se průběhu řízení o žádosti o mezinárodní ochranu, které se vztahují k Vaší konkrétní osobní situaci.

Žadatelům, kteří podali žádost o udělení mezinárodní ochrany na mezinárodním letišti, ve věznici, zabezpečovací detenci, ochranném léčení nebo v zařízení pro zajištění cizinců

(ZZC), doporučujeme věnovat zvýšenou pozornost přiloženému dodatku tohoto poučení!!! Dodatek 1. k Poučení žadatele o udělení mezinárodní ochrany

